

Regeringens proposition

1999/2000:73

Jaktens villkor

Prop.
1999/2000:73

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 16 mars 2000

Göran Persson

Margareta Winberg
(Jordbruksdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att den nuvarande lagen om jaktvårdsområden ersätts med en ny lag om viltvårdsområden. Dessutom föreslås vissa ändringar i jaktlagen.

Den nya lagen om viltvårdsområden innebär att ett viltvårdsområde kan bildas i syfte att främja viltvården genom en samordning av jakten och andra åtgärder till skydd och stöd för viltet. Fastighetsägarna inom området bildar en viltvårdsområdesförening. Samordningen inom området skall avse någon eller några av viltarterna älg, kronhjort, dovhjort, rådjur, vildsvin, varg, järv, lo eller björn. Kravet gäller oavsett om de berörda fastighetsägarna är överens om att bilda området eller inte. Som ytterligare krav för att ett viltvårdsområde skall bildas gäller att fyra femtedelar av fastighetsägarna, som också skall äga fyra femtedelar av marken inom området, är överens om bildandet. Jämfört med vad som gäller för jaktvårdsområdena kommer verksamheten inom ett viltvårdsområde att omfattas av en tydligare reglering. En viltvårdsområdesförening får rätt att fatta beslut i viltvårdsfrågor med bindande verkan för medlemmarna endast om lagen innehåller en uttrycklig regel om det. Föreningen är dock oförhindrad att fatta beslut också i andra viltvårdsfrågor än de som anges i lagen, t.ex. i sådana frågor som rör småviltet, om föreningens beslut inte medför att enskilda rätt kränks.

Den straffbestämmelse som finns i lagen om jaktvårdsområden ersätts med en rätt för en viltvårdsområdesförening att besluta om avstängning från områdesjakt. De föreslagna ändringarna i jaktlagen innebär bl.a. att besittningsskyddet vid vissa jakträttsupplåtelse försvinner. I stället införs

regler som innebär att upplåtelseavtal som löper på ett år eller längre tid skall sägas upp sex månader före avtalstidens slut. Samma uppsägningstid föreslås gälla för avtal som löper på obestämd tid.

Slutligen föreslås en ändring i sekretesslagen (1980:100). Ändringen innebär att sekretess skall gälla vad avser förande av eller uttag ur jaktkorts- och jägarexamensregistren, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att vapen eller ammunition kommer till brottslig användning.

I propositionen föreslås att Naturvårdsverket blir ansvarig registermyndighet för jaktkorts- och jägarexamensregistren. I en förordning preciseras registrens innehåll och ändamål. Kostnaderna för registren betalas med medel ur jaktvårdsfonden, som i fortsättningen benämns viltvårdsfonden. Länsstyrelsens länsviltnämnd skall i fortsättningen benämnas viltvårdsnämnd.

Regeringen gör i propositionen den bedömningen att statens uppdrag till Svenska Jägareförbundet att leda delar av viltvården och jakten bör bestå. Tydliga krav på mål och syften skall dock ställas och effekterna av bidraget ur viltvårdsfonden skall fortlöpande utvärderas. Även övrig bidragsgivning ur viltvårdsfonden kommer att stramas upp. Jägarorganisationerna kommer att erhålla ett fast och ett medlemsrelaterat bidrag.

Jägarorganisationerna bör intensifiera ansträngningarna att få in fler personer i befintliga jaktlag och verka för att fler jakttillfällen skapas för den som vill jaga.

Prisnivån vid upplåtelse av jakt ligger på en godtagbar nivå. Det finns inget skäl att överväga förbud mot anbudsförfarande vid jakträttsupplåtelse.

Länsstyrelserna skall även i fortsättningen avgöra jaktens omfattning på allmänt vatten och avgöra om jakt på allmänt vatten skall tillåtas i större utsträckning än i dag.

Den nya lagen om viltvårdsområden och ändringarna i övriga lagar föreslås träda i kraft den 1 januari 2001.

1	Förslag till riksdagsbeslut	5
2	Lagtext.....	6
2.1	Förslag till lag om viltvårdsområden.....	6
2.2	Förslag till lag om ändring i jaktlagen (1987:259).....	14
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder	17
2.4	Förslag till lag om ändring i rennäringslagen (1971:437).....	20
2.5	Förslag till lag om ändring i lagen (1904:48 s. 1) om samäganderätt	21
2.6	Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100) ...	22
3	Ärendet och dess beredning.....	23
4	En ny lag om viltvårdsområden	24
4.1	Gällande lagstiftning	24
4.2	Vissa grundläggande frågor	26
4.2.1	En ny lag om viltvårdsområden	26
4.2.2	Lagens tillämpningsområde	27
4.3	Villkor för bildande.....	28
4.3.1	Tvångssammanslutning för samordning av viltvården.....	28
4.3.2	Majoritetskrav	33
4.4	Förfarandet vid bildandet	34
4.5	Viltvårdsområdesföreningens beslutsbefogenheter	35
4.5.1	Viltvårdsområdeslagstiftningens förenlighet med regeringsformens normgivningsregler	35
4.5.2	Jakten och viltvården	38
4.5.3	Inskränkningar i den enskildes möjlighet att avtala om jakträttsupplåtelse	42
4.5.4	Sanktioner	44
4.5.5	Övriga bestämmelser om verksamheten	46
4.6	Viltvårdsområdets bestånd	49
4.7	Överklagande	53
4.7.1	Rätten att överklaga en viltvårdsområdesförenings beslut.....	53
4.7.2	Överinstansernas befogenheter	53
4.8	Övergångsbestämmelser	54
5	Ändringar i jaktlagen m.m.	55
5.1	Upplåtelse av jakträtt.....	55
5.1.1	Gällande rätt.....	55
5.1.2	Besittningsskydd	55
5.1.3	Uppsägningsplikt och automatisk förlängning.....	56
5.1.4	Uppsägningstid	58
5.1.5	Forumregler	59

5.1.6	Ikraftträdande och övergångsbestämmelser	60	Prop. 1999/2000:73
5.2	Begreppet viltvård.....	60	
5.3	Statens jakträtt.....	61	
6	Jaktkorts- och jägarexamensregistren.....	62	
7	Administrationen av jakten och viltvården	70	
8	Tillgången på jaktmark och avgifter för upplåtelse av nyttjanderätt till jakt.....	83	
9	Jakt på allmänt vatten	88	
10	Konsekvenserna av förslagen	90	
11	Författningskommentarer	92	
11.1	Förslag till lag om viltvårdsområden.....	92	
11.2	Förslag till lag om ändring i jaktlagen (1987:259).....	103	
11.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder	105	
11.4	Förslag till lag om ändring i rennäringslagen (1971:437).....	105	
11.5	Förslag till lag om ändring i lagen (1904:48 s. 1) om samäganderätt	105	
11.6	Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).....	105	
Bilaga 1	Sammanfattning av utredningens förslag.....	106	
Bilaga 2	Utredningens förslag till lagtext	110	
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanserna.....	124	
Bilaga 4	Lagrådsremissens lagförslag.....	125	
Bilaga 5	Lagrådets yttrande.....	140	
Bilaga 6	Lagrådsremissens lagförslag.....	147	
Bilaga 7	Lagrådets yttrande.....	148	
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 16 mars 2000.....	149	
	Rättsdatablad.....	150	

1 Förslag till riksdagsbeslut

Prop. 1999/2000:73

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om viltvårdsområden,
2. lag om ändring i jaktlagen (1987:259),
3. lag om ändring i lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder,
4. lag om ändring i rennäringslagen (1971:437),
5. lag om ändring i lagen (1904:48 s.1) om samäganderätt,
6. lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till lag om viltvårdsområden

Härigenom föreskrivs följande.

Allmänna bestämmelser

1 § Enligt denna lag kan två eller flera fastigheter sammanföras till ett viltvårdsområde i syfte att främja viltvården genom en samordning av jakten och åtgärder till skydd och stöd för viltet.

För att genomföra en sådan samordning skall ägarna till fastigheter som ingår i området bilda en viltvårdsområdesförening.

Med fastighet avses i lagen även del av fastighet.

2 § Ett viltvårdsområde får inte omfatta mark, där samerna har rätt till jakt enligt rennäringslagen (1971:437), när det är fråga om kronomark ovanför odlingsgränsen som står under statens omedelbara disposition eller mark på renbetesfjällen. För annan mark, där samerna har rätt till jakt enligt rennäringslagen, får denna rätt inte inskränkas genom att ett viltvårdsområde bildas.

3 § Länsstyrelsen beslutar om bildande av ett viltvårdsområde. I samband med detta skall länsstyrelsen pröva och fastställa stadgar för viltvårdsområdesföreningen i de hänseenden som anges i 17 §.

4 § Den som äger en fastighet som ingår i ett viltvårdsområde är medlem i viltvårdsområdesföreningen.

Den som på grund av upplåtelse har rätt att under minst ett år jaga på en fastighet som ingår i ett viltvårdsområde skall på begäran antas som medlem i viltvårdsområdesföreningen under upplåtelse tiden, om inte särskilda skäl föranleder annat.

5 § Om värdet av upplåten jakträtt minskas genom bildandet av ett viltvårdsområde, skall ersättningen för nyttjanderätten sänkas till ett skäligt belopp. Vill nyttjanderättshavaren säga upp avtalet med anledning av bildandet, får han göra det. Innebär bildandet av viltvårdsområdet att nyttjanderättens värde ökas, får fastighetsägaren säga upp avtalet, om nyttjanderättshavaren inte medger skälig höjning av ersättningen.

Talan om sänkning av ersättningen skall väckas inom två månader från det nyttjanderättshavaren fick del av ett lagakraftvunnet beslut om bildande av viltvårdsområdet. Den som vill säga upp avtalet skall göra det inom samma tid från det han fick del av beslutet. Iakttas inte tiden, är rätten till talan eller uppsägning förlorad.

6 § Beslut enligt denna lag gäller även nya medlemmar.

7 § Ett viltvårdsområde får bildas endast om samordningen enligt 1 § första stycket avser någon eller några av viltarterna älg, kronhjort, dovhjort, rådjur, vildsvin, björn, lo, järv eller varg.

8 § För att ett viltvårdsområde skall få bildas krävs dessutom att bildandet

1. främjar vården av den eller de viltarter enligt 7 § som samordningen avser,
2. är lämpligt med hänsyn till områdets belägenhet och omfång,
3. medges av en majoritet av fastighetsägarna inom området.

Majoriteten skall utgöra minst fyra femtedelar av antalet fastighetsägare och dessa skall äga minst fyra femtedelar av viltvårdsområdets areal. I ett omarronderingsområde enligt 1 § jordförvärvslagen (1979:230) gäller i stället att majoriteten skall utgöra minst hälften av antalet fastighetsägare och att dessa skall äga minst hälften av viltvårdsområdets areal.

Vid omröstning har varje fastighetsägare, oavsett om han äger en eller flera fastigheter, en röst. Personer som äger en fastighet med samäganderätt har en röst tillsammans.

9 § I ett viltvårdsområde får inte någon fastighet tas in som med hänsyn till omfång eller användning saknar betydelse för verksamheten i viltvårdsområdet.

En fastighet som lämpligen kan bestå som en egen enhet för viltvård får inte anslutas till ett viltvårdsområde utan ägarens samtycke. Detsamma gäller om det är fråga om flera fastigheter som har samma ägare.

Förfarandet vid bildandet

10 § Ansökan om bildande av ett viltvårdsområde får göras av den som äger en fastighet som avses ingå i området. Ansökan skall göras hos länsstyrelsen.

11 § Ansökningshandlingarna skall innehålla

1. uppgifter om vilka fastigheter som avses ingå i viltvårdsområdet, deras areal och ägarnas namn och adresser samt en karta över viltvårdsområdet,
2. förslag till stadgar för viltvårdsområdesföreningen,
3. utredning om fastighetsägarnas inställning till frågan om viltvårdsområdets bildande.

12 § Frågan om bildande av ett viltvårdsområde skall utredas vid en förrättning under ledning av en förrättningsman, om det inte är uppenbart att förutsättningar för bildandet saknas.

Länsstyrelsen får dock utan föregående förrättning besluta att bilda ett viltvårdsområde, om alla fastighetsägare är ense om detta eller om förrättning annars inte anses nödvändig.

13 § Förrättningsmannen skall med ledning av ansökningshandlingarna och andra uppgifter som framkommit föreslå vilka fastigheter som bör ingå i viltvårdsområdet och vilka stadgar som bör gälla för viltvårdsområdesföreningen.

Förslagen skall behandlas vid sammanträde inför förrättningsmannen.

14 § Förrättningsmannen skall kalla fastighetsägarna till sammanträdet. Kallelsen skall innehålla en kort beskrivning av den planerade områdesbildningen och uppgifter om tid och plats där ansökningshandlingarna finns tillgängliga. Kallelsen skall i god tid före sammanträdet delges fastighetsägarna.

Bestämmelserna i första stycket gäller i tillämpliga delar även då ett nytt sammanträde utsätts. Om det vid ett sammanträde har tillkännagetts tid och plats för nästa sammanträde, behöver kallelse inte delges den som kallats i föreskriven ordning till det sammanträde då tillkännagivandet skett.

15 § Vid förrättningen skall fastighetsägarna få möjlighet att yttra sig och lägga fram utredning i frågor som är av betydelse för bildandet.

16 § Förrättningsmannen skall lämna ett utlåtande om viltvårdsområdet bör bildas. I så fall skall förrättningsmannen i utlåtandet ta in förslag om vilka fastigheter som området skall omfatta och förslag till stadgar för viltvårdsområdesföreningen.

Förrättningen avslutas genom att utlåtandet och övriga förrättningshandlingar läggs fram för fastighetsägarna på tid och plats som bestämts vid ett sammanträde. Handlingarna skall sedan finnas tillgängliga för granskning under en månad.

Efter denna tid skall förrättningsmannen till länsstyrelsen skicka förrättningshandlingarna och de invändningar som kan ha framställts.

Stadgar

17 § I en viltvårdsområdesförenings stadgar skall anges

1. om sådan jakt som avses i 24 § första stycket skall bedrivas inom området,
2. i vilken utsträckning föreningen skall ha rätt att besluta i frågor som avses i 24–28 §§,
3. de förutsättningar som skall gälla för föreningens beslut i frågor som avses i 24–27 §§,
4. vilka riktlinjer i övrigt som skall gälla för föreningens verksamhet,
5. grunderna för bestämmande av avgifter till föreningen,
6. grunderna för beslut om tillfällig avstängning från områdesjakt och gemensamhetsjakt.

18 § Ett beslut om ändring av stadgarna i de hänseenden som avses i 17 § får inte tillämpas innan det har fastställts av länsstyrelsen.

19 § För viltvårdsområdesföreningen skall det finnas en styrelse. Innan styrelsen har utsetts kan föreningen inte förvärva rättigheter eller ta på sig skyldigheter. Styrelsen företräder föreningen mot tredje man.

20 § Medlemmarnas rätt att delta i viltvårdsområdesföreningens angelägenheter utövas på föreningsstämman.

21 § I fråga om rösträtt och beslut på föreningsstämman gäller, om inte annat följer av särskild bestämmelse i denna lag,

1. att rösträtt i frågor som avses i 24–27 och 29–31 §§ tillkommer endast medlemmar som är fastighetsägare, som därvid har en röst vardera, om inte någon sådan medlem begär att röstetalet i stället skall beräknas efter fastighetens areal,

2. att varje medlem har en röst i övriga frågor,

3. att ingen får rösta för mer än en femtedel av det röstetal som företräds på stämman,

4. att den mening som har fått det högsta röstetalet gäller som stämman beslut,

5. att vid lika röstetal val avgörs genom lottning och i andra frågor den mening gäller som stöds av de flesta röstande eller, om antalet röstande är lika, av stämman ordförande,

6. att ett beslut om ändring av stadgarna är giltigt om det har fattats på två på varandra följande stämmor och inte bestrids av mer än en femtedel av fastighetsägarna eller av de fastighetsägare som äger mer än en femtedel av viltvårdsområdets areal,

7. att beslut om ändring av stadgarna är giltigt endast om ändringsförslaget funnits med i kallelsen till stämman.

Särskilda villkor för vissa beslut

22 § En viltvårdsområdesförenings beslut enligt 24–27 och 29–31 §§ skall fattas på en föreningsstämma.

Verksamhet

23 § En viltvårdsområdesförenings beslut i andra viltvårdsfrågor än de som anges i 24–28 §§ får inte mot någons vilja medföra inskränkning i dennes rätt att jaga eller på annat sätt nyttja en fastighet inom viltvårdsområdet.

En viltvårdsområdesförening får fatta beslut enligt 24–29 §§ endast om det anges i stadgarna.

24 § I den utsträckning det är förenligt med jaktlagstiftningens bestämmelser om jakttider och om tillstånd till jakt får en viltvårdsområdesförening, om det behövs med hänsyn tagen till viltvården, besluta att älg, kronhjort och dovhjort får jagas

1. inom hela viltvårdsområdet oberoende av fastighetsgränserna (områdesjakt)

2. och därvid bara tillsammans med andra jakträttshavare inom området (gemensamhetsjakt).

Om områdesjakt skall bedrivas får en viltvårdsområdesförening besluta om avskjutningens omfattning och inriktning.

25 § I den utsträckning det är förenligt med jaktlagstiftningens bestämmelser om jakttider och om tillstånd till jakt får en viltvårdsområdesförening vidare besluta om

1. områdesjakt och gemensamhetsjakt efter björn, järv, varg, lo, vildsvin och rådjur om det uppenbart behövs för att begränsa skador av sådant vilt,

2. avskjutningens omfattning och inriktning i fråga om rådjur om det uppenbart behövs för att bevara rådjursstammen.

26 § En viltvårdsområdesförening får besluta om områdesjakt efter småvilt.

Beslut enligt första stycket gäller dock inte fastigheter vars ägare anmält till föreningen att de inte vill delta i sådan jakt.

27 § En viltvårdsområdesförening får besluta att det skall krävas tillstånd (jakträttsbevis) för områdesjakt och gemensamhetsjakt enligt 24–26 §§. Föreningen får kräva visst minsta arealinnehav för att en fastighetsägare skall tilldelas fler än ett jakträttsbevis.

Beslut om jakträttsbevis för småvilt gäller dock inte fastigheter som undantagits från områdesjakt med stöd av 26 § andra stycket.

28 § En viltvårdsområdesförening får besluta att en medlem eller en jakträttshavare som bryter mot en regel som har beslutats med stöd av 24–27 §§ skall avstängas från områdesjakt och gemensamhetsjakt. Ett sådant beslut får inte avse längre tid än ett år.

Vilt som dödats i strid med viltvårdsområdesföreningens avskjutningsregler tillfaller föreningen.

29 § En viltvårdsområdesförening får i sina stadgar uppställa krav på föreningens tillstånd för upplåtelse och överlåtelse av jakträtt inom ett viltvårdsområde.

Tillstånd får vägras endast om

1. den som jakträtten upplåts eller överlåts till inte förfogar över mark inom viltvårdsområdet av sådan storlek som anges i föreningens stadgar,

2. upplåtelsen eller överlåtelsen annars kan anses olämplig med hänsyn till viltvården eller på annat sätt är till avsevärd olägenhet för medlemmarna.

Viltvårdsområdesföreningen får upplåta rätt till områdesjakt.

30 § På begäran av en fastighetsägare som av ideella skäl motsätter sig jakt skall hans fastighet undantas från områdesjakt och gemensamhetsjakt.

31 § En viltvårdsområdesförening får bestämma att avgifter skall betalas för jakten inom viltvårdsområdet och för vilt som fålls. För fastigheter som undantagits från områdesjakt med stöd av 26 § andra stycket får avgift endast tas ut för stora rovdjur och annat klövvilt än rådjur.

32 § En viltvårdsområdesförening får inte bedriva verksamhet som är främmande för det ändamål som viltvårdsområdet skall tillgodose.

Beslut med stöd av denna lag får inte vara så ingripande att pågående markanvändning avsevärt försvåras inom den berörda delen av en fastighet inom området.

Ändring och upplösning av viltvårdsområde

33 § På ansökan av styrelsen för de viltvårdsområdesföreningar som berörs kan länsstyrelsen besluta att

1. föra samman flera viltvårdsområden till ett viltvårdsområde,
2. dela upp ett viltvårdsområde i flera viltvårdsområden.

För en sådan ombildning gäller villkoren för och förfarandet vid bildande av viltvårdsområde.

34 § På ansökan av viltvårdsområdesföreningens styrelse får länsstyrelsen besluta att en fastighet skall anslutas till viltvårdsområdet. För sådan anslutning fordras medgivande av fastighetens ägare och, om fastigheten ingår i ett annat viltvårdsområde, av viltvårdsområdesföreningen för det området.

35 § På ansökan av fastighetens ägare eller viltvårdsområdesföreningen får länsstyrelsen besluta att ur viltvårdsområdet utesluta

1. en fastighet som på grund av ändrad användning eller annars saknar väsentlig betydelse för verksamheten inom området,
2. en fastighet eller flera fastigheter med samma ägare som kan utgöra en egen enhet för viltvård, om övriga fastigheter inom viltvårdsområdet kan bestå som ett lämpligt sådant område.

Om fastighetsägaren och viltvårdsområdesföreningen är ense om en uteslutning som avses i första stycket 1 får föreningen besluta i frågan.

36 § Länsstyrelsen kan besluta att viltvårdsområdet skall upphöra och viltvårdsområdesföreningen skall upplösas om

1. fler än en femtedel av fastighetsägarna, eller de fastighetsägare som äger mer än en femtedel av viltvårdsområdets areal, på en föreningsstämma uttalar sig för en upplösning,
2. viltvårdsområdesföreningen saknar styrelse, eller
3. viltvårdsområdesföreningen allvarligt missköter förvaltningen av viltvårdsområdet.

Om viltvårdsområdet finns inom ett omarronderingsområde enligt 1 § jordförvärvslagen (1979:230) gäller i stället för vad som sägs i första stycket 1 att fler än hälften av fastighetsägarna, eller de fastighetsägare

som äger mer än hälften av viltvårdsområdets areal, skall ha uttalat sig för en upplösning.

Vid omröstning i frågan om upplösning gäller 8 § tredje stycket.

Beslut om upplösning enligt första stycket 1 får meddelas tidigast tre år från det att beslutet om bildande av viltvårdsområdet vann laga kraft.

37 § Länsstyrelsen får förordna att frågor som avses i 33, 35 eller 36 § skall utredas vid förrättning innan länsstyrelsen beslutar.

För förfarandet vid sådan förrättning gäller 13–16 §§ i tillämpliga delar.

38 § Vid upplösning av en viltvårdsområdesförening gäller bestämmelsen i 62 § lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter.

Om en viltvårdsområdesförening är försatt i konkurs och denna avslutas utan överskott, är föreningen utan hinder av första stycket upplöst när konkursen avslutats.

Överklagande

39 § Beslut av viltvårdsområdesföreningens stämma eller styrelse får överklagas hos länsstyrelsen av den vars rätt berörs av beslutet, om beslutet gått honom eller henne emot, i frågor som gäller

1. jakt och annan viltvård,
2. medlemskap i föreningen enligt 4 §,
3. avstängning från områdesjakt enligt 28 §,
4. upplåtelse och överlåtelse av jakträtt enligt 29 §,
5. avgift enligt 31 §, eller
6. uteslutning ur föreningen enligt 35 § andra stycket.

Överklagandet skall ha kommit in till länsstyrelsen inom fyra veckor från dagen för beslutet. I fråga om överklagande av styrelsens beslut räknas dock tidsfristen från den dag klaganden fick del av beslutet.

Föreningsstämmans eller styrelsens beslut skall gälla även om det har överklagats, om inte länsstyrelsen beslutar annat.

40 § Länsstyrelsens beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Då beslut som länsstyrelsen, länsrätten eller kammarrätten meddelar enligt denna lag angår så många att en kopia av beslutet inte lämpligen kan skickas till var och en av dem, skall meddelande om beslutet införas i ortstidning. Tiden för överklagande skall räknas från den dag kungörandet har skett.

Länsstyrelsens beslut gäller omedelbart om inte något annat anges i beslutet.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001 då lagen (1980:894) om jaktvårdsområden upphör att gälla.

2. Ett jaktvårdsområde som finns vid lagens ikraftträdande skall anses som ett viltvårdsområde bildat enligt denna lag. För ett sådant

jaktvårdsområde och den förening som förvaltar området gäller lagen med de undantag som anges i 3–4.

3. Bestämmelsen i 7 § hindrar inte att ett viltvårdsområde som bildats enligt äldre bestämmelser och vars verksamhet endast omfattar vården av småvilt består efter ikraftträdandet. Bestämmelsen hindrar inte heller att viltvårdsområdet fortsätter med sin tidigare verksamhet.

4. Bestämmelsen i 28 § får endast tillämpas på sådana överträdelser som skett efter det att lagen trätt i kraft.

5. Om en förenings stadgar strider mot bestämmelserna i lagen skall styrelsen utan dröjsmål lägga fram förslag till föreningsstämman om den ändring som behövs.

6. Om bestämmelserna i den nya lagen innebär ändrade förutsättningar för upplåten jakträtt och värdet av upplåtelsen därigenom minskas, får nyttjanderättshavaren säga upp avtalet. Den som vill säga upp avtalet skall göra det inom tre månader från det att denna lag trätt i kraft. Om han inte gör det inom denna tid har han förlorat rätten att säga upp avtalet på denna grund.

Härigenom föreskrivs i fråga om jaktlagen (1987:259)

dels att 17–22 §§ samt 53 § skall upphöra att gälla,

dels att 10 a, 15, 16, 39 och 41 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 a §¹

Staten har jakträtten på den mark som vid utgången av juni 1992 ingick i *kronoparken Fjällveden i Södermanlands län*, kronoparken Tullgarn och angränsande kronoegendomar även som kronoegendomarna på Eriksö i Stockholms och Södermanlands län, kronoparken Karlsby i Östergötlands län, kronoegendomen Ottenby kungsladugård i Kalmar län, kronoparken Halle- och Hunneberg i Västra Götalands län, kronoparken Haddebo i Örebro län, kronoparken Grönbo i Örebro och Västmanlands län samt kronoparken Kloten i Örebro, Västmanlands och Dalarnas län.

Staten har jakträtten på den mark som vid utgången av juni 1992 ingick i kronoparken Tullgarn och angränsande kronoegendomar även som kronoegendomarna på Eriksö i Stockholms och Södermanlands län, kronoparken Karlsby i Östergötlands län, kronoegendomen Ottenby kungsladugård i Kalmar län, kronoparken Halle- och Hunneberg i Västra Götalands län, kronoparken Haddebo i Örebro län, kronoparken Grönbo i Örebro och Västmanlands län samt kronoparken Kloten i Örebro, Västmanlands och Dalarnas län.

15 §²

Har jakträtt upplåtits mot ersättning och gäller avtalet för viss tid som överstiger ett år, skall uppsägning alltid ske för att avtalet skall upphöra att gälla vid avtalstidens utgång. Sådan uppsägning skall ske på det sätt som gäller för uppsägning enligt 8 kap. 8 § jordabalken. Vill fastighetsägaren eller nyttjanderättshavaren att villkoren för avtalet ändras för en ny upplåtelseperiod, skall han meddela motparten detta i den ordning som gäller för uppsägning av avtalet. Uppsägning och begäran om villkorsändring skall ske senast två månader före avtalstidens utgång.

Om avtal som avses i första

Om jakträtt har upplåtits genom avtal mot ersättning, gäller, utöver vad som följer av 7 kap. jordabalken om nyttjanderätt i allmänhet, vad som sägs i 16 §.

Bestämmelserna i 16 § gäller dock inte upplåtelser med stöd av rennäringslagen (1971:437). För upplåtelser som ingår i arrende eller hyra gäller särskilda bestämmelser.

Förbehåll som strider mot 16 § är utan verkan.

¹ Senaste lydelse 1997:343.

² Senaste lydelse 1996:1554.

stycket inte sägs upp inom rätt tid, anses det förlängt på tid som motsvarar upplåtelseiden, dock längst fem år, eller, om begäran om villkorsändring har gjorts, på den tid och de villkor i övrigt som bestäms enligt 19 §.

Första och andra stycket gäller inte upplåtelser med stöd av rennäringslagen (1971:437). För upplåtelser som ingår i arrende eller hyra gäller särskilda bestämmelser.

16 §

Förbehåll som strider mot 15 § första eller andra stycket eller mot 17–22 §§ är utan verkan mot nyttjanderättshavaren eller den som har rätt att träda i hans ställe.

Vid upplåtelse på viss tid som är minst ett år, skall avtalet alltid sägas upp för att det skall upphöra att gälla vid avtalstidens utgång. Avtalet skall, om inte längre uppsägningstid har avtalats, sägas upp senast sex månader före avtalstidens utgång.

Om ett avtal som avses i första stycket inte sägs upp inom rätt tid anses det förlängt på tid som motsvarar upplåtelseiden, dock längst fem år.

Ett avtal som slutits på obestämd tid skall, om inte längre uppsägningstid har avtalats, sägas upp för att upphöra att gälla vid det månadsskifte som inträffar närmast sex månader efter uppsägningen.

Uppsägning skall ske på det sätt som gäller för uppsägning enligt 8 kap. 8 § jordabalken.

39 §

Till varje länsstyrelse är knuten *en länsviltnämnd* med uppgift att vara länsstyrelsens rådgivande organ i frågor om viltvården.

Ledamöterna i *länsviltnämnden* utses enligt föreskrifter som meddelas av regeringen.

Till varje länsstyrelse är knuten *en viltvårdsnämnd* med uppgift att vara länsstyrelsens rådgivande organ i frågor om viltvården.

Ledamöterna i *viltvårdsnämnden* utses enligt föreskrifter som meddelas av regeringen.

41 §³

För att främja viltvården eller andra liknande ändamål som är förenliga med syftet med denna lag får regeringen meddela föreskrifter om skyldighet för den som jagar

1. att betala en årlig avgift (*jaktvårdsavgift*),

2. att betala en avgift för vissa slag av vilt som fälls,

3. att betala en särskild avgift för vilt som fällts i strid mot vad som bestämts i en för jakt meddelad licens.

Avgifter som avses i första stycket 1 skall bilda en fond (*jaktvårdsfonden*) som efter regeringens bestämmande får användas för givna ändamål.

1. att betala en årlig avgift (*viltvårdsavgift*),

Avgifter som avses i första stycket 1 skall bilda en fond (*viltvårdsfonden*) som efter regeringens bestämmande får användas för angivna ändamål.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

2. I fråga om sådana upplåtelser som skett före ikraftträdandet tillämpas äldre bestämmelser. Om avtalet förlängs efter ikraftträdandet tillämpas dock därefter de nya bestämmelserna i stället för 16–21 §§ i sin äldre lydelse.

3. Mål som är anhängiga vid arrendenämnden vid ikraftträdandet skall även därefter handläggas av arrendenämnden.

4. I fråga om arrendenämndens beslut skall bestämmelserna i 53 § andra och tredje stycket fortfarande tillämpas.

³ Senaste lydelse 1994:1424.

2.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder

Prop. 1999/2000:73

Härigenom föreskrivs att 1, 8, 11 och 23 a §§ lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Arrendenämnd som avses i 8 kap. 29 § jordabalken har till uppgift att

1. medla i arrendetvist,
2. pröva tvist om förlängning av arrendeavtal vid jordbruksarrende, bostadsarrende eller fiskearrende *eller avtal om jakträttsupplåtelse* eller om villkor för sådan förlängning samt tvist i fråga som avses i 9 kap. 14 § jordabalken eller vars prövning enligt 9 kap. 12 b, 17 a, 18, 21, 21 a, 31 eller 31 b §, 10 kap. 6 a § eller 11 kap. 6 b § samma balk ankommer på arrendenämnd,

2. pröva tvist om förlängning av arrendeavtal vid jordbruksarrende, bostadsarrende eller fiskearrende eller om villkor för sådan förlängning samt tvist i fråga som avses i 9 kap. 14 § jordabalken eller vars prövning enligt 9 kap. 12 b, 17 a, 18, 21, 21 a, 31 eller 31 b §, 10 kap. 6 a § eller 11 kap. 6 b § samma balk ankommer på arrendenämnd,

3. pröva fråga om godkännande av förbehåll eller annat avtalsvillkor som avses i 9 kap. 2, 3, 7 eller 17 §, 10 kap. 2–4 eller 7 § eller 11 kap. 2 § jordabalken eller 3–6 § lagen (1957:390) om fiskearrenden,

4. vara skiljenämnd i arrendetvist,

5. pröva frågor enligt lagen (1985:658) om arrendatorers rätt att förvärva arrendestället.

Ärende upptages av den arrendenämnd inom vars område fastigheten är belägen.

8 §²

Tvist som avses i 1 § första stycket 1 eller 2 eller 4 § första stycket 1–3 hänskjutes av part till nämnd genom ansökan som skall vara skriftlig samt innehålla uppgift om parternas namn och hemvist, den berörda fastighetens belägenhet och tvistens beskaffenhet. Ansökan i tvist om förlängning av arrende- eller hyresavtal *eller av avtal om jakträttsupplåtelse* skall innehålla uppgift om de skäl som åberopas mot förlängning. Ansö-

Tvist som avses i 1 § första stycket 1 eller 2 eller 4 § första stycket 1–3 hänskjutes av part till nämnd genom ansökan som skall vara skriftlig samt innehålla uppgift om parternas namn och hemvist, den berörda fastighetens belägenhet och tvistens beskaffenhet. Ansökan i tvist om förlängning av arrende- eller hyresavtal skall innehålla uppgift om de skäl som åberopas mot förlängning. Ansökan i tvist om ändring av arrende- eller

¹ Senaste lydelse 1995:568.

² Senaste lydelse 1987:264.

kan i tvist om ändring av arrende- eller hyresvillkor *eller av villkor i avtal om jakträttsupplåtelse* skall innehålla uppgift om den ändring av villkoren som begärs.

hyresvillkor skall innehålla uppgift om den ändring av villkoren som begärs.

Uppfyller ansökan ej vad som föreskrives i första stycket, skall nämnden förelägga sökanden att avhjälpa bristen inom viss tid. Efterkommes ej föreläggandet, får ansökningen avvisas.

Parts första inlaga till nämnden skall innehålla uppgift om hans personnummer och postadress. Vidare bör anges partens yrke och telefonnummer samt de övriga omständigheter som är av betydelse för delgivning med honom. Har part vidtalat ombud att företräda honom, skall ombudets namn, postadress och telefonnummer anges. Sker ändring i förhållande, som part sålunda uppgivit, skall parten utan dröjsmål anmäla det till nämnden.

Ansökan varigenom tvisten hänskjuts till nämnden bör tillika innehålla uppgift om motpart i de hänseenden som sägs i tredje stycket.

Återkallas ansökan, avskrivs ärendet.

11 §³

Rör ärende som avskrivits enligt 10 § första stycket första punkten tvist som avses i 9 kap. 10 §, 10 kap. 6 a § eller 12 kap. 49 eller 54 § jordabalken, 22 eller 24 § hyresförhandlingslagen (1978:304), 5 § lagen (1957:390) om fiskearrenden, 2 kap. 10 § och 4 kap. 6 § bostadsrättslagen (1991:614) *eller 18 § jaktlagen (1987:259)* skall nämnden återuppta ärendet på ansökan av sökanden. Ansökan görs skriftligen inom tre veckor från den dag beslutet om avskrivning meddelades.

Rör ärende som avskrivits enligt 10 § första stycket första punkten tvist som avses i 9 kap. 10 §, 10 kap. 6 a § eller 12 kap. 49 eller 54 § jordabalken, 22 eller 24 § hyresförhandlingslagen (1978:304), 5 § lagen (1957:390) om fiskearrenden *eller* 2 kap. 10 § och 4 kap. 6 § bostadsrättslagen (1991:614) skall nämnden återuppta ärendet på ansökan av sökanden. Ansökan görs skriftligen inom tre veckor från den dag beslutet om avskrivning meddelades.

Uteblir sökanden ånyo, får ärendet icke återupptagas på nytt.

23 a §⁴

Om rätt för part att klandra beslut av arrendenämnd i arrendetvist finns bestämmelser i 8 kap. 31 § jordabalken, 16 § lagen (1957:390) om fiskearrenden och 53 § *jaktlagen (1987:259)*.

Om rätt för part att klandra beslut av arrendenämnd i arrendetvist finns bestämmelser i 8 kap. 31 § jordabalken *och* 16 § lagen (1957:390) om fiskearrenden.

Arrendenämndens yttrande enligt 12 a § andra stycket får inte överklagas. Nämndens beslut i sådana frågor som avses i 23 § tredje stycket får

³ Senaste lydelse 1991:620.

⁴ Senaste lydelse 1987:264.

överklagas genom besvär hos fastighetsdomstolen. Detsamma gäller nämndens beslut enligt lagen (1985:658) om arrendatorers rätt att förvärva arrendestället.

Besvärshandlingen skall ges in till arrendenämnden inom tre veckor från den dag beslutet meddelades. I fråga om handläggningen hos arrendenämnden och fastighetsdomstolen tillämpas bestämmelserna i 52 kap. 2–12 §§ rättegångsbalken på motsvarande sätt. Fastighetsdomstolens beslut med anledning av besvär i frågor som avses i andra stycket tredje meningen eller i 23 § tredje stycket 1–3 får inte överklagas.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

2. Äldre föreskrifter tillämpas fortfarande i ärenden som enligt övergångsbestämmelserna i lagen (2000:000) om ändring i jaktlagen (1987:259) skall prövas enligt äldre bestämmelser.

2.4 Förslag till lag om ändring i rennäringslagen
(1971:437)

Prop. 1999/2000:73

Härigenom föreskrivs att 32 § rennäringslagen (1971:437)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

32 §

På sådan kronomark ovanför odlingsgränsen som står under statens omedelbara disposition och på renbetesfjällen får nyttjanderätt upplåtas endast om upplåtelsen kan ske utan avsevärd olägenhet för renskötseln.

Avser upplåtelsen rätt till jakt eller fiske, *kräves* dessutom att upplåtelsen är förenlig med god *jaktvård* eller *fiskevård* och kan ske utan besvärande intrång i rätten till jakt eller fiske enligt 25 §. Upplåtelse av hela fisket i visst vatten får ske endast om samebyn medger det.

Avser upplåtelsen rätt till jakt eller fiske, *krävs* dessutom att upplåtelsen är förenlig med god *viltvård* eller *fiskevård* och kan ske utan besvärande intrång i rätten till jakt eller fiske enligt 25 §. Upplåtelse av hela fisket i visst vatten får ske endast om samebyn medger det.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

¹ Lagen omtryckt 1993:36.

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1904:48 s. 1) om samäganderätt Prop. 1999/2000:73

Härigenom föreskrivs att i 19 § lagen (1904:48 s. 1) om samäganderätt ordet ”jaktvårdsområde” skall bytas ut mot ”viltvårdsområde”.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

2.6 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen
(1980:100)

Prop. 1999/2000:73

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 5 § sekretesslagen (1980:100)⁴ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

5 §⁵

Sekretess gäller för uppgift i ärende enligt vapenlagen (1996:67) samt hos polismyndighet i verksamhet, som avser förande av eller uttag ur vapenregister, för uppgift som har tillförts registret, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att vapen eller ammunition kommer till brottslig användning. Under samma förutsättning gäller sekretess hos Rikspolisstyrelsen för uppgift som hänför sig till vapenregister.

Sekretess gäller för uppgift i ärende enligt vapenlagen (1996:67) samt hos polismyndighet i verksamhet, som avser förande av eller uttag ur vapenregister, för uppgift som har tillförts registret, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att vapen eller ammunition kommer till brottslig användning.

Under samma förutsättning gäller sekretess hos

1. Rikspolisstyrelsen för uppgift som hänför sig till vapenregister,

2. Kammarkollegiet och Naturvårdsverket för uppgift som hänför sig till jaktkortsregistret, och

3. Naturvårdsverket för uppgift som hänför sig till jägarexamensregistret.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

⁴ Lagen omtryckt 1992:1474.

⁵ Senaste lydelse prop. 1999/2000:27.

Genom ett beslut den 17 november 1994 beslöt regeringen att tillkalla en särskild utredare för att överväga vilka åtgärder som behövs för att öka möjligheterna att jaga till rimliga priser. Besittningsskyddet vid upplåtelse av rätt till jakt skulle utvärderas. Formerna för samverkan mellan markägare och jägare skulle ses över. Den statliga administrationen av jakten och rollfördelningen mellan myndigheter och jägarorganisationer skulle utvärderas.

Till särskild utredare utsågs f.d. riksdagsledamoten Ulla Pettersson.

Utredningen, som antog namnet Utredningen om vissa jaktfrågor, överlämnade i juni 1997 betänkandet Jaktens villkor – en utredning om vissa jaktfrågor (SOU 1997:91).

Utredningens sammanfattning finns i *bilaga 1* och utredningens lagförslag i *bilaga 2*.

Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna och andra som yttrat sig över betänkandet finns i *bilaga 3*. En remissammanställning finns tillgänglig i Jordbruksdepartementet (dnr Jo97/2094).

Regeringen tar i denna proposition upp de förslag till ändringar i jaktlagen (1987:259) och lagen (1980:894) om jaktvårdsområden som behandlats i betänkandet. Dessutom behandlas frågan om vissa följdändringar i lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder, i rennäringslagen (1971:437) och i lagen (1904:48 s. 1) om samäganderätt.

Staten har enligt 10 a § jaktlagen (1987:259) jakträtten på vissa kronoparker och andra områden där Statschefen bedriver jakt. Kronoparken Fjällveden ingår i dessa områden. Sedan kronoparken Fjällveden försålts har de nya ägarna av marken begärt att 10 a § jaktlagen ändras så att kronoparken Fjällveden inte längre skall omfattas av lagbestämmelsen. Riksmarskalksämberet och AssiDomän AB har yttrat sig över ansökningen. Även den begärda ändringen i 10 a § jaktlagen tas upp i propositionen.

I propositionen ger regeringen slutligen sin syn på utredningens förslag om administrationen av jakten och viltvården, tillgången på jaktmark, avgifter för upplåtelse av nyttjanderätt till jakt samt jakt på allmänt vatten.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 22 april 1999 att inhämta Lagrådets yttrande över de förslag till lag om viltvårdsområden, ändringar i jaktlagen (1987:259), lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder samt i rennäringslagen (1971:437) som finns i *bilaga 4*.

Lagrådets yttrande finns i *bilaga 5*.

När det gäller förslaget till lag om viltvårdsområden har Lagrådet uttalat att en tvekan om grundlagsenligheten hos bestämmelserna om en viltvårdsområdesförenings stadgar bör föranleda ytterligare analys under den fortsatta beredningen av lagstiftningsärendet. Frågan behandlas i avsnitt 4.5.1 där regeringen ger uttryck för en uppfattning som i vissa avseenden avviker från Lagrådets. Synpunkter i övrigt från Lagrådet, som i allt väsentligt godtas av regeringen, tas upp i författningskommentarerna till förslaget till lag om viltvårdsområden.

Regeringen beslutade vidare den 3 februari 2000 att inhämta Lagrådets yttrande över det lagförslag om ändring i sekretesslagen (1980:100) som finns i *bilaga 6*.

Lagrådets yttrande finns i *bilaga 7*.

Efter lagrådsgranskningen har tillkommit förslag om ändring i 39 § jaktlagen (1987:259) och 19 § lagen (1904:48 s. 1) om samäganderätt. Lagrådets hörande i den delen skulle sakna betydelse på grund av frågans enkla beskaffenhet.

4 En ny lag om viltvårdsområden

4.1 Gällande lagstiftning

Bestämmelser om jaktvårdsområden finns i en lag från år 1980, lagen (1980:894) om jaktvårdsområden. Enligt lagens 1 § kan två eller flera fastigheter eller delar av fastigheter sammanföras till ett jaktvårdsområde för att samordna jakten och viltvården och jakträttshavare inom detta bilda en jaktvårdsområdesförening. Samordningen av jakten och viltvården skall ske i syfte att främja jaktvården och jakträttshavarnas gemensamma intressen. Med jaktvård avses enligt förarbetena dels en ändamålsenlig och efter tillgången på vilt väl lämpad jakt, dels åtgärder för viltets skydd och förkovran (prop. 1979/80 s. 28).

Från lagens tillämpningsområde undantas i 2 § kronomark ovanför odlingsgränsen samt renbetesfjällen. På annan mark där samerna enligt rennärlingslagen (1971:437) har rätt att jaga får någon inskränkning inte ske i denna rätt genom bildande av jaktvårdsområden.

I de fall fastighetsägarna inte är eniga om att bilda ett jaktvårdsområde ger lagen en möjlighet till tvångsbildning genom majoritetsbeslut. Majoriteten skall utgöra minst två tredjedelar av antalet fastighetsägare och dessa skall äga minst hälften av den mark det är fråga om. För att ett jaktvårdsområde skall få bildas krävs att det är lämpligt med hänsyn till områdets belägenhet och omfång, viltstammen samt förhållandena i övrigt (8 §). Beslut om bildande fattas av länsstyrelsen som i samband därmed skall fastställa stadgar för jaktvårdsområdesföreningen vad avser dels i vilken utsträckning jakten skall bedrivas gemensamt inom jaktvårdsområdet och grunderna i övrigt för jakten och viltvården, dels vilka riktlinjer i övrigt som skall gälla för föreningens verksamhet samt grunderna för bestämmande av avgifter till föreningen. Länsstyrelsen prövar också om lämplighetskravet i 8 § är uppfyllt. Vid lämplighetsprövningen skall såväl själva bildandet som stadgarnas innehåll prövas mot bakgrund av det i 1 § angivna ändamålet.

Frågan om bildande av ett jaktvårdsområde skall, enligt 16 § lagen om jaktvårdsområden, utredas vid förrättning under ledning av en förrättningsman, om det inte är uppenbart om förutsättningar för bildandet saknas. Länsstyrelsen får dock utan föregående förrättning besluta att bilda ett jaktvårdsområde, om alla fastighetsägare är överens om detta eller om förrättning annars inte anses nödvändig.

Beslutanderätten i fråga om jaktvårdsområdesföreningens angelägenheter tillkommer i första hand fastighetsägarna inom området. Dessa skall därför vara medlemmar i föreningen. Den som har nyttjanderätt till jakt inom området kan under vissa förutsättningar bli medlem och få rätt att rösta i vissa frågor. En förutsättning för medlemskap är att upplåtelse tiden för nyttjanderätten omfattar minst ett jaktår (3 §).

En jaktvårdsområdesförening har en mycket vidsträckt befogenhet att fatta beslut angående den jakt som bedrivs inom området. Denna rätt begränsas i princip endast av den prövning av stadgarnas innehåll som länsstyrelsen gör mot bakgrund av det i 1 § angivna ändamålet. En jaktvårdsområdesförening har också, enligt 10 § lagen om jaktvårdsområden, rätt att i stadgarna föreskriva att det skall krävas tillstånd för upplåtelse eller överlåtelse av jakträtt inom området. Vidare anges i nämnda lagrum att en jaktvårdsområdesförening får upplåta rätt till jakt som skall bedrivas gemensamt inom området om det finns föreskrifter om det i stadgarna. En jaktvårdsområdesförening får också, enligt 12 § lagen om jaktvårdsområden, bestämma att avgifter skall betalas för jakten inom jaktvårdsområdet och för villebråd som fälls.

Länsstyrelsen kan besluta att en jaktvårdsområdesförening skall upplösas. För ett sådant beslut fordras, enligt 36 § lagen om jaktvårdsområden, att flertalet av de röstande fastighetsägarna på en jaktstämma uttalat sig för en upplösning och att detta flertal antingen utgör mer än en tredjedel av antalet fastighetsägare eller äger mer än hälften av den mark som ingår i jaktvårdsområdet. Ett sådant beslut får dock inte meddelas innan tio år förflutit från det att beslutet om bildande av jaktvårdsområdet vann laga kraft. Vid upplösning av en jaktvårdsområdesförening gäller enligt 31 § lagen om jaktvårdsområden bestämmelsen i 62 § lagen om förvaltning av samfälligheter. Hänvisningen innebär att ett jaktvårdsområde inte får upplösas förrän områdets skulder har betalats eller medel som fordras för betalning har nedsatts hos länsstyrelsen. På ansökan av styrelsen för de jaktvårdsområdesföreningar som berörs kan länsstyrelsen, enligt 27 § lagen om jaktvårdsområden, besluta dels att föra samman flera jaktvårdsområden till ett jaktvårdsområde, dels att dela upp ett jaktvårdsområde i flera jaktvårdsområden. För sådan ombildning gäller villkoren för och förfarandet vid bildande av jaktvårdsområde. På ansökan av jaktvårdsområdesföreningens styrelse får länsstyrelsen vidare, enligt 28 §, besluta att en fastighet skall anslutas till jaktvårdsområdet. För sådan anslutning fordras medgivande av fastighetens ägare och, om fastigheten ingår i ett annat jaktvårdsområde, av jaktvårdsområdesföreningen för det området.

I 29 § lagen om jaktvårdsområden finns regler om uteslutning av fastighet ur jaktvårdsområdet. Länsstyrelsen får besluta att en fastighet skall uteslutas om fastigheten på grund av ändrad användning eller annars väsentligen saknar betydelse för jaktvården. Om fastighetsägarna och jaktvårdsområdesföreningen är ense om att fastigheten skall uteslutas får föreningen besluta i frågan.

I 32 § lagen om jaktvårdsområden föreskrivs att om den som har rätt att jaga inom ett jaktvårdsområde bryter mot de regler som enligt stadgarna eller jaktstämans beslut gäller för jakten inom området döms han till böter, om inte gärningen är belagd med straff i annan lag eller författning.

Fälls eller fångas villebråd genom sådant brott skall villebrådet eller värdet därav förklaras förverkat, om det inte är uppenbart obilligt. Förverkat villebråd tillfaller jaktvårdsområdesföreningen.

En medlem, vars rätt berörs av beslut på jaktstämma eller beslut av jaktvårdsområdesföreningens styrelse, kan enligt 33 § lagen om jaktvårdsområden överklaga beslutet hos länsstyrelsen. Överklagandebestämmelsen innebär att länsstyrelsens prövning inte skall avse det överklagade beslutets lämplighet utan endast dess laglighet. Länsstyrelsen har därmed inte heller befogenhet att ersätta det överklagade beslutet med ett annat. Länsstyrelsens beslut enligt lagen får enligt 34 § lagen om jaktvårdsområden överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

4.2 Vissa grundläggande frågor

4.2.1 En ny lag om viltvårdsområden

Regeringens förslag: Dagens jaktvårdsområden ersätts av en samverkansform som benämns viltvårdsområden. Bestämmelserna om viltvårdsområden tas upp i en ny lag, lagen om viltvårdsområden.

Utredningens förslag: Institutet jaktvårdsområde döps om till viltvårdsområde. Däremot föreslås inte att bestämmelserna tas upp i en ny lag.

Remissinstanserna: Majoriteten av de remissinstanser som yttrat sig i frågan tillstyrker förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Utredningen har föreslagit relativt omfattande förändringar i den nuvarande lagen om jaktvårdsområden. I stort sett alla paragrafer bör enligt förslaget ändras, antingen i sak eller redaktionellt. De flesta remissinstanser är positivt inställda till utredningens förslag i stort. Flera remissinstanser är emellertid negativa, bl.a. till de minskade beslutsbefogenheter som en viltvårdsområdesförening föreslås få. Andra remissinstanser anser att det inte finns skäl att ha någon reglering på området och att hela lagstiftningen därför bör upphävas.

Regeringen anser för sin del att den samverkan över fastighetsgränserna som sker enligt lagen om jaktvårdsområden generellt sett är mycket betydelsefull från viltvårdssynpunkt. Markägandet omfattar i stor utsträckning enheter som med hänsyn till storlek och form inte är lämpliga för vård av allt vilt. Lagstiftningen fyller därför enligt regeringens mening ett angeläget behov. Regeringen anser alltså i likhet med utredningen och majoriteten av remissinstanserna att det även fortsättningsvis bör finnas särskilda bestämmelser för en samordning av viltvården över fastighetsgränserna. Det finns emellertid enligt regeringens mening skäl att se över stora delar av regleringen och göra åtskilliga ändringar – både sakliga och redaktionella. Regeringen föreslår mot denna bakgrund att bestämmelserna om samverkan i viltvården tas upp i en ny lag.

Utredningen föreslår vidare att den nuvarande lagen om jaktvårdsområden får ändrad rubrik och fortsättningsvis benämns lagen om viltvårdsom-

råden. Det föreslås också att begreppet jaktvård utmönstras ur lagen och ersätts med viltvård.

I 4 § jaktlagen (1987:259) finns en allmän bestämmelse om viltvård. Enligt paragrafens andra stycke ingår i viltvården att genom särskilda åtgärder sörja för att viltet får skydd och stöd och att anpassa jakten efter tillgången på vilt. I den numera upphävda lagen (1938:274) om rätt till jakt fanns en bestämmelse med motsvarande innehåll. I den lagen, som fortfarande gällde då lagen om jaktvårdsområden infördes år 1980, talades emellertid i det sammanhanget inte om viltvård utan om jaktvård. Av motiven till lagen om jaktvårdsområden framgår att begreppet jaktvård, som bl.a. återfinns i lagens inledande paragraf, har samma innebörd som uttrycket har i 1938 års jaktlag, dvs. begreppet innefattar såväl jakt som viltvård (prop. 1979/80 s. 180). I den nu gällande jaktlagen har begreppet jaktvård nästan helt utmönstrats och ersatts med viltvård. Någon betydelsemässig ändring är inte avsedd. Det framstår mot den nu redovisade bakgrunden, enligt regeringens uppfattning, som naturligt att göra motsvarande ändring av terminologin i den nya lagen.

En del remissinstanser, däribland Svenska Jägareförbundet, har avstyrkt utredningens förslag om ändrad rubrik. Några av de remissinstanser som är negativa till förslaget menar att benämningen viltvårdsområde är missvisande eftersom det enligt den föreslagna ordningen inte får bedrivas någon traditionell viltvård inom området. Naturvårdsverket har med en liknande motivering förordat att områdena skall benämnas högviltsområden.

Regeringen kommer i det följande (avsnitt 4.5) att närmare redogöra för sin uppfattning om vilka beslutsbefogenheter som en lagreglerad sammanslutning för viltvård bör ha i framtiden. Utan att föregripa detta resonemang kan det emellertid redan i det här sammanhanget sägas att regeringen inte kommer att föreslå något som hindrar att det företas traditionella viltvårdsåtgärder inom det samverkansområde som bildas. En annan sak är att de beslut som fattas i dessa frågor, enligt regeringens uppfattning, inte bör kunna inskränka den enskildes förfoganderätt till sin fastighet. Mot den nu redovisade bakgrunden delar regeringen utredningens bedömning att jaktvårdsområden fortsättningsvis bör benämnas viltvårdsområden. Den nya lagen bör alltså ha rubriken lagen om viltvårdsområden och området administreras genom en viltvårdsområdesförening. I den nya lagen bör därmed också begreppet jaktvård genomgående ersättas med uttrycket viltvård.

4.2.2 Lagens tillämpningsområde

Regeringens förslag: Från lagens tillämpningsområde undantas kronomark ovanför odlingsgränsen och mark på renbetesfjällen.

Utredningens förslag: Undantagsbestämmelsen tas bort. I stället skall den nuvarande regeln, att bildande av jaktvårdsområden inte får inskränka samernas rätt till jakt, gälla alla marker där samerna har sådan rätt.

Remissinstanserna: Remissutfallet är splittrat. Flera remissinstanser, däribland ett antal domstolar och länsstyrelser samt *Sametinget* är negativa till förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Enligt den nuvarande lagen får ett jaktvårdsområde inte omfatta vissa marker där samerna har rätt till jakt enligt rennäringslagen (1971:437). Det gäller kronomark ovanför odlingsgränsen som står under statens omedelbara disposition och mark på renbetesfjällen. Inom andra marker får samernas rätt till jakt inte inskränkas genom bildande av jaktvårdsområden.

Utredningen föreslår att undantagsbestämmelsen tas bort. I stället skall den nuvarande regeln, att bildande av jaktvårdsområden inte får inskränka samernas rätt till jakt, gälla alla marker där samerna har sådan rätt. Flera remissinstanser, däribland *Sametinget*, har motsatt sig utredningens förslag. Utredningen har med sitt förslag sökt skapa förutsättningar för bildande av viltvårdsområden på kronomark ovanför odlingsgränsen och på renbetesfjällen. Det framstår emellertid som i hög grad tveksamt om det utan vidare går att förena de rättigheter samerna är tillförsäkrade med de föreslagna bestämmelserna för viltvårdsområden. Ett bland flera problem som måste lösas är hur de särskilda upplåtelsereglerna för dessa marker skall förenas med den förvaltning som förutsätts ske inom ett viltvårdsområde. Utredningen om ILO:s betänkande nr 169 har i betänkandet *Samerna – ett ursprungsfolk i Sverige* (SOU 1999:25) föreslagit att omfattningen av samernas rätt till jakt på statlig och privat mark utreds. Utredningens förslag måste mot den angivna bakgrunden anses alltför ofullständigt för att föranleda någon ny reglering. Vidare kommer Rennäringspolitiska kommittén att ta upp frågan om förhållandet mellan rennäringspolitiska kommittén och andra areella näringar. De nuvarande bestämmelserna i det här hänseendet i lagen om jaktvårdsområden bör följaktligen få sin motsvarighet i en ny lag om viltvårdsområden i avvaktan på ställningstagande till förslagen i det nämnda betänkandet och Rennäringspolitiska kommitténs fortsatta utredning.

4.3 Villkor för bildande

4.3.1 Tvångssammanslutning för samordning av viltvården

Regeringens förslag: Ett viltvårdsområde skall kunna inrättas endast om samordningen inom området avser något av viltslagen älg, kronhjort, dovhjort, rådjur, vildsvin, björn, järv, lo eller varg. Bildandet av viltvårdsområdet skall dessutom främja vården av det berörda viltslaget och vara lämpligt med hänsyn till områdets belägenhet och omfång samt viltstammen. Kraven gäller oavsett om fastighetsägarna är överens om att bilda området eller inte.

Utredningens förslag skiljer sig från regeringens förslag huvudsakligen genom att utredningen inte ställer upp något krav på att samordningen inom området skall avse vissa viltslag, om fastighetsägarna är överens om att bilda ett viltvårdsområde.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran. Flera remissinstanser, däribland ett antal länsstyrelser och *Svenska Jägareförbundet*, anser att tvångsbildning skall kunna ske även för jakt efter småvilt. *Vägverket* och *Skogsstyrelsen* anser att även vården av rådjur generellt sett skall kunna motivera tvångsbildning. Några remissinstanser anser att tvångsbildning över huvud taget inte bör komma i fråga utan förordar att viltvården samordnas genom frivilliga insatser.

Skälen för regeringens förslag: Den 1 januari 1995 ändrades reglerna om egendomsskyddet i 2 kap. 18 § regeringsformen. Ändringen innebär, såvitt nu är av intresse, att inte bara expropriation eller liknande förfoganden utan också inskränkningar i rätten att använda mark och byggnad omfattas av grundlagsskyddet. Dessutom innebär ändringen att expropriation eller rådighetsinskränkning får ske endast om inskränkningarna är nödvändiga för att tillgodose angelägna allmänna intressen.

Genom lagen (1994:1219) om den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna införlivades nämnda konvention med svensk rätt. Konventionen innefattar bl.a. bestämmelser om egendomsskydd. Genom avgöranden av Regeringsrätten har uppmärksamhet riktats mot tillämpningen i svensk rätt av den s.k. proportionalitetsprincipen. Principen innebär att vid prövning av frågan om en åtgärd vidtagits i allmänt intresse ingår att avgöra om det skett en rimlig avvägning mellan det enskilda och det allmänna intresset, eller med andra ord om åtgärden varit proportionerlig.

För bildandet av ett jaktvårdsområde krävs det enligt gällande rätt att bildandet är lämpligt med hänsyn till områdets belägenhet och omfattning, viltstammen samt förhållandena i övrigt. Samma krav gäller oavsett om fastighetsägarna är överens om att bilda området eller inte. Det finns inte heller några begränsningar vad gäller vilka viltslag samordningen kan omfatta. Tvångsbildning kan alltså ske för att samordna vården av allt jaktbart vilt. Ägaren av en fastighet som tvångsvis tas in i området kan bl.a. hindras från att utnyttja sin jakträtt och få tåla både att andra jagar på hans mark och att jaktvårdsanläggningar uppförs där. Nuvarande lagstiftning tillerkänner alltså en jaktvårdsområdesförening långtgående beslutsbefogenheter.

Det förslag som utredningen lägger fram innebär att villkoren för att tvångsvis bilda ett viltvårdsområde skärps. Om fastighetsägarna inte är överens skall ett viltvårdsområde kunna bildas endast om det inbegriper vård av stora rovdjur eller klövvilt. Den föreslagna ändringen är enligt utredningen motiverad av det skärpta egendomsskyddet och av europakonventionens proportionalitetsregel. Enligt utredningen skall ett viltvårdsområde kunna bildas mot en fastighetsägares vilja endast om det föreligger ett starkt allmänt behov av samordning kring viltvården. Det behov av samordning som finns måste vägas mot intresset att enskilda egendom skall vara tryggad mot rådighetsinskränkning. För att en enskild fastighetsägare skall behöva tåla att en sammanslutning av enskilda bestämmer om jakten på hans mark måste samordningen av jakten vara motiverad av ett angeläget allmänt intresse. Vidare måste det föreligga proportionalitet mellan vad det allmänna vinner och vad den enskilde förlorar på grund av

sådana beslut. Enligt utredningen varierar behovet av samordning av viltvården mellan olika viltslag. Utredningen gör den bedömningen att jakten efter stora rovdjur och klövvilt, med undantag för rådjuret, utgör ett angeläget allmänt intresse i hela landet. För rådjurets del föreligger ett sådant intresse i de nordligaste delarna i landet. För småviltet finns det däremot, enligt utredningens uppfattning, inte samma behov av samordning. Djuren rör sig över små områden och beståndet påverkas oftast inte av jakt. Vården av småviltet kan därför enligt utredningens mening inte anses utgöra ett sådant angeläget allmänt intresse som kan motivera ingrepp i den enskildes äganderätt.

Remissutfallet är blandat. Majoriteten av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller kommenterar det inte. Bland de som är positiva till förslaget återfinns Naturvårdsverket, flertalet domstolar, flera länsstyrelser, huvudsakligen i de södra delarna av Sverige, Jägarnas Riksförbund, Lantbrukarnas Riksförbund och Skogsägarnas Riksförbund. Kammarrätten i Sundsvall anser att det bör övervägas om annat än älg skall anses som ett angeläget allmänt intresse medan en del remissinstanser anser att det över huvud taget inte finns skäl att tillhandahålla ett särskilt institut för samordning av jakten eller att en sådan samordning bör tillåtas endast i områden där ägosplittringen är stor.

Som regeringen framhållit redan i det föregående är den samverkan över fastighetsgränserna som sker enligt lagen om jaktvårdsområden av mycket stor betydelse för en ändamålsenlig viltvård. Lagstiftningen fyller med andra ord ett angeläget behov. Regeringen är alltså inte beredd att föreslå att den reglering som gäller på området slopas helt. Däremot finns det anledning att se över de villkor som i dag gäller för bildandet av ett viltvårdsområde.

Flera remissinstanser anser att jakt efter småvilt även fortsättningsvis skall kunna motivera en tvångsbildning. Länsstyrelsen i Värmlands län anser att utredningen anlägger ett alltför snävt synsätt i fråga om småviltets ställning i viltvårdsområdena och menar att den allmänna målsättningen att ha en rik och varierad fauna med goda och välmående viltstammar bör omfatta också småviltsstammarna. Länsstyrelsen i Gävleborgs län framhåller att det vid en skadskjutning under enskilda jakter kan finnas behov av att spåra det skadade djuret över flera fastigheter. Länsstyrelsen i Västerbottens län menar att småviltsjakten inte saknar betydelse för stammarnas individtäthet. Enligt länsstyrelsen bör saken också ses i ett längre perspektiv. Förhållandena kan ändras och faktorer som hårda vintrar, sjukdomsutbrott och plötslig ökning av vissa viltslag kan leda till att viltvårdsinsatser över större områden behövs. Länsstyrelsen i Norrbottens län framhåller att motiven bakom ansökningar om utträde i mycket få fall – om ens något – har varit att fastighetsägaren har velat utnyttja sin jakträtt fullt ut. Malungs kommun anser att den föreslagna ordningen skulle innebära en katastrof för småviltsjägarna. Skellefteå kommun påtalar att en stor del av jaktutövningen inte är artspecifik. Som exempel nämns klappjakt vid vilken man jagar flera viltslag samtidigt. Skogsindustrierna menar att en samordnad småviltsjakt ökar utbudet av jakttillfällen eftersom en samordning är en förutsättning för att området skall kunna upplåta jakt genom försäljning av småviltskort till marklösa

jägare. Även Svenska Jägareförbundet pekar på den möjlighet till nya jakttillfällen, framför allt på småvilt, som skapas genom viltvårdsområdena. Jägareförbundet menar vidare att jakt efter småvilt under vissa förhållanden kan påverka individantalet. Om en art minskat kraftigt till följd av t.ex. en epizooti kan en total avlysning eller en begränsning av jakt på en art under lång tid påverka artens möjlighet till snabb återhämtning.

Som konstaterats i det föregående får ingrepp i den enskildes rådighet ske endast när det krävs för att tillgodose angelägna allmänna intressen. En tvångslagstiftning om viltvården förutsätter därför att det finns ett väl underbyggt och ett av starka allmänna intressen motiverat behov av att tillhandahålla en lagreglerad samordning över fastighetsgränserna. Mot denna bakgrund anser regeringen att det finns skäl att på sätt som utredningen gjort gällande särskilja de olika viltarterna vid en bedömning av i vilken utsträckning det kan finnas ett sådant behov.

Regeringen konstaterar inledningsvis att älgen intar en särställning genom att den förekommer i princip över hela landet och genom att jakten och andra mänskliga aktiviteter är avgörande för kopulationens storlek. Jakten måste därför ske med kunnande och ansvar. Den kan inte heller ske inom för små områden om den skall ha någon betydelse som antalsreglerande faktor. Redan den köttavkastning som älgen på grund av sin storlek och höga produktivitet genererar medför att vården av älgen är angelägen. Det är också synnerligen angeläget att älgstammen vårdas på ett sådant sätt att man genom anpassning av avskjutningen minimerar älgens skadegörelse på skog och gröda samt håller antalet trafikolyckor med älg inblandad på lägsta möjliga nivå.

Kronhjort och dovhjort har inte samma utbredning som älgen. Båda arterna kan dock förorsaka svår skadegörelse på gröda. Kronhjorten kan också orsaka mycket omfattande skadegörelse på skog, vilket kan leda till betydande ekonomiska förluster. Det är därför angeläget att stammen hålls på en rimlig nivå. Detta kan ofta kräva samordnade insatser. Vården av kronhjort och dovhjort bör därmed typiskt sett anses som ett angeläget allmänt intresse.

Även vildsvinet, vilket är återinfört under sen tid, kan orsaka omfattande skadegörelse och då på grödor och i trädgårdsodlingar. Därtill kommer att det blir allt vanligare med trafikolyckor där vildsvin inblandade.

När det gäller rådjuret kan jakten endast marginellt och under speciella omständigheter påverka populationen. I vissa delar av landet är emellertid rådjursstammen hotad och det kan i dessa delar därför finnas ett angeläget intresse av att rådjursstammen sköts på ett sådant sätt att dess existens inte äventyras. Regeringen delar därför utredningens bedömning att vården av rådjursstammen, främst inom området norr om Värmland, Dalarna och Gästrikland, kan vara ett angeläget allmänt intresse. Även om rådjurens skadegörelse normalt är av ringa betydelse har överstora stammar under senare år förorsakat skadegörelse på skogsföryngringar, framför allt i södra Sverige. Under vissa förhållanden kan det därför finnas behov av en lagligt stödd samordning för att komma till rätta med dessa problem.

Jakten på de stora rovdjuren sker i dag endast som skyddsjakt. Det är i första hand i fråga om jakt efter björn och lo som det finns ett behov av en lagreglerad samordning. Trots att arterna har ett högt skyddsvärde finns det ett behov av jakt efter björn och lo i Sverige. Det är angeläget att jakten sker med stor försiktighet, god planering och i kombination med samtida inventeringar och uppföljningar. Detta kan bäst uppnås genom en samverkan över ägogränserna. Även övriga stora rovdjur, varg och järv, jagas i dag endast när det finns ett skyddsbehov och då efter särskilt tillstånd med stöd av bestämmelserna i jaktförordningen (1987:905). Även om behovet av en lagligt stödd samordning för närvarande måste anses tveksamt, kan detta komma att ändras i framtiden.

Vad slutligen gäller småviltet är förhållandet emellertid ett annat. Viltforskningen och allmänna erfarenheter har visat att bestånden av småvilt oftast inte påverkas av jakt. Dödligheten som jakten svarar för är ofta väsentligen mindre än annan dödlighet. Inom områden där jakt inte förekommer är småviltsbestånden normalt inte heller större än inom områden där jakt äger rum. Dessutom har småviltet normalt höga reproduktionstal. Detta innebär att om ett alltför högt uttag skulle göras vid jakt, kommer skadan snart att läkas genom den höga reproduktionen. Regeringen delar alltså utredningens bedömning att det för småviltet inte finns samma behov av samordning av jakten som för de större viltslagen.

En del remissinstanser har ifrågasatt den bedömning som utredningen har gjort i den här delen och invänt att utredningens synsätt är alltför snävt. Regeringen är medveten om att jakten kan ha betydelse för småviltsstammarnas individantal under speciella förhållanden. Vid avgränsningen av de angelägna intressen som kan motivera en tvångsbildning måste dock, som regeringen också framhållit i det föregående, en avvägning göras mellan den inskränkning som den enskilde kan få tåla och den betydelse som inskränkningen har i stort. Under normala förhållanden bör en ändamålsenlig viltvård avseende småvilt kunna ske utan samordning över fastighetsgränserna. Typiskt sett kan därför de inskränkningar som en tvångsbildning kan innebära för den enskilde inte anses motiverade ur ett större samhällsligt perspektiv. Mot den nu redovisade bakgrunden är regeringen beredd att instämma i den slutsats som redovisas av utredningen, nämligen att en samordning av jakten efter småviltet inte kan anses som ett sådant angeläget intresse som kan motivera en tvångssammanslutning.

Några remissinstanser har uttryckt oro över att den av utredningen föreslagna ordningen skulle leda till ett minskat utbud på jakttillfällen när det gäller småvilt.

Att endast jakten efter högvilt bör anses som ett sådant kvalificerat intresse som kan motivera bildandet av ett jaktvårdsområde innebär inte – som kommer att utvecklas i det följande – att fastighetsägarna i en för detta ändamål bildad viltvårdsområdesförening inte kan samordna jakten också på småvilt. Det bör därför enligt regeringens mening finnas goda förutsättningar också för ett viltvårdsområde som är bildat enligt den nu förordade ordningen att upplåta rätt att jaga småvilt. Därtill kan det antas att fler sammanslutningar för samordning av småvilt kommer att bildas

genom en frivillig överenskommelse mellan fastighetsägarna om det förslag som regeringen förespråkar godtas.

Den ordning som utredningen redovisar innebär att kravet på angeläget allmänt intresse skall gälla endast då fastighetsägarna inte är överens om att bilda ett jaktvårdsområde. Det skall med andra ord vara möjligt att bilda ett viltvårdsområde i syfte att samordna vårderna av småvilt om alla som är inblandade är överens. Enligt regeringens mening bör emellertid regelsystemet i första hand tillämpas i fråga om sådan verksamhet i vilken det finns ett behov av särskilda regler om beslutsbefogenhet, överklagande etc. Ett sådant behov kan finnas endast om viltvårdsområdesbildningen kan leda till inskränkningar i den enskildes äganderätt. Som regeringen har utvecklat i det föregående bör så inte bli fallet i fråga om samordning av jakten efter småvilt. Regeringen förordar därför en ordning som innebär att kravet på angeläget allmänt intresse skall gälla vid bildandet oavsett om de inblandade fastighetsägarna är överens eller inte.

4.3.2 Majoritetskrav

Regeringens förslag: Majoritetskravet för att bilda ett viltvårdsområde höjs från nuvarande nivå. Majoriteten skall utgöra fyra femtedelar av samtliga fastighetsägare som skall äga minst fyra femtedelar av viltvårdsområdets areal. För starkt ägosplittrade områden införs en särbestämmelse. Bestämmelsen innebär att minst hälften av de fastighetsägare som äger minst hälften av viltvårdsområdets areal skall vara överens om bildandet.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Remissinstanserna tillstyrker i allmänhet utredningens förslag eller lämnar det utan erinran. *Länsstyrelsen i Gävleborgs län* och *Sunne kommun* anser att nuvarande majoritetskrav bör behållas. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* anser att majoriteten skall utgöra tre fjärdedelar av fastighetsägarna, vilka också skall äga minst tre fjärdedelar av marken. *Länsstyrelserna i Dalarnas och Västernorrlands län*, *Lantmäteriverket* och *Svenska Jägareförbundet* anser att det finns behov av att underlätta områdesbildning även utanför de utpekade omarronderingsområdena och att det lägre majoritetskravet därför bör gälla generellt för områden med splittrad ägostruktur. *Lantbrukarnas Riksförbund* och *Skogsägarnas Riksförbund* menar däremot att det inte finns några skäl för att särbehandla omarronderingsområden i fråga om villkoren för bildandet.

Skälen för regeringens förslag: För att ett jaktvårdsområde skall bildas krävs enligt nuvarande regler att minst tre fjärdedelar av antalet fastighetsägare är överens om att bilda området. Denna majoritet skall dessutom äga minst hälften av den mark det är frågan om.

Utredningens förslag innebär att majoritetskravet skärps. Det bör enligt utredningen krävas att minst fyra femtedelar av antalet fastighetsägare, som äger minst fyra femtedelar av områdets mark, skall ställa sig bakom en områdesbildning. Undantag från detta krav bör emellertid enligt utredningen göras i starkt ägosplittrade områden. Majoriteten bör i dessa områden utgöra minst hälften av fastighetsägarna och dessa skall äga minst

hälften av viltvårdsområdets areal. Särbestämmelsen kopplas till omarronderingsbegreppet i jordförvärvslagen.

Utmärkande för ett jaktvårdsområde är att det kan bildas även om det inte finns fullständig enighet om bildandet. Frågan om i vilken utsträckning det skall krävas att fastighetsägarna godtar en områdesbildning är helt avgörande för hur väl verksamheten inom området kommer att fungera. Ett högt ställt krav på samstämmighet och en redan vid bildandet positiv inställning hos de berörda fastighetsägarna ökar enligt regeringens mening utsikterna att få till stånd ett väl fungerande samarbete inom området. Utgångspunkten bör vara att en så stor andel som möjligt av de berörda fastighetsägarna ställer sig bakom beslutet att bilda ett viltvårdsområde. Regeringen ansluter sig alltså i likhet med flertalet remissinstanser till utredningens bedömning att majoritetskravet bör skärpas i förhållande till vad som gäller i dag. Regeringen anser att det majoritetskrav som utredningen föreslår är väl avvägt.

När det gäller områden med mycket stark ägosplittring anser regeringen liksom utredningen att det är angeläget att underlätta möjligheten att få till stånd lämpligt avgränsade områden för en samordning av viltvården. Det är, som utredningen också konstaterar, olyckligt att erforderlig majoritet för bildandet av ett viltvårdsområde inte kan uppnås på grund av svårigheter att samla röster från fastighetsägare. Regeringen ansluter sig alltså till utredningens förslag att det bör införas en majoritetsbestämmelse som särskilt tar sikte på områden med stark ägosplittring. Majoritetsvillkoren kan i dessa områden lämpligen bestämmas så, att minst hälften av fastighetsägarna som äger minst hälften av marken skall vara för ett bildande. För att underlätta tillämpningen av en särbestämmelse och för att öka förutsebarheten vid bildandet är det enligt regeringens mening lämpligt att anknyta till jordförvärvslagens omarronderingsbegrepp. Med omarronderingsområde i jordförvärvslagen avses område med mycket stark ägosplittring för vilket länsstyrelsen har fastställt en plan för rationalisering av ägostrukturen. Regeringen bestämmer enligt lagen vilka kommuner eller delar av kommuner som skall vara omarronderingsområden. I en bilaga till jordförvärvsförordningen (1991:736) har regeringen preciserat vilka kommuner eller delar av kommuner som skall vara omarronderingsområden. Det handlar för närvarande om fem kommuner eller delar av kommuner i Västra Götalands län, tio i Dalarnas län och en i Gävleborgs län.

4.4 Förfarandet vid bildandet

Regeringens förslag: Frågan om bildandet av ett viltvårdsområde skall prövas vid en förrättning under ledning av en förrättningsman, om det inte är uppenbart att förutsättningar för bildandet saknas.

Länsstyrelsen får dock besluta att bilda ett viltvårdsområde utan förrättning, om alla fastighetsägare är överens om bildandet eller om förrättning annars inte kan anses nödvändig.

Utredningens bedömning: Frågan om bildande av ett viltvårdsområde skall alltid hänskjutas till förrättning om de berörda fastighetsägarna inte är överens.

Remissinstanserna: Endast ett fåtal remissinstanser kommenterar förslaget. Några tillstyrker den föreslagna ändringen medan *Länsstyrelserna i Gävleborgs län, Jämtlands län och Norrbottens län* menar att den inte bör genomföras. Förslaget innebär enligt dessa remissinstanser att en förrättning måste hållas trots att en sådan i många fall ter sig helt onödig. Detta innebär i sin tur att bildandet av ett viltvårdsområde tar längre tid och blir avsevärt dyrare.

Skälen för regeringens förslag: Frågan om bildandet av ett jaktvårdsområde skall enligt nuvarande regler utredas vid en förrättning under ledning av en förrättningsman, om det inte är uppenbart att förutsättningar för bildandet saknas. Länsstyrelsen får dock besluta att bilda ett jaktvårdsområde utan föregående förrättning, om alla fastighetsägarna är överens om bildandet eller förrättning annars inte anses nödvändig. Motivet till denna ordning, som innebär att länsstyrelsen i princip kan välja den handläggningsform som framstår som lämpligast, var en önskan att förenkla och rationalisera bildandet (prop. 1979/80:180 s. 16 f).

Som en allmän utgångspunkt gäller enligt regeringens uppfattning att förfarandet vid bildandet av ett viltvårdsområde inte bör vara mer komplicerat eller kostsamt än vad som kan anses vara nödvändigt. Det saknas anledning att tynga förfarandet med ett förrättningsammansträde om det underlag som finns är så fullständigt och entydigt att en förrättning framstår som en ren formalitet. Remissutfallet har inte visat några negativa sidor av den nuvarande ordningen. Regeringen anser att övervägande skäl talar för att behålla nuvarande ordning i den nya lagen.

4.5 Viltvårdsområdesföreningens beslutsbefogenheter

4.5.1 Viltvårdsområdeslagstiftningens förenlighet med regeringsformens normgivningsregler

Regeringens förslag: En viltvårdsområdesförening får rätt att fatta beslut i frågor som rör den viltvårdsverksamhet som bedrivs inom området.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna har inga synpunkter på förslaget. *Svea Hovrätt* och *Uppsala universitet* anser dock att en förenings rätt att besluta om verksamheten inom ett viltvårdsområde står i strid med bestämmelserna om normgivning i 8 kap. regeringsformen.

Skälen för regeringens förslag: Vid den genomgång som utredningen gjort av de nuvarande bestämmelserna i lagen om jaktvårdsområden har fråga uppkommit hur den beslutanderätt som en jaktvårdsområdesförening har enligt lagen förhåller sig till bestämmelserna om normgivning i 8 kap. regeringsformen (RF). Av remissinstanserna är det bara *Svea Hovrätt* och *Uppsala universitet* som har kommit med synpunkter på det reso-

nemang som utredningen för i frågan. Båda remissinstanserna anser att en jaktvårdsområdesförenings rätt att besluta i jaktfrågor får anses som en otillåten delegering av normgivningsmakt till ett enskilt rättssubjekt.

Som en allmän bakgrund kan följande anföras. Normgivningsmakten fördelas i RF mellan riksdagen och regeringen. I viss utsträckning är det möjligt dels för riksdagen att överlåta sin normgivningskompetens i första hand till regeringen, dels för regeringen att delegera sin normgivningskompetens till förvaltningsmyndigheter och kommuner. RF medger däremot inte att normgivningsmakt överlåts till ett enskilt rättssubjekt. Det finns däremot inget hinder mot att delegera en rätt att fatta beslut i enskilda fall till ett enskilt rättssubjekt. Av 11 kap. 6 § tredje stycket RF framgår sålunda att förvaltningsuppgift kan överlämnas till bolag, förening, samfällighet, stiftelse eller till enskild individ. Kännetecknande för normer eller rättsregler är att de är bindande för myndigheter och enskilda och att de inte avser ett konkret fall utan har generell giltighet. Regler av generell karaktär kan också uppställas genom privata rättshandlingar, t.ex. avtal. Sådana regler betraktas inte som normer i RF:s mening.

Bestämmelserna i lagen om jaktvårdsområden innebär att en fastighetsägare eller jakträttshavare även mot sin vilja kan bli bunden av föreskrifter som ingår i området stadgar eller av beslut som fattas av dess beslutsorgan. Besluten och stadgarna inom ett jaktvårdsområde har alltså en otvetydig karaktär av ensidiga diktat, något som är utmärkande för offentligrättsliga föreskrifter. Det förhållandet att stadgarna fastställs av länsstyrelsen, att besluten överklagas hos samma instans och att medlemmarna saknar befogenhet att upplösa föreningen och området innebär också att jaktvårdsområdesinstitutet har mer eller mindre offentligrättslig karaktär. Det torde kanske därför inte vara helt självklart att betrakta ett jaktvårdsområde som ett alltigenom privaträttsligt subjekt.

Frågan om gränsdragningen mellan normer i RF:s mening och beslut i det enskilda fallet har tidigare berörts i flera lagstiftningsärenden. Regeringen har därvid gjort bedömningen att lokalt begränsade föreskrifter som riktar sig till ägare av vissa bestämda fastigheter eller till vissa därmed jämförliga rättshavare inte kan anses ha sådan generell giltighet som karaktäriserar en norm eller rättsregel. Detta har ansetts gälla även när de meddelade föreskrifterna är bindande inte bara för den aktuella ägaren eller rättshavaren utan även för framtida sådana (se t.ex. prop. 1975/76:112 s. 64). Det saknas enligt regeringens mening skäl att göra en annan bedömning av frågan i dag. Regeringen anser alltså att de stadgar och beslut som tillkommer inom ett jaktvårdsområde och som ju har rättsverkningar endast för en bestämd personkrets inte har den generella karaktär som kännetecknar normgivning.

Regeringen anser sammanfattningsvis att en jaktvårdsområdesförenings beslutsbefogenheter inte omfattas av normgivningsreglerna i 8 kap. RF. Det finns alltså inte några hinder mot att också i den nya lagen delegera rätten att fatta beslut i frågor som rör verksamheten inom området till en viltvårdsområdesförening. Endast på en punkt, nämligen vad gäller den befogenhet en jaktvårdsområdesförening i dag har enligt 32 § lagen om jaktvårdsområden att ange vilka gärningstyper som skall beläggas med straff, anser regeringen, i likhet med utredningen, att det nuvarande

regelsystemet bör ändras. Regeringen återkommer till frågan i avsnitt 4.5.4. Som utvecklas i nästa avsnitt finns det dessutom anledning att mer allmänt se över hur omfattade en viltvårdsområdesförenings beslutsbefogenheter bör vara.

Lagrådet anför i sitt yttrande att det finns anledning till tvekan när det gäller grundlagsenligheten av att till en viltvårdsområdesförening överlämna att utforma stadgebestämmelser av den karaktär som föreslås i lagrådsremissen. Som skäl för sitt ställningstagande anför *Lagrådet* att den geografiska begränsningen, samtidigt innebärande en begränsning till vissa bestämda fastigheter, inte är den enda faktor som kan inverka på bedömningen av om en bestämmelse är att anse som en föreskrift i RF:s mening. Även andra omständigheter som t.ex. i vad mån bestämmelsen rör enskildas personliga förhållande inbördes bör beaktas. Enligt *Lagrådet* får en viltvårdsområdesförenings stadgebestämmelser främst anses fylla funktionen av att reglera de deltagande fastighetsägarnas rättigheter och skyldigheter mot varandra när det gäller jakt och andra åtgärder rörande viltvården inom området. Det ligger enligt *Lagrådets* mening nära till hands att se bestämmelser av detta slag som sådana civilrättsliga föreskrifter som avses i 8 kap. 2 § RF. Vidare anför *Lagrådet* att bestämmelsen i lagrådsremissens lagförslag om att föreningen får avstänga medlem eller jakträttshavare som bryter mot bestämmelser som har beslutats av viltvårdsområdesföreningen (28 §) synes förutsätta att ifrågavarande regler har karaktär av norm. *Lagrådets* resonemang utmynnar i slutsatsen att en komplettering av lagförslaget varigenom de tillåtna stadgebestämmelserna preciseras skulle undanröja den tvekan som finns om förslagets grundlagsenlighet.

Regeringen gör emellertid en annan bedömning än den *Lagrådet* gör i fråga om hur viltvårdsföreningens beslutsbefogenheter förhåller sig till RF:s normbegrepp. Till att börja med förtjänar det att framhållas att lagrådsremissens lagförslag inte innehåller några nya beståndsdelar som kan medföra en principiellt ändrad syn på föreningsbeslutens konstitutionella karaktär. Den nu gällande lagen om jaktvårdsområden innehåller en motsvarande – om än betydligt mer vidsträckt – befogenhet för en viltvårdsområdesförening att i sina stadgar reglera den verksamhet som skall bedrivas inom området.

Det är naturligtvis riktigt att bestämmelser om förhållanden, enskilda emellan, i allmänhet har karaktär av författning i RF:s mening. Den i lagrådsremissen föreslagna lagstiftningen har emellertid inte, som *Lagrådet* anför, i första hand funktionen av att reglera förhållandet mellan enskilda fastighetsägare inbördes. Lagstiftningens primära funktion är att tillhandahålla ett regelsystem för en från allmän synpunkt angelägen samordning av jakt och annan viltvård. En viltvårdsområdesförenings beslut i viltvårdsfrågor kan visserligen ha betydelse för enskilda fastighetsägares rätt att använda sin mark. Detta medför emellertid inte att besluten kan karaktäriseras som sådana privaträttsliga regler om enskildas rättigheter som normerar rättsförhållandet mellan fastighetsägarna. Utmärkande för sådana regler är bl.a. att de kan åberopas och göras gällande i tvister mellan enskilda. Någon sådan rätt följer inte av lagrådsremissens regelsystem. Bestämmelserna i lagrådsremissens lagförslag om en viltvårdsområdesfö-

renings beslutsbefogenheter i viltvårdsfrågor har i stället en alltigenom of-fentligrättslig karaktär. En viltvårdsområdesförenings beslut i sådana frågor är sålunda – i det att de inte har generell giltighet – att betrakta som ett utslag av myndighetsutövning.

Regeringen kan inte heller instämma i *Lagrådets* uttalande att bestämmelsen om avstängning från områdesjakt skulle förutsätta att de beslut som avstängningen sanktionerar har karaktär av normer. Förekomsten av en sanktion vid överträdelse av en handlingsregel har betydelse för frågan om regeln är rättsligt bindande för den eller dem som den riktar sig till. Visserligen kännetecknas en föreskrift i RF:s mening i princip av att den är bindande för myndigheter eller enskilda. Detta kriterium saknar emellertid betydelse för gränsdragningen mellan generella föreskrifter och beslut i enskilda fall. Också förvaltningsbeslut kan vara bindande för den eller dem som besluten riktar sig till och det finns enligt regeringens mening inget rättsligt hinder mot att sanktionera innehållet i ett sådant beslut. Så har också skett i annan lagstiftning (se t.ex. påföljdsbestämmelserna i 29 kap. 8 § punkten 2 miljöbalken).

Sammanfattningsvis anser regeringen att lagrådsremissens förslag om viltvårdsområdesförenings beslutsbefogenheter i alla delar är förenligt med bestämmelserna i RF och att någon komplettering av de föreslagna reglerna följaktligen inte är nödvändig.

4.5.2 Jakten och viltvården

Regeringens förslag: I den nya lagen regleras tydligare vilka beslutsbefogenheter en viltvårdsområdesförening har. Föreningen får rätt att fatta beslut som kan innebära ingrepp i den enskildes äganderätt endast i de frågor och under de förutsättningar som anges i lagen. I föreningens stadgar skall det anges hur föreningen avser att utnyttja sina beslutsbefogenheter.

I den mån det är förenligt med jaktlagstiftningens bestämmelser om jakttider och om tillstånd till jakt, får föreningen en generell rätt att besluta om områdesjakt, gemensamhetsjakt och avskjutningens omfattning när det gäller älg, kronhjort och dovhjort. Om det uppenbart behövs för att begränsa skadegörelse får en viltvårdsområdesförening också besluta om områdesjakt och gemensamhetsjakt efter björn, lo, varg, järv, vildsvin och rådjur. Dessutom får föreningen besluta om avskjutningens omfattning när det gäller rådjur, om det uppenbart behövs för att inte artens existens skall äventyras.

En ny bestämmelse införs i lagen som innebär att beslut med stöd av lagen inte får vara så ingripande att pågående markanvändning avsevärt försvåras inom den berörda delen av en fastighet inom området.

Om områdesjakt skall bedrivas får föreningen rätt att ställa innehav av jakträttsbevis som villkor för att få delta i sådan jakt. Föreningen får därvid rätt att föreskriva viss areal för att mer än ett jakträttsbevis skall utfärdas per fastighet. Föreningen får också rätt att besluta om områdesjakt och jakträttsbevis i fråga om jakt efter småvilt. Sådana beslut gäller dock inte för fastighetsägare som inte vill delta i områdesjakt efter småvilt.

Utredningens förslag: Överensstämmer i princip med regeringens.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna är positiva till förslaget eller lämnar det utan erinran. Flera remissinstanser, bl.a. *Svenska Jägareförbundet*, anser emellertid att en förening bör ha större befogenheter att fatta beslut om småviltsjakten. Jägareförbundet menar också att en förening skall kunna besluta om hundanvändning och jakttider samt om mindre ingripande viltvårdsåtgärder. Några remissinstanser, däribland *Länsstyrelsen i Västerbottens län*, anser att en förening i princip bör ha obegränsade beslutsbefogenheter i fråga om jakt efter allt vilt.

Skälen för regeringens förslag: En jaktvårdsområdesförening har i dag en mycket långtgående beslutanderätt som kan medföra väsentliga inskränkningar i en jakträttsinnehavares möjlighet att utnyttja sin jakträtt. En kvalificerad majoritet av fastighetsägarna kan t.ex. bestämma att jakten skall bedrivas gemensamt inom jaktvårdsområdet. Ett sådant beslut kan innebära att jakträttshavarna får jaga inom hela jaktvårdsområdet oberoende av fastighetsgränserna. En fastighetsägare måste därmed tåla att alla medlemmar med jakträtt jagar på hans mark trots att han kanske varit motståndare till att bilda jaktvårdsområdet. Han kan också tvingas att mot sin vilja tåla att personer som inte äger mark inom jaktvårdsområdet och inte heller är medlemmar i föreningen jagar på hans mark. Vidare kan han tvingas tåla inskränkningar i sin rätt att upplåta jakträtten på sin egen mark. En jaktvårdsområdesförening kan också besluta i frågor om vilka jaktmedel som skall tillåtas inom området, hundanvändningen, jakttider och avskjutningens omfattning. Slutligen kan en fastighetsägare få tåla att det uppförs viltvårdsanläggningar på hans mark.

Det förhållandet att en förening kan fatta för den enskilde mycket ingripande beslut leder – särskilt som beslutens lämplighet inte kan bli föremål för prövning – inte sällan till meningsskiljaktigheter och irritation hos fastighetsägare och jägare.

Utredningen har framhållit att en viltvårdsområdesförening endast skall ha rätt att fatta beslut i frågor där det föreligger en klar balans mellan vad det allmänna vinner och den enskilde förlorar och där allmänintresset i allmänhet väger över. Enligt förslaget kan inskränkningar och annan reglering i jaktutövningsrätten vara befogad vid jakt efter främst älg men också efter kronhjort och dovhjort. De inskränkningar som kan vara befogade är enligt utredningen beslut om områdesjakt, gemensamhetsjakt och avskjutningens omfattning. Med områdesjakt avses enligt utredningen att alla som har rätt att jaga inom viltvårdsområdet har den rätten över hela området, således även vid enskilt bedriven jakt. Gemensamhetsjakt innebär enligt utredningens definition att områdesjakt inte får bedrivas enskilt utan endast tillsammans med övriga jakträttshavare.

Beträffande övrigt vilt bör enligt utredningens förslag generella rådgivningsinskränkningar inte få beslutas. Om det uppenbart behövs för begränsning av viltskador inom ett viltvårdsområde får dock vid enstaka tillfällen förekomma områdesjakt och gemensamhetsjakt beträffande stora rovdjur och annat klövvilt än älg, kronhjort och dovhjort. Om det behövs för bevarandet av rådjursstammen inom ett område får föreningen även i fråga om rådjur besluta om inskränkningar beträffande avskjutningens omfattning. Detta gäller främst områden norr om Värmland, Dalarna och

Gästrikland. Inskränkningar i den enskildes rätt att jaga småvilt skall inte få göras om en fastighetsägare motsätter sig sådana åtgärder.

De flesta remissinstanserna ansluter sig till förslaget eller lämnar det utan erinran. En del remissinstanser ställer sig dock avvisande till de föreslagna begränsningarna i beslutanderätten, särskilt vad gäller rätten att besluta om småviltsjakten.

För att de krav som nu föreslås gälla vid bildandet av ett viltvårdsområde i praktiken inte skall bli innehållslösa är det enligt regeringens uppfattning nödvändigt att också införa bestämmelser som reglerar vilka beslutsbefogenheter en viltvårdsområdesförening skall ha. Regeringen delar alltså utredningens uppfattning att verksamheten inom ett viltvårdsområde bör regleras tydligare än vad som gäller i dag. Det bör av föreningens stadgar tydligt framgå i vilken utsträckning föreningen avser att utnyttja sina beslutsbefogenheter. Utgångspunkten bör vara att en förening skall få fatta beslut som innebär inskränkningar i den enskildes rätt att utnyttja sin egendom endast om det är angeläget av hänsyn till viltvården. Av det ställningstagande som utredningen gjort vad gäller villkoren för en tvångsbildning och som regeringen huvudsakligen ställt sig bakom, nämligen att en samordning av jakten efter småvilt inte kan anses vara ett angeläget allmänt intresse i grundlagens mening, följer att en förening inte bör få fatta beslut angående vården av småvilt om beslutet kan medföra inskränkningar i en enskilds äganderätt. Med hänsyn till vad regeringen sålunda anfört i det föregående om bl.a. jaktens ringa betydelse för småviltets population är regeringen trots det till viss del mycket negativa remissutfallet beredd att föreslå att utredningens förslag i den här delen genomförs.

Också utredningens förslag att en förening inte bör få en generell rätt att besluta om inskränkningar i den enskildes äganderätt av hänsyn till vården av rådjur, vildsvin och de stora rovdjuren är en konsekvens av de överväganden som utredningen gjort i samband med översynen av villkoren för en tvångsbildning. Beslut som innebär inskränkningar i den enskildes bestämmanderätt bör få fattas endast i den utsträckning det finns ett starkt behov av en samordning kring jakten. För rådjurens del innebär det att en samordning i syfte att trygga rådjursstammens existens bör få förekomma i vissa delar av landet. Dessutom bör beslut kunna fattas i fråga om rådjuret – liksom vad gäller vildsvinet och de stora rovdjuren – för att begränsa skador av sådant vilt.

Vad gäller utredningens förslag om vilka inskränkningar som bör tillåtas är det i princip endast Svenska Jägareförbundet som har framfört synpunkter. Jägareförbundet menar att en viltvårdsområdesförening även bör ges behörighet att besluta om hundanvändning och jakttider. En viltvårdsområdesförening bör enligt Jägareförbundet dessutom ha rätt att besluta om mindre ingripande viltvårdsåtgärder utan berörd fastighetsägares samtycke.

Regeringen anser i likhet med utredningen att det utan vidare finns skäl att låta en viltvårdsområdesförening besluta om områdesjakt, gemensamhetsjakt och avskjutningens omfattning beträffande älg samt kron- och dovhjort mot en fastighetsägares vilja. Som framhållits i det föregående har jakten för dessa viltslag en utomordentligt stor betydelse som antals-

reglerande faktor och det måste därför under normala förhållanden anses angeläget från allmän synpunkt att jakten efter dessa arter samordnas. Det bör som utredningen också föreslagit även finnas en möjlighet för en förening att vid enstaka tillfällen besluta om områdesjakt och gemensamhetsjakt beträffande stora rovdjur, rådjur och vildsvin. Ett sådant beslut bör, som just nämnts, få fattas endast om åtgärden uppenbarligen behövs för att förebygga skador av berört vilt. Självfallet förutsätter ett sådant beslut – i likhet med föreningens övriga beslut om hur jakt skall bedrivas – att det är fråga om en jakt som jaktlagstiftningen tillåter. I vissa delar i norra Sverige där rådjursstammens existens är hotad kan det dessutom vara angeläget att samordna jakten i syfte att bevara arten. I dessa områden bör därför, om det uppenbart behövs för bevarandet av rådjursstammen i området, en viltvårdsområdesförening ges möjlighet att meddela inskränkningar i fråga om avskjutningens omfattning. Det kan däremot inte anses nödvändigt från viltvårdssynpunkt att tillåta inskränkningar i den enskildes rätt genom beslut om områdesjakt och gemensamhetsjakt.

Som utredningen och även Jägareförbundet i sitt remissvar konstaterat är hundanvändningen väl reglerad i gällande lagstiftning. Om det behövs till skydd för viltet eller av andra särskilda skäl får länsstyrelsen dessutom enligt 19 § jaktförordningen meddela föreskrifter om inskränkningar i reglerna om hundanvändning. Det finns enligt regeringens mening inte tillräckliga skäl att tillåta ytterligare inskränkningar inom enskilda viltvårdsområden.

Regeringen fattar beslut om jakttider. Innan beslut tas har frågan om jakttiderna beretts i flera instanser. Enligt 2 § jaktförordningen får länsstyrelsen meddela föreskrifter om begränsning av den allmänna eller särskilda jakttiden för viss viltart om det behövs med hänsyn till snö-, is- och klimatförhållanden. Regeringen instämmer i utredningens bedömning att det inte finns anledning att föreslå att ytterligare inskränkningar skall kunna ske inom enskilda viltvårdsområden. Inte heller i övrigt finns det enligt regeringens mening skäl att tillåta att en förening skall få meddela inskränkningar i enskilds jaktutövningsrätt.

Utredningen har vidare föreslagit att den enskilde inte längre skall vara skyldig att tåla att viltvårdsanläggningar uppförs på hans mark mot hans vilja. Remissinstanserna har nästan genomgående tillstyrkt förslaget eller lämnat det utan erinran. Regeringen, som delar utredningens uppfattning att sådana tvångsåtgärder inte kan anses nödvändiga för en ändamålsenlig viltvård, förordar att det införs bestämmelse om detta i den nya lagen.

Utredningen har i det här sammanhanget också övervägt om det i enlighet med 2 kap. 18 § RF bör införas en bestämmelse som möjliggör för en fastighetsägare eller jakträttshavare att få ersättning vid beslut som inskränker användningen av marken. Utredningens slutsats är emellertid att en sådan regel av olika skäl inte bör införas utan att det i stället bör fastslås i lagen att beslut med stöd av lagen inte får vara så ingripande att den toleransnivå som är grundlagsfäst i RF överskrids. Pågående markanvändning får inte avsevärt försvåras inom den berörda delen av en fastighet. Regeringen ansluter sig till detta förslag.

Slutligen har utredningen föreslagit att systemet med s.k. jakträttsbevis som tillämpas i dag skall lagfästas. Den föreslagna ordningen innebär att

en viltvårdsområdesförening får möjlighet, i de fall områdesjakt får bedrivas efter älg, kron- eller dovhjort, att ställa innehav av jakträttsbevis som villkor för att få delta i sådan jakt. Föreningen föreslås vidare få möjlighet att föreskriva viss areal för att fler än ett jakträttsbevis skall utfärdas per fastighet. Den av utredningen föreslagna ordningen med jakträttsbevis överensstämmer med det system som redan tillämpas. I stort sett samtliga remissinstanser tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran. Regeringen förordar därför att bestämmelser om jakträttsbevis införs i lagen. Reglerna om jakträttsbevis bör dock enligt regeringens mening gälla inte bara när områdesjakt skall bedrivas efter älg, kron- och dovhjort utan också när sådan jakt skall förekomma efter övrigt klövvilt och rovdjur.

4.5.3 Inskränkningar i den enskildes möjlighet att avtala om jakträttsupplåtelse

Regeringens förslag: Viltvårdsområdesföreningen får i sina stadgar ställa upp krav på föreningens tillstånd för upplåtelse eller överlåtelse av jakträtt inom viltvårdsområdet.

Sådant tillstånd får vägras bara om

1. den till vilken jakträtten upplåts eller överlåts inte förfogar över mark inom viltvårdsområdet av sådan storlek som anges i föreningens stadgar,
2. upplåtelsen eller överlåtelsen annars kan anses olämplig med hänsyn till viltvården eller på annat sätt är till avsevärd olägenhet för medlemmarna.

Utredningens förslag: De nuvarande inskränkningarna i den enskildes rätt att avtala om jakträttsupplåtelse slopas.

Remissinstanserna: Endast ett fåtal remissinstanser har uttalat sig närmare i frågan. Enligt *Lantmäteriverket* bör frågan analyseras ytterligare innan ändrade regler införs. Förslaget tillstyrks av *Länsstyrelsen i Jönköpings län*. *Lantbrukarnas Riksförbund* och *Skogsägarnas Riksförbund* ansluter sig med viss reservation till utredningens förslag. *Länsstyrelsen i Gävleborgs län* anser däremot att upplåtelse av småmarker utan någon begränsning kan leda till att vissa jaktvårdsområden splittras och att arrendepriiserna drivs upp. Även *Föreningen Skogsindustrierna* pekar på risken för att ett slopat krav på viss minsta areal för upplåtelse kan leda till att jaktvårdsområden upplöses. *Länsstyrelsen i Västerbottens län* framhåller, liksom *Jägareförbundet*, att motiven bakom den gällande begränsningen av upplåtelse på småmarker fortfarande är giltiga. Även *Länsstyrelsen i Västernorrlands län* avstyrker förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Av 10 § första stycket lagen om jaktvårdsområden följer att det är tillåtet att i stadgarna för jaktvårdsområdesföreningen föreskriva krav på tillstånd av föreningen för att jakträtt skall få upplåtas eller överlåtas inom jaktvårdsområdet. Enligt paragrafens andra stycke får sådant tillstånd vägras bara om den som arrenderar mark inom området inte förfogar över den minimiareal som föreskrivs i stadgar-

na eller om upplåtelsen eller överlåtelsen annars är olämplig med hänsyn till jaktvården eller på annat sätt är till avsevärd olägenhet för medlemmarna.

Bakgrunden till bestämmelsen är det förhållandet att inom ett jaktvårdsområde får även fastigheter av mycket måttlig storlek ett betydande jaktligt värde. Så är fallet när jakten får bedrivas i form av områdesjakt, dvs. jakt över fastighetsgränserna på i princip all mark inom området. För att fördela jaktmöjligheterna medlemmarna emellan tillämpas regelmässigt ett system som innebär att den som skall jaga inom jaktvårdsområdet skall inneha ett jakträttsbevis. Medlemmarna tilldelas eller ges möjlighet att lösa det antal jakträttsbevis som svarar mot storleken på den eller de fastigheter som medlemmen äger eller arrenderar inom området. Om arealkravet är exempelvis 50 ha för ett jakträttsbevis berättigar ett fastighetsinnehav om 150 ha till tre jakträttsbevis. Från detta fördelningssystem görs dock undantag i så måtto att alla fastighetsägare inom området, även ägare av mycket små fastigheter, är tillförsäkrade minst ett jakträttsbevis för egen del. Ägaren av en liten fastighet har följaktligen en betydande fördel av jaktvårdsområdet. Den fördelen gäller oinskränkt så länge han själv jagar. Om han däremot vill arrendera ut jakten på sin fastighet, godkänns ett sådant arrendeavtal först när arrendatorn förfogar över så mycket mark inom området att han fyller arealkravet för ett jakträttsbevis. Regeln syftar till att förhindra ett alltför hårt jakttryck inom området och motverka en osund prisutveckling när det gäller jakträttsupplåtelser.

Utredningen anser att reglerna som begränsar upplåtelser på småfastigheter bör slopas. Ett skäl för utredningens ståndpunkt är att det ingår i utredningens uppdrag att lämna förslag till hur markägare som inte själva utnyttjar sin mark skall förmås att i större utsträckning än i dag upplåta marken åt andra. Utredningen anser dessutom att de nuvarande reglerna missgynnar vissa fastighetsägare i förhållande till andra. Enligt utredningens mening är systemet med jakträttsbevis i sig ett tillräckligt väl fungerande instrument för att reglera jakttrycket inom ett viltvårdsområde. Med ett sådant system kan man reglera det totala antalet jakträttsbevis och därmed det totala antalet jägare inom området genom att variera arealkravet för ett bevis. Utredningen konstaterar att en ägare till en liten fastighet visserligen kan arrendera ut sin mark till flera jägare men eftersom han bara får ett jakträttsbevis, kan bara en av dessa jägare delta i områdesjakten. Utredningen pekar också på att jakttrycket inom ett viltvårdsområde regleras även på annat sätt. Ett exempel är älgjakten som sker på licens som beslutas av länsstyrelsen.

Utredningen anser vidare att de nuvarande reglerna skapar osämja. Reglerna gör därigenom mer skada än nytta för viltvårdsområdesinstitutet. Inte bara de enskilda fastighetsägarna utan även jaktvårdsområdesföreningen kan träffa avtal om upplåtelse av jakträtt inom jaktvårdsområdet. En grund för osämjan kan därför enligt utredningen vara att föreningen nekar en fastighetsägare att upplåta sin mark samtidigt som föreningen själv upplåter jakt till en utomstående.

Regeringen delar i så måtto utredningens uppfattning att reglerna som begränsar rätten att upplåta jakträtten på småfastigheter negativt påverkar strävandena att öka antalet jakttillfällen. Det är emellertid viktigt att slå

fast att reglerna inte utgör något definitivt hinder för upplåtelse av jakten på småfastigheter inom ett jaktvårdsområde. Reglerna hindrar inte upplåtelser av små markområden under förutsättning att flera områden upplåts till en och samma jakträttsarrendator. Som framgår av förarbetena till reglerna (prop. 1983/84:170 s. 7) är det naturligt att jaktvårdsområdesföreningen verkar för den samordning som krävs för sådana upplåtelser från flera markägare.

Enligt regeringens uppfattning bör frågan om huruvida reglerna bör behållas eller inte avgöras med hänsyn till den påverkan reglerna kan ha på viljan att bilda och hålla samman ett viltvårdsområde. Bedömningen hittills har varit att systemet med jakträttsbevis behöver kompletteras med bestämmelser som undanröjer risken för att alltför många ägare till småfastigheter inom ett jaktvårdsområde genom upplåtelse sätter någon annan i sitt ställe. Att ägare av småfastigheter genom egen jakt tar till vara jaktmöjligheterna inom ett jaktvårdsområde med områdesjakt har inte anförts som något egentligt hinder mot att skapa intresse för områdesbildningen. Av förarbetena till de gällande reglerna framgår att ett skäl till detta är att många jaktvårdsområden bildas under den, möjligen uttalade, förutsättningen att inte samtliga markägare inom området kommer att utnyttja sin jakträtt. Att låta småmarkägare utan begränsning upplåta jakträtten på sina fastigheter har däremot ansetts leda till sådana olägenheter att det negativt påverkar intresset för att bilda och också hålla samman jaktvårdsområden. Ett alltför starkt jaktryck befaras liksom ett otillbörligt gynnande av småmarkägarna på de andra markägarnas bekostnad.

Regeringen delar inte utredningens uppfattning att det numera finns skäl att göra en annan bedömning än den som ligger till grund för de nuvarande begränsningsreglerna. Enligt regeringens mening, som har stöd av remissinstanser som har stor erfarenhet av jaktvårdsområden, finns det fortfarande ett behov av att ställa särskilda krav när det är småmarker som upplåts inom ett viltvårdsområde. Bestämmelserna i lagen om jaktvårdsområden som ger jaktvårdsområdesföreningen rätt att kräva att en jakträttsarrendator skall förfoga över en viss minimiareal inom området bör följaktligen få sin motsvarighet i en ny lag om viltvårdsområden.

4.5.4 Sanktioner

Regeringens förslag: Den befogenhet som en jaktvårdsområdesförening i dag har att bestämma vilka handlingsregler för jakten som skall vara straffbara försvinner. Bestämmelsen ersätts med en rätt för viltvårdsområdesföreningen att besluta om tillfällig avstängning från områdesjakt och gemensamhetsjakt för den som inte följer föreningens regler. Avstängningen får inte vara längre tid än ett år.

En ny bestämmelse införs i lagen om att vilt som skjuts i strid med en viltvårdsområdesförenings avskjutningsregler tillfaller föreningen.

Utredningens förslag: Överensstämmer i princip med regeringens.

Remissinstanserna: De flesta remissinstanserna tillstyrker förslaget eller kommenterar det inte. *Svea Hovrätt* och *Uppsala universitet* tillstyrker

i och för sig att den befogenhet en jaktvårdsområdesförening har i dag att besluta om vilka handlingsregler som skall vara straffbara försvinner men anser att den befogenhet som föreningen föreslås få i stället även den står i strid med RF:s normgivningsregler. En del remissinstanser har synpunkter på paragrafens placering och utformning.

Skälen för regeringens förslag: Enligt 32 § lagen om jaktvårdsområden döms den till böter som har rätt att jaga inom ett jaktvårdsområde och som har brutit mot de regler som enligt stadgarna eller jaktstämman beslut gäller inom området. En jaktvårdsområdesförening har i dag alltså rätt att bestämma vilka handlingsregler för jakten som skall vara straffbara.

Enligt 8 kap. 3 § RF hör föreskrifter om brott och rättsverkan av brott till det s.k. primära lagstiftningsområdet, dvs. normgivningskompetensen ligger i första hand hos riksdagen. Med föreskrifter om brott och rättsverkan av brott avses både brottsbeskrivningar och föreskrifter om brottspåföljd och annan rättsverkan av brott. I sådana föreskrifter som regeringen kan meddela med stöd av delegation från riksdagen enligt 8 kap. 7 § RF kan regeringen föreskriva böter. Regeringens befogenhet att delegera vidare sin normgivningskompetens enligt 8 kap. RF är inte begränsad till vissa bestämmelser i ämnet. Enligt uttalanden i förarbetena (prop. 1973: 90 s. 320) bör straffbestämmelser emellertid inte bli föremål för subdelegation.

Det bör mot den här bakgrunden än mindre komma i fråga att överlåta till ett enskilt subjekt att meddela bestämmelser om straff. Regeringen anser därför att det inte bör finnas någon straffbestämmelse i den nya lagen.

Regeringen instämmer också i utredningens bedömning att en viltvårdsområdesförening bör ha en möjlighet att besluta om sanktioner för dem som inte följer föreningens regler för jakten. Utredningens förslag innebär att en viltvårdsområdesförening skall kunna besluta att den som bryter mot de regler som gäller för verksamheten inom området skall stängas av tillfälligt från områdesjakt. Utredningen anser dessutom att det behövs en särskild sanktionsregel för att garantera att en viltvårdsområdesförenings avskjutningsregler efterlevs. En regel föreslås därför som innebär att vilt som dödas i strid med viltvårdsområdesföreningens avskjutningsregler skall tillfalla föreningen.

Den helt övervägande delen av remissinstanserna tillstyrker förslaget eller lämnar det utan kommentar. Svea Hovrätt och Uppsala universitet menar emellertid att en ordning som innebär att det i en förenings stadgar anges grunderna för beslut om tillfällig avstängning från områdesjakt ger intrycket av att grunderna i fråga är generella regler som de individuella avstängningsbesluten utgör en tillämpning av.

Regeringen har i det föregående gjort det ställningstagandet att stadgar och beslut som tillkommer inom ett jaktvårdsområde är att betrakta som beslut i det enskilda fallet. Det förhållandet att det införs en möjlighet för föreningen att sanktionera överträdelser av bestämmelser som föreningen beslutar medför enligt regeringens uppfattning inte att bestämmelserna förlorar sin karaktär av förvaltningsbeslut. Det finns alltså enligt regeringens uppfattning inte några konstitutionella hinder mot att införa den ordning som utredningen föreslår.

Regeringen ansluter sig till utredningens bedömning att en sanktion i form av avstängning från områdesjakt och gemensamhetsjakt i normalfallet bör avhålla den enskilde från att bryta mot föreningens stadgar eller beslut. Regeringen förordar alltså att förslaget genomförs. För att ett sådant beslut skall vara giltigt bör krävas att sanktionsbestämmelsen tagits in i stadgarna och att det av stadgarna framgår i vilka avseenden stämman får besluta i sådana frågor och hur lång avstängningen skall vara. De överträdelser som kan komma att sanktioneras är t.ex. jakt på mark som av ett eller annat skäl undantagits från områdesjakt och jakt som bedrivs utan erforderligt jakträttsbevis. Det bör inte komma i fråga att besluta om avstängning för längre tidsperiod än ett år. Denna begränsning i beslutsbefogenheten bör, som några remissinstanser också framhållit, komma till uttryck redan i lagtexten.

Regeringen delar också utredningens bedömning att det bör finnas ytterligare sanktionsmöjligheter för att garantera att regler om avskjutningen efterlevs. Den av utredningen föreslagna bestämmelsen om att vilt som dödats i strid med viltvårdsområdesföreningens avskjutningsregler skall tillfalla föreningen kan antas fylla detta behov väl.

4.5.5 Övriga bestämmelser om verksamheten

Regeringens förslag: En viltvårdsområdesförening får ta ut avgifter för jakten inom viltvårdsområdet och för villebråd som fälls. En viltvårdsområdesförenings avgifter för en fastighet som undantagits från områdesjakt efter småvilt får endast avse stora rovdjur och klövvilt.

En bestämmelse införs om att föreningen inte får bedriva verksamhet som är främmande för viltvårdsområdets ändamål.

Regeringens bedömning: Föreningen får inte ta ut andra avgifter än avgifter för jakten och vilt som fälls. Det införs inte heller någon bestämmelse om att avgifterna skall användas för verksamhet som är förenlig med föreningens ändamål.

Inte heller föreslås föreningen få rätt att undanta en fastighet från områdesjakt som under viltvårdsområdets beståndstid ombildats eller nybildats.

Utredningens förslag: Utredningens förslag överensstämmer med regeringens vad gäller begränsningen i rätten att ta ut avgifter för en fastighet som undantagits från områdesjakt efter småvilt och vad gäller den allmänna begränsningen att föreningen inte får bedriva verksamhet som är främmande för dess ändamål. Utredningen har dessutom föreslagit att en viltvårdsområdesförening skall få rätt att ta ut andra avgifter än för jakt och för fällda djur samt att det införs en bestämmelse om att en förenings inkomster bara får användas till ändamål som är förenliga med föreningens verksamhet. Därutöver har utredningen föreslagit att en viltvårdsområdesförening skall få rätt att undanta en fastighet från områdesjakt som under viltvårdsområdets beståndstid ombildats eller nybildats.

Remissinstanserna: Bara ett fåtal remissinstanser har kommenterat förslagen. *Länsstyrelsen i Örebro län* och *Svenska Jägareförbundet* av-

styrker förslaget om att andra avgifter än avgifter för jakt och fällda djur skall kunna tas ut och menar att förslaget kan befaras minska fastighetsägarnas vilja att bilda ett jaktvårdsområde. *Skogsstyrelsen* anser att förslaget att föreningens medel skall användas endast för att främja viltvården ger uttryck för en alltför snäv syn på områdets funktion. Några remissinstanser anser att det inte finns något behov av att föreskriva att en förening inte får bedriva verksamhet som är främmande för föreningens ändamål.

Skälen för regeringens förslag och bedömning:

Avgifter

En jaktvårdsområdesförening har i dag rätt att ta ut avgifter för jakten inom området och för vilt som fälls. Utredningen har föreslagit att en viltvårdsområdesförening även skall få rätt ta ut andra avgifter. Dessutom har föreslagits att det i lagen skall införas en ny bestämmelse som anger att avgifterna skall användas för verksamhet som är förenlig med föreningens ändamål. Som motiv för förslaget om en utökad rätt för föreningen att ta ut avgifter har anförts att viltvårdsåtgärder av mer omfattande karaktär i undantagsfall kan kräva en kombination av investeringar och avstående från jakt på stora rovdjur och klövvilt. Med nuvarande ordning skulle några avgifter inte inflyta under den tid då förbud råder mot jakt på sådant vilt.

Jägareförbundet och Länsstyrelsen i Örebro län avstyrker förslaget om att andra avgifter än de för jakt och fällda djur skall kunna tas ut inom området. Jägareförbundet menar att det kan bli mycket svårt att förmå fastighetsägare som inte själva jagar att ansluta sin fastighet till ett viltvårdsområde med utredningens förslag eftersom förslaget innebär att fastighetsägarna kan få betala för beslut som de inte deltagit i eller som inte berör dem. Länsstyrelsen i Örebro län framhåller att kostnaderna för upplösningen av ett viltvårdsområde kan bli mycket stora och att rätten till uttaxering på andra grunder än jakt därför kan verka avskräckande på fastighetsägarna när de skall ta ställning till bildandet.

Regeringen instämmer i den kritik som några av remissinstanserna riktat mot förslaget i den här delen. Att ge föreningen rätt att ta ut avgifter från fastighetsägare som inte jagar kan enligt regeringens mening antas inverka negativt på dessa fastighetsägares vilja att ansluta sig till ett viltvårdsområde. Härtill kommer att det kan bli svårt för den enskilde fastighetsägaren att förutse vilka ekonomiska konsekvenser en anslutning till ett viltvårdsområde kan få. Det har dessutom inte genom remissutfallet framkommit att det finns något egentligt behov av andra uttaxeringsmöjligheter än de som finns i dag. Regeringen anser av dessa skäl att förslaget inte bör genomföras.

Även behovet av en bestämmelse som stadgar att föreningens medel skall användas för verksamhet som är förenlig med föreningens ändamål får enligt regeringen anses tveksamt. Det kan dessutom ifrågasättas hur en sådan regel förhåller sig till den i dag praktiserade ordningen att avsätta medel till en s.k. delägarfond. Regeringen avstår därför från att föreslå att en bestämmelse med detta innehåll införs i den nya lagen.

Regeringen har i det föregående gjort det ställningstagandet att inskränkningar i den enskildes rätt att utnyttja sin egendom endast får före-

komma beträffande klövvilt och stora rovdjur. En fastighetsägare kan alltså välja att inte delta i områdesjakt på småvilt. I konsekvens härmed bör en förening inte ha rätt att ta ut avgifter för jakt på småvilt eller för småvilt som fällt av en fastighetsägare som inte deltar i områdesjakt efter sådana djur. Regeringen ansluter sig alltså till utredningens bedömning i den här delen.

Generella begränsningar i en viltvårdsområdesförenings befogenheter vid förvaltningen

En viltvårdsområdesförenings ändamål är att förvalta det viltvårdsområde för vilket den bildats. Viltvårdsområdets ändamål bestämmer därmed ramen för föreningens verksamhet och gränserna för föreningens befogenheter. Denna begränsning i en viltvårdsområdesförenings befogenheter bör enligt regeringens mening komma till uttryck direkt i lagen. Regeringen förordar alltså i likhet med utredningen att en ny bestämmelse införs i den nya lagen om att en viltvårdsområdesförening inte får bedriva någon verksamhet som är främmande för det ändamål som viltvårdsområdet skall uppfylla.

Rätt att undanta fastighet från områdesjakt vid fastighetsbildning

Utredningen har också föreslagit att en viltvårdsområdesförening skall få rätt att undanta en sådan fastighet från områdesjakt som under viltvårdsområdets beståndstid ombildats eller nybildats. Motivet är att söka hindra fastighetsägare från att använda fastighetsbildning för att få tillgång till ytterligare jakträttsbevis. Majoriteten av de remissinstanser som yttrat sig är positiva till förslaget.

Enligt regeringens uppfattning får behovet av en sådan bestämmelse anses tveksamt. Den utformning som bestämmelsen fått i utredningens förslag innebär dessutom att föreningen får en generell rätt att undanta fastighet som efter fastighetsbildningen inte överstiger viss areal. Detta kan innebära att en fastighet som ombildats på grund av helt andra skäl än de som motiverar bestämmelsen kan komma att utestängas från områdesjakt. En annan utformning av bestämmelsen som mer direkt tar sikte på fastighetsbildning med uttalad avsikt att erhålla ytterligare jakträttsbevis skulle i och för sig kunna övervägas. En sådan bestämmelse skulle emellertid leda till tillämpningssvårigheter eftersom det kan vara svårt att påvisa att syftet med en fastighetsbildning huvudsakligen är att skaffa sig jakträttsbevis. Regeringen är mot denna bakgrund, trots det till viss del positiva remissutfallet, inte beredd att föreslå att en bestämmelse med det angivna innehållet införs i den nya lagen.

Regeringens förslag: Länsstyrelsen skall – tidigast tre år efter bildandet av ett viltvårdsområde – kunna besluta att en viltvårdsområdesförening skall upplösas om fler än en femtedel av fastighetsägarna eller fastighetsägare som äger mer än en femtedel av marken har uttalat sig för en upplösning. Inom omarronderingsområden krävs att fler än hälften av fastighetsägarna eller fastighetsägare som äger mer än hälften av marken anser att viltvårdsområdet skall upplösas.

Länsstyrelsen kan vidare – även före treårsfristens utgång – besluta om upplösning om viltvårdsområdesföreningen saknar styrelse eller om föreningen allvarligt missköter förvaltningen av viltvårdsområdet.

En fastighet eller en del av en fastighet som på grund av ändrad användning eller annars saknar väsentlig betydelse för verksamheten inom viltvårdsområdet skall kunna uteslutas ur området. Detsamma gäller en eller flera fastigheter med samma ägare, om fastigheten eller fastigheterna lämpligen kan bestå som en egen enhet för viltvård och om kvarvarande fastigheter utgör ett lämpligt viltvårdsområde.

En viltvårdsområdesförening som försatts i konkurs skall under alla omständigheter anses upplöst när konkursen avslutas.

Utredningens förslag: En viltvårdsområdesförening skall få upplösas utan att någon tidsfrist inväntas. Beslut om upplösning skall fattas på två på varandra följande föreningsstämmor. Några särskilda majoritetsregler skall inte gälla inom omarronderingsområden. Även fastigheter med skilda ägare som genom avtal eller på annat sätt samordnat viltvården skall kunna uteslutas ur ett viltvårdsområde. Vidare skall en fastighet kunna uteslutas om fastighetens ägare och viltvårdsområdesföreningen är ense om detta.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser, däribland *Naturvårdsverket* och ett antal länsstyrelser samt *Jägareförbundet*, anser att en viltvårdsområdesförening skall kunna upplösas först efter det att en viss tid förflutit från bildandet. Den tidsfrist som föreslås av Naturvårdsverket är tre år och av övriga fem år. Som skäl anförs att medlemmarna i en viltvårdsområdesförening behöver viss tid för att finna lämpliga former för sitt samarbete. Några remissinstanser har synpunkter på majoritetskravet. Bland annat föreslås att kravet på en majoritet bestående av ett visst minsta antal medlemmar skall kombineras med kravet att dessa medlemmar skall äga en viss minsta andel av marken inom viltvårdsområdet. *Lantmäteriverket* anser att en viltvårdsområdesförening skall få upplösas bara om det finns sakliga skäl. Ett skäl kan vara att sådana förändringar har inträffat att viltvården får anses säkerställd på annat sätt än genom den samverkan som sker inom föreningen.

Skälen för regeringens förslag: Enligt nuvarande regler bildas ett jaktvårdsområde och dess förening för att bestå tills vidare. Först efter tio år från bildandet kan länsstyrelsen fatta beslut om att upplösa jaktvårdsområdesföreningen. För ett sådant beslut krävs att flertalet av de röstande fastighetsägarna på en jaktstämman uttalat sig för en upplösning och att

detta flertal antingen utgör mer än en tredjedel av antalet fastighetsägare eller äger mer än hälften av marken inom jaktvårdsområdet. Som motiv för tidsgränsen tio år för rätt att få frågan om upplösning prövad anfördes att jaktvårdsområdet därigenom ges en stabilitet som gör det möjligt att finna arbetsformer som tillgodoser skilda önskemål. I sammanhanget konstaterades att den valda tidsgränsen motsvarade den enligt äldre lag gällande kortaste giltighetstiden för ett jaktvårdsområde (prop. 1979/80: 180 s. 25).

Enligt utredningens mening måste ett väl fungerande samarbete inom ett viltvårdsområde bygga på en positiv inställning hos fastighetsägarna. När verksamheten inom ett viltvårdsområde bedrivs på ett sådant sätt att en stor minoritet inte längre finner samverkan meningsfull bör enligt utredningen ett viltvårdsområde kunna upplösas. Så bör kunna ske när den majoritet som krävs för bildandet inte längre finns, dvs. när fler än en femtedel av fastighetsägarna eller fastighetsägare med mer än en femtedel av marken uttalar sig för en upplösning.

För att viltvårdsområden i framtiden skall bli en attraktiv samverkansform måste det, enligt utredningen, finnas möjlighet för fastighetsägarna att pröva institutet utan att behöva riskera att bli fast i en föreningssamverkan för lång tid. Utredningen föreslår därför att den nuvarande tidsgränsen för beslut om upplösning slopas. Ett viltvårdsområde skall upphöra och föreningen upplösas om den angivna minoriteten uttalar sig för en upplösning på två på varandra följande ordinarie föreningsstämmor.

Regeringen har anslutit sig till utredningens förslag att för bildande av ett viltvårdsområde kräva medgivande av en majoritet bestående av minst fyra femtedelar av antalet fastighetsägare som äger minst fyra femtedelar av marken. Detta ställningstagande grundas på uppfattningen att det är av stor betydelse att det inom viltvårdsområdet finns en näst intill enhällig vilja till samarbete. En konsekvens av detta betraktelsesätt är att en viltvårdsområdesförening bör kunna upplösas när det inte längre finns en betryggande majoritet för samverkan. Regeringen anser det vara följdriktigt att – som utredningen har föreslagit – beslut om upplösning skall kunna fattas om det i något avseende brister i den majoritet som krävs för att bilda ett viltvårdsområde.

Enligt regeringens mening bör ytterligare ett villkor vara uppfyllt för beslut om upplösning på grund av att fastighetsägarna har uttalat sig för en sådan. Utredningens förslag att slopa kravet enligt den nuvarande lagen att det skall ha förflutit minst tio år innan ett jaktvårdsområde får upplösas har ifrågasatts av flera remissinstanser. Regeringen delar de synpunkter som har framförts i remissyttrandena om behovet av en viss inkörningsperiod. Den kan emellertid sättas kortare än den som gäller enligt den nuvarande lagen. Enligt regeringens uppfattning bör övergångstiden vara tre år.

Om ett jaktvårdsområde skulle komma att sakna styrelse kan, enligt den nuvarande lagen, länsstyrelsen se till att det hålls en jaktstämma för att ta ställning till frågan om att upplösa jaktvårdsområdesföreningen. Regeln har sin motsvarighet i utredningens förslag att länsstyrelsen skall ha möjlighet att upplösa en viltvårdsområdesförening om föreningen saknar styrelse. Enligt utredningen bör länsstyrelsen kunna upplösa en viltvårds-

områdesförening i ytterligare ett fall, nämligen om föreningen allvarligt missköter förvaltningen av området.

Utredningens förslag har inte mött några invändningar från remissinstansernas sida. Regeringen ansluter sig till förslagen. Som utredningen har anfört får det avgöras i praxis vad som skall rymmas under begreppet allvarlig misskötsamhet. Ett exempel kan vara att samverkan mellan medlemmarna inom föreningen kommit att bli så bristfällig att detta påverkar viltvården i en negativ riktning.

Enligt lagen om jaktvårdsområden gäller att en fastighet kan uteslutas ur ett jaktvårdsområde om fastigheten genom ändrad användning eller annars väsentligen saknar betydelse för jaktvården. Av motiven framgår att bestämmelsen tar sikte på bl.a. det fallet att en fastighet tas i anspråk för bostads-, industri- eller fritidsändamål. Är ägaren av fastigheten och jaktvårdsområdesföreningen ense om uteslutningen kan föreningen besluta i frågan. I annat fall skall frågan om uteslutning prövas av länsstyrelsen.

Den nyss beskrivna uteslutningsregeln bör, som utredningen har föreslagit, få sin motsvarighet i en lag om viltvårdsområden. Regeringen ansluter sig också till utredningens förslag till den del det innebär att en fastighet skall kunna uteslutas om fastigheten kan utgöra en egen enhet för viltvård. Som villkor bör gälla att kvarvarande fastigheter kan bestå som ett lämpligt viltvårdsområde. Vad nu sagts bör omfatta också det fallet att flera fastigheter tillsammans kan avskiljas som en lämplig viltvårdsenhet. Som ytterligare förutsättning bör gälla att fastigheterna har samma ägare.

I utredningens förslag ingår också att det alltid skall vara möjligt att utesluta en fastighet om fastighetsägaren och viltvårdsområdesföreningen är överens i frågan. Utredningen har med sitt förslag velat skapa en möjlighet att utesluta en fastighet i t.ex. det fallet att osämja uppstått mellan en fastighetsägare och övriga medlemmar i föreningen. Ett villkor skall vara att uteslutningen inte inverkar menligt på viltvården. Regeringen anser sig av följande skäl inte kunna biträda förslaget. Genom den lagstiftning som nu föreslås ställer samhället resurser till förfogande för att säkerställa att viltvårdsområdena blir lämpliga med avseende på belägenhet och omfång. Mot den bakgrunden framstår det som en högst tveksam åtgärd att överlåta till viltvårdsområdesföreningen att pröva i vad mån det är möjligt att utesluta vissa fastigheter utan att viltvården blir lidande. Att låta länsstyrelsen pröva en uteslutning som föreningen och fastighetsägaren kommit överens innebär emellertid också nackdelar. Dit hör främst risken för återkommande diskussioner bland medlemmarna om den ena eller andra uteslutningen, diskussioner som stör samarbetet inom viltvårdsområdet och påverkar dess stabilitet. Till detta kommer att myndigheterna kan komma att belastas med en rad svårbedömda ärenden.

Enligt lagen om jaktvårdsområden gäller, genom en hänvisning till lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter, att en jaktvårdsområdesförening inte får upplösas förrän föreningens skulder är betalda. Motsvarande regel bör gälla vid upplösning av en viltvårdsområdesförening. I enlighet med utredningens förslag bör regeln emellertid kompletteras med en bestämmelse för det fall föreningen saknar tillräckliga medel för att bli skuldfri.

Sammanfattningsvis innebär regeringens förslag följande. Tidigast tre år efter bildandet skall länsstyrelsen kunna besluta att en viltvårdsområdesförening skall upplösas om fler än en femtedel av fastighetsägarna eller fastighetsägare som äger mer än en femtedel av marken uttalar sig för en upplösning. Inom omarronderingsområden skall gälla särskilda majoritetsregler. Oberoende av den angivna tidsfristen skall länsstyrelsen kunna besluta om upplösning om viltvårdsområdesföreningen saknar styrelse eller om föreningen allvarligt missköter förvaltningen av viltvårdsområdet.

Länsstyrelsen skall kunna besluta att fastigheter eller fastighetsdelar som väsentligen saknar betydelse för viltvårdsområdets verksamhet skall uteslutas ur området. Även mark med samma ägare som kan bilda en egen enhet för viltvård skall kunna uteslutas under förutsättning att den kvarvarande marken kan bestå som ett lämpligt viltvårdsområde.

4.7.1 Rätten att överklaga en viltvårdsområdesförenings beslut

Regeringens förslag: Den vars rätt berörs av en viltvårdsområdesförenings beslut får rätt att överklaga beslutet.

Endast de av en viltvårdsområdesförenings beslut som gäller jakten och viltvårdsåtgärder, medlemskap i föreningen, uteslutning ur föreningen, avgifter samt upplåtelse eller överlåtelse av jakträtt inom området kan överklagas.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens vad gäller utvidgningen av kretsen klagoberättigade.

Remissinstanserna: Alla remissinstanser som uttalat sig tillstyrker förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Enligt de regler som gäller i dag kan den som är medlem i en jaktvårdsområdesförening och vars rätt berörs av ett beslut som fattats på jaktstämman eller av styrelsen för föreningen överklaga detta. Dessutom kan den som begär att bli medlem i en förening överklaga ett beslut om vägrat medlemskap. En jakträttshavare som inte är medlem i föreningen saknar alltså möjlighet att få ett beslut angående viltvård överprövat trots att hans rätt påverkas av beslutet. Det saknas enligt regeringens uppfattning skäl för denna begränsning av kretsen av klagoberättigade.

Enligt nuvarande ordning kan alla beslut som fattas av en jaktvårdsområdesförening överklagas. Utredningen har inte föreslagit någon ändring härvidlag. Enligt de regler som gäller i dag omfattar överinstansernas prövning av ett överklagat beslut endast beslutets laglighet. Regeringen föreslår i avsnitt 4.7.2 att en överprövning av en viltvårdsområdesförenings beslut inte bara skall omfatta beslutets laglighet utan också dess lämplighet. En bibehållen ordning i fråga om föreningsbeslutens överklagbarhet skulle därmed innebära alltför stora inskränkningar i en förenings angelägenheter. Rätten till överprövning bör alltså i princip begränsas till beslut i frågor som berör de intressen som lagstiftningen avser att skydda eller tillgodose.

4.7.2 Överinstansernas befogenheter

Regeringens förslag: Länsstyrelsens och den allmänna förvaltningsdomstolens prövning av ett överklagat beslut skall inte bara omfatta beslutets laglighet utan också dess lämplighet. I konsekvens härmed skall länsstyrelsen och den allmänna förvaltningsdomstolen också kunna ersätta det överklagade beslutet med ett nytt beslut.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser som yttrat sig i frågan tillstyrker förslaget.

Skälen för regeringens förslag: Enligt nuvarande regler kan den som överklagar en jaktvårdsområdesförenings beslut endast få beslutets laglighet prövad.

Sverige är folkrättsligt bundet av den europeiska konventionen om skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen). Konventionen har också blivit direkt tillämplig för svenska förvaltningsmyndigheter och domstolar genom att den sedan den 1 januari 1995 gäller som svensk lag (1994:1219). Artikel 6 i konventionen garanterar rätten till en opartisk prövning av tvister om existerande rättigheter och deras innehåll. Enligt praxis från domstolen är artikel 6 tillämplig på tvister som rör eller påverkar äganderättsförhållanden. En domstol som avses i artikel 6 skall enligt uttalanden från Europadomstolen vara behörig att bedöma saken i hela dess vidd. Detta krav anses inte uppfyllt om domstolen bara har en befogenhet att göra en inskränkt laglighetsprövning som utesluter faktabedömning och bevisvärdering.

Det får mot denna bakgrund anses tveksamt om den prövningsrätt som överinstanserna har enligt de nu gällande bestämmelserna i lagen om jaktvårdsområden uppfyller kraven på domstolsprövning enligt Europakonventionens artikel 6. Regeringen anser därför i likhet med utredningen och remissinstanserna att länsstyrelsen och domstolarna fortsättningsvis bör få rätt att pröva inte bara ett besluts laglighet utan också dess lämplighet. I konsekvens härmed bör dessa myndigheter också få befogenhet att, inte bara undanröja eller upphäva beslutet, utan även ändra beslutet i visst hänseende eller ersätta det med ett nytt.

Några av remissinstanserna har uttryckt oro över att den nya lämplighetsprövningen ställer ökade krav på domstolarna och ledamöternas kunskap i bl.a. jaktfrågor. Regeringen vill i sammanhanget peka på att länsstyrelsen enligt 7 a § förvaltningsprocesslagen (1971:291) får ställning som motpart i domstolsprocessen eftersom länsstyrelsen är den först beslutande myndigheten i processen. Domstolarna bör därmed få tillgång till en fyllig utredning och sakfrågorna får förutsättas bli tillräckligt belysta. Bestämmelsen i förvaltningsprocesslagen innebär också att länsstyrelsen har rätt att överklaga förvaltningsdomstolens dom, om domstolens avgörande innebär att länsstyrelsens beslut har ändrats.

4.8 Övergångsbestämmelser

Den nya lagen beräknas kunna träda i kraft den 1 januari 2001. Lagen bör enligt regeringens uppfattning tillämpas också på redan existerande jaktvårdsområden. Däremot bör de nya reglerna inte få till följd att de jaktvårdsområden som är bildade enligt lagen om jaktvårdsområden och vars verksamhet enbart omfattar småviltet måste upplösas eller ändra sin verksamhet sedan den nya lagen trätt i kraft. Det bör därför föreskrivas att de krav som gäller för bildandet av ett viltvårdsområde enligt den nya lagen inte utgör hinder för att ett jaktvårdsområde som bildats enligt lagen om jaktvårdsområden och som endast samordnar jakten efter småviltet består efter det att den nya lagen trätt i kraft.

5 Ändringar i jaktlagen m.m.

5.1 Upplåtelse av jakträtt

5.1.1 Gällande rätt

För upplåtelse av jakträtt gäller de allmänna bestämmelserna om nyttjanderätt i 7 kap. jordabalken. Av 7 kap. 3 § jordabalken framgår att upplåten rätt att jaga är att betrakta som nyttjanderätt till fast egendom.

Avtal om upplåtelse av jakträtt är enligt 7 kap. 5 § jordabalken inte bindande för längre tid än 50 år. Någon kortaste tid för jakträttsupplåtelse är inte föreskriven. Upplåtelse tiden kan dock påverka bedömningen av om upplåtelsen över huvud taget är att betrakta som en nyttjanderätt. Förfoganderätten över markägarens jaktområde måste överlämnas till nyttjanderättshavaren under en inte alltför kort tid för att en verklig nyttjanderättsupplåtelse skall anses föreligga.

Förutom de bestämmelser av i huvudsak sakrättslig karaktär som i övrigt finns i jordabalken och som gäller för nyttjanderätt i allmänhet finns det i jaktlagen (1987:259) bestämmelser som särskilt tar sikte på nyttjanderätt vid jakt.

Jaktlagen innehåller i 15–22 §§ bestämmelser om villkoren vid upplåtelse av jakträtt i vissa fall. Reglerna innebär att upplåten nyttjanderätt till jakt i vissa fall är förenad med rätt till automatisk förlängning av upplåtelseavtalet. Den automatiska förlängningen innebär att tiden för upplåtelsen förlängs om inte avtalet sägs upp av någon av parterna. Om avtalet sägs upp av markägaren har nyttjanderättshavaren i vissa fall dessutom besittningsskydd, dvs. denne har en rätt att få avtalet förlängt mot markägarens vilja. Besittningsskyddet kan brytas endast om vissa i lagen uppräknade omständigheter föreligger. Reglerna om automatisk förlängning och besittningsskydd gäller endast när parterna kommit överens om en avtalstid som överstiger ett år. Om inte nyttjanderättshavaren godtar en uppsägning åligger det markägaren att hänskjuta tvisten till arrendenämnden. Även tvister om upplåtelsevillkoren för en ny avtalsperiod skall hänskjutas till arrendenämnden. Bestämmelserna är tvingande i förhållande till nyttjanderättshavaren.

Om ett avtal som är förenat med automatisk förlängning inte sägs upp förlängs upplåtelsen på samma tid som arrendetiden, dock längst fem år. Övriga villkor förblir oförändrade. På samma sätt som utebliven uppsägning medför förlängning, medför underlåtenhet att begära villkorsförändring att villkoren för den förlängda upplåtelsen förblir oförändrade. Uppsägning och begäran om villkorsändring skall ske senast två månader före avtalstidens utgång.

5.1.2 Besittningsskydd

Regeringens förslag: Reglerna om besittningsskydd för nyttjanderättshavare till jakt upphävs.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Samtliga remissinstanser tillstyrker förslaget eller lämnar det utan erinran.

Skälen för regeringens förslag: Reglerna om besittningsskydd infördes år 1987 med den nu gällande jaktlagen. I motiven till lagen angavs att en förstärkt rätt för nyttjanderättshavaren att få behålla en upplåten jakträtt kan förutsättas stimulera till sådana viltvårdsåtgärder som ger resultat först på längre sikt. Regeringen var medveten om att fastighetsägare för att undvika besittningsskyddet i fortsättningen skulle kunna välja att upplåta jakträtt genom avtal som gäller tills vidare eller för viss bestämd tid som inte överstiger ett år. Det förutsattes dock att flertalet fastighetsägare skulle vara intresserade av att få nyttjanderättshavare som var villiga att åta sig effektiv och långsiktig viltvård på fastigheten. Regeringen utgick därför från att det skulle finnas ett starkt intresse hos fastighetsägarna att teckna avtal på en bestämd tid som inte var allt för kort.

I utredningen redovisas ett antal undersökningar som riktat sig till skogsbolag, samtliga stift och kommuner samt ett urval av enskilda markägare och jägare. Resultatet av undersökningen visar att införandet av regler om besittningsskydd inte har fått den avsedda effekten. Tvärtom ger undersökningarna vid handen att det generellt sett finns en mycket stark ovilja bland de fastighetsägargrupper som deltagit i enkätundersökningarna att teckna avtal som innebär att besittningsskydd uppkommer för nyttjanderättshavaren. En majoritet av befintliga upplåtelser som gjorts av stora markägare gäller tills vidare eller på en bestämd tid på ett år till skillnad från vad som var fallet före år 1988 då det var vanligt med upplåtelser på bestämd tid överstigande ett år, ofta fem år. Det avgörande skälet för fastighetsägarens val av kort upplåtelsetid uppges ha varit besittningsskyddet. Utredningen gör mot bakgrund av vad vidtagna undersökningar visar bl.a. den bedömningen att ett slopande av reglerna om besittningsskydd skulle leda till längre upplåtelsetider.

Regeringen delar de slutsatser som redovisas i utredningen. Enligt regeringens mening framstår det alltså som klart att reglerna om besittningsskydd i princip har motverkat sitt syfte. I stället för att stimulera till längre upplåtelsetider har de, såvitt kan bedömas, lett till kortare avtalstider. De bestämmelser som innebär att ett avtal under vissa omständigheter kan förlängas mot en fastighetsägarens vilja bör därför upphävas.

5.1.3 Uppsägningsplikt och automatisk förlängning

Regeringens förslag: Jakträttsupplåtelser för viss tid som är ett år eller längre skall alltid sägas upp för att upphöra att gälla vid avtalstidens utgång. Om inte någon av parterna säger upp avtalet förlängs upplåtelsen automatiskt på samma tid som den ursprungliga upplåtelsetiden, dock längst fem år.

Utredningens förslag: Avtal om upplåtelse av jakträtt som slutits på viss tid som överstiger två månader skall sägas upp för att upphöra att gälla, om upplåtelsen fortlöpt längre tid än två månader.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker förslaget eller lämnar det utan kommentar. En del remissinstanser anser att den föreslagna ordningen inte bör omfatta upplåtelser som löper på så kort tid som utredningen föreslår. Till dessa hör *Arrendenämnden i Luleå*, *Länsstyrelserna i Jönköpings län och Västerbottens län* samt *Svenska Jägareförbundet* som alla anser att uppsägningsskyldighet och automatisk förlängning skall gälla för avtal som ingåtts på ett år eller längre tid. *Arrendenämnden i Gävle* anser att de nuvarande reglerna om uppsägningskyldighet och automatisk förlängning av avtal med en bestämd upplåtelse tid som överstiger ett år bör behållas. *Svea Hovrätt* ifrågasätter om inte upplåtelser på i vart fall upp till fyra månader skall vara befriade från kravet på uppsägning. Endast en remissinstans, *Länsstyrelsen i Gävleborgs län*, är helt negativ till någon form av särreglering av upplåtelsevillkoren i jaktlagen. Flera remissinstanser, däribland de tre arrendenämnder som ombetts yttra sig, har framfört invändningar mot att reglerna i utredningens förslag utformats med utgångspunkt i den tid som upplåtelsen varat och inte, vilket är fallet i fråga om jämförbara upplåtelseformer, med utgångspunkt i den avtalade upplåtelse tidens längd. Tre remissinstanser anser att avtal på obestämd tid över huvud taget inte bör tillåtas. Slutligen har flera remissinstanser kritiska synpunkter på den lagtekniska lösningen.

Skälen för regeringens förslag: Enligt allmänna civilrättsliga bestämmelser upphör ett tidsbestämt avtal att gälla när den avtalade tiden löpt ut. I jaktlagen finns emellertid regler om uppsägningsplikt och automatisk förlängning av vissa avtal om upplåtelse av jakträtt. Bestämmelserna är utformade i nära överensstämmelse med de regler som gäller i fråga om jordbruksarrende.

Utredningen har föreslagit att de nuvarande reglerna om uppsägningsplikt och automatisk förlängning ändras och att tillämpningsområdet utökas i syfte att stimulera parterna till att teckna avtal som löper på längre tid. Den av utredningen föreslagna ordningen innebär att alla visstidsavtal som överstiger två månader skall vara förenade med uppsägningsplikt och automatisk förlängning. Utredningen föreslår också att reglerna skall omfatta tidsbestämda upplåtelser som, oavsett den i avtalet stipulerade upplåtelse tidens längd, faktiskt fortlöpt längre tid än två månader.

De flesta remissinstanserna ställer sig positiva till en sådan ordning eller lämnar förslaget utan kommentar. Somliga remissinstanser är i och för sig positiva till att reglerna om uppsägningskyldighet och rätt till automatisk förlängning bibehålls men anser att reglerna inte bör omfatta avtal som löper på så kort tid som drygt två månader. Länsstyrelsen i Västerbottens län och Jägareförbundet menar att det är mycket ovanligt med jaktrettsupplåtelser som understiger ett år. Arrendenämnden i Luleå framhåller i sitt remissvar att det kan finnas många skäl för parterna i ett jaktrettsförhållande att vilja att upplåtelsen skall avse endast en kortare tid och att det under sådana förhållanden inte finns anledning att krängla till rettsförhållandet mellan parterna genom att införa uppsägningsplikt. Arrendenämnden ifrågasätter i sitt remissvar också vilket värde en sådan förlängning av avtalet på grund av passivitet skulle ha för nyttjanderättshavaren.

Enligt regeringens mening bör det av hänsyn till viltvården även fortsättningsvis finnas särskilda regler som är tillämpliga på vissa jakträttsupplåtelser. Det huvudsakliga syftet med en sådan reglering är att främja tillkomsten av längre jakträttsförhållanden. Regleringen bör emellertid enligt regeringens uppfattning utformas på ett sätt som inte medför alltför stora ingrepp i avtalsfriheten. Flera av remissinstanserna har framhållit att det i praktiken är mycket ovanligt med avtal som löper på kortare tid än ett år. I de fall sådana avtal förekommer kan det som Arrendenämnden i Luleå anfört finnas många skäl till att parterna väljer att avtala om en kort upplåtelsetid. Enligt regeringens uppfattning saknas det mot denna bakgrund skäl att låta avtal som löper på alltför kort tid omfattas av uppsägningsplikt och automatisk förlängning. Regeringen anser med hänsyn till vad som framkommit i remissvaren att endast sådana avtal som löper på ett år eller längre tid skall sägas upp för att upphöra att gälla. Regeringen delar däremot utredningens bedömning att det inte finns skäl att föreslå en minsta tid för upplåtelse av jakträtt. Avtal som slutits på bestämd tid som understiger ett år bör således upphöra att gälla vid avtalstidens slut.

Enligt det förslag som utredningen lagt fram är avtalsförhållandets längd av avgörande betydelse för om reglerna om uppsägningsplikt och automatisk förlängning skall tillämpas. Flera remissinstanser har riktat kritik mot utredningens förslag i denna del. Arrendenämnden i Malmö anför t.ex. att den valda ordningen torde leda till svårigheter för en part att enkelt avgöra om uppsägning behövs eller inte och att detta i förlängningen kan leda till rättsförlust för parten. Regeringen instämmer i kritiken. Regleringen bör därför, liksom är fallet i dag, ha sin utgångspunkt i den avtalade tiden och inte i avtalsförhållandets faktiska längd.

5.1.4 Uppsägningstid

Regeringens förslag: Visstidsavtal på ett år eller längre skall sägas upp sex månader före avtalstidens slut. Det är dock möjligt att avtala om längre uppsägningstid. För avtal som löper på obestämd tid skall en uppsägningstid på minst sex månader gälla. Längre uppsägningstid kan dock avtalas.

Utredningens förslag: Vid jakträttsavtal på bestämd tid som överstiger ett år skall, om inte längre uppsägningstid är avtalad, uppsägning ske senast tolv månader före upplåtelsetidens utgång. Jakträttsavtal på bestämd tid om ett år eller kortare och jakträttsavtal på obestämd tid kan, om upplåtelsen varat ett år eller mer och om inte längre uppsägningstid har avtalats, sägas upp för att upphöra att gälla först vid det månadsskifte som inträffar närmast tolv månader från uppsägningen.

Remissinstanserna: Majoriteten av remissinstanserna är negativa till en uppsägningstid om tolv månader. *Arrendenämnderna i Gävle och Luleå* förordar en generell uppsägningstid om nio respektive åtta månader medan 14 remissinstanser, däribland fem kommuner, *Naturvårdsverket, länsstyrelserna i Västerbottens, Jämtlands och Jönköpings län, Lantbrukarnas Riksförbund, Föreningen Skogsindustrierna, Svenska jordägarför-*

bundet och Svenska Jägareförbundet föreslår en längsta uppsägningstid om sex månader. *Arrendenämnden i Malmö* förordar en ordning med sex månaders uppsägningstid för tillsvidareavtal och tidsbestämda avtal som undertiger tre år och tolv månaders uppsägningstid för avtal som slutits för längre tid.

Skälen för regeringens förslag: Enligt utredningens förslag skall en uppsägningstid om tolv månader gälla i fråga om visstidsavtal som slutits på tid som överstiger tolv månader. Utredningen har motiverat sitt förslag i denna del med att det är viktigt för parterna att få god tid på sig att avveckla sina åtaganden. Övervägande delen av remissinstanserna är negativa till att en uppsägningstid om tolv månader införs. Länsstyrelsen i Gävleborgs län befarar att det finns risk att så långa uppsägningstider, liksom dagens regler om besittningsskydd, kan leda till kortare upplåtelsetider och minska markägarens benägenhet att upplåta jakträtt. Naturvårdsverket framhåller att det kan vara svårt för framför allt nyttjanderättshavaren att så långt i förväg bedöma sin ekonomiska situation. Jägareförbundet anför i sitt remissyttrande att en uppsägningstid om sex månader får anses tillgodose kravet på erforderlig framförhållning, som t.ex. att inom föreskriven tid justera förekommande registrering för älgjakt inför kommande jaktår. Jägarnas Riksförbund som tillstyrker utredningens förslag i den här delen menar däremot att en uppsägningstid som är kortare än tolv månader i praktiken blir verkningslös eftersom uppsägningstiden då i huvudsak omfattar den tid under året då ingen jakt bedrivs.

Regeringen har för sin del svårt att se att det är nödvändigt med en minsta uppsägningstid om tolv månader för att parterna i ett jakträttsförhållande skall hinna avveckla sina respektive åtaganden. Enligt regeringens mening finns det inte heller några andra bärande skäl som talar för att en ordning med så långa uppsägningstider bör införas. Däremot delar regeringen de farhågor som framförs av Länsstyrelsen i Gävleborgs län, nämligen att en ordning med så långa uppsägningstider som tolv månader kan leda till att parterna tvärt emot regeringens intentioner väljer att ingå avtal som gäller tills vidare eller som löper på kortare tid. Därtill kommer att det finns en risk för att utbudet av jakträttsupplåtelser minskar. Vid valet av lämplig uppsägningstid ansluter sig regeringen till det förslag som framförts av flera remissinstanser och som innebär en lagreglerad minsta uppsägningstid om sex månader. Enligt regeringens mening talar övervägande skäl för att samma uppsägningstid bör gälla i fråga om avtal som löper på bestämd tid och avtal som slutits för att gälla tills vidare.

5.1.5 Forumregler

Regeringens förslag: Tvister som gäller upplåtelseförhållandet skall fortsättningsvis handläggas vid allmän domstol enligt bestämmelserna om fastighetsforum.

Utredningens förslag: Frågan behandlas inte av utredningen.

Skälen för regeringens förslag: Frågan om en nyttjanderättshavares rätt till förlängning av upplåtelseavtalet prövas i dag av arrendenämnden. Arrendenämnden prövar också, på begäran av nyttjanderättshavaren eller markägaren, skäligheten av villkoren för den fortsatta upplåtelsen. Regeringens förslag om att besittningsrätten och rätten till villkorsprövning slopas innebär enligt regeringens mening att arrendenämnden inte längre bör handlägga tvister rörande upplåtelseförhållandet. Sådana frågor bör i stället prövas av allmän domstol enligt de allmänna bestämmelserna om fastighetsforum i 10 kap. 10 § RB.

5.1.6 Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

De föreslagna ändringarna bör kunna träda i kraft den 1 januari 2001. Bestämmelserna bör generellt sett inte tillämpas på avtal som slutits före ikraftträdandet. Övergångsbestämmelser behövs emellertid för de avtal som i dag är upplåtna på ett sådant sätt att nyttjanderättshavaren har besittningsrätt och för de avtal som ingåtts på en tid om tolv månader. Regeringen anser i likhet med utredningen att de nya reglerna bör tillämpas på sådana avtal sedan den upplåtelseperiod som löper vid ikraftträdandet gått ut och avtalet blivit förlängt. Detta innebär att det vid det första förlängningstillfället efter ikraftträdandet finns möjlighet för nyttjanderättshavaren att få avtalet förlängt mot fastighetsägarens vilja. Såväl fastighetsägaren som nyttjanderättshavaren har också rätt att få villkoren för den nya upplåtelseperioden, t.ex. avtalstidens längd, prövade av arrendenämnden.

5.2 Begreppet viltvård

Regeringens förslag: Begreppet jaktvård i olika sammansättningar utmönstras ur jaktlagen och rennäringslagen och ersätts med begreppet viltvård.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De remissinstanser som uttalat sig i frågan har i allmänhet tillstyrkt förslaget.

Skälen för regeringens förslag: I prop. 1986/87:58 om jaktlag m.m. föreslogs att begreppet jaktvård skulle utmönstras i jaktlagstiftningen. Föredragande statsrådet anförde att viltvård utgör en del av den allmänna naturvården för vilken de grundläggande bestämmelserna finns i naturvårdslagstiftningen och i annan lagstiftning till skydd för den yttre miljön. Begreppet jaktvård borde därför ersättas med viltvård. Så skedde också i jaktlagen (1987:259) och i jaktförordningen (1987:905).

Med viltvård avses alla de åtgärder som syftar till att bevara våra viltstammar i naturliga bestånd och att i möjligaste mån se till att viltstammarna inte utvecklas negativt på grund av mänskliga aktiviteter.

Utredningen har noterat att ordet jaktvård finns kvar i olika sammansättningar i lagstiftningen. Viltvård och jaktvård är två ord med samma betydelse i lagstiftningssammanhang, men som i det dagliga livet har

skilda betydelser för många. Utredningen anser att det är angeläget att begreppet jaktvård utmönstras i alla kombinationer och ersätts med begreppet viltvård för att undvika begreppsförvirring.

Begreppet jaktvård finns i 32 § rennäringslagen (1971:437). Begreppen jaktvårdsavgift och jaktvårdsfond finns i 41 § jaktlagen (1987:259), i jaktförordningen (1987:905) och i indrivningsförordningen (1993:1229). Regeringen delar utredningens uppfattning att begreppet jaktvård i olika sammansättningar bör utmönstras ur författningarna. Någon ändring i sak är inte avsedd.

5.3 Statens jakträtt

Regeringens förslag: Bestämmelsen i 10 a § jaktlagen (1987:259) ändras så att staten inte längre har jakträtten på kronoparken Fjällveden i Södermanlands län.

Skälen för regeringens förslag: Konungen har sedan lång tid tillbaka haft jakträtten på statens mark i skiftande omfattning. I samband med överföringen av verksamheten vid Domänverket till aktiebolagsform år 1992 ansåg staten att Konungens då gällande jakträtt borde bibehållas, vilket skedde genom att staten behöll jakträtten på de områden som räknas upp i 10 a § jaktlagen (1987:259), (prop. 1991/92:134, bet. 1991/92:NU33, rskr. 1991/92:351). Regeringen har därefter genom beslut den 13 februari 1997 upplåtit rätten till jakt till Konungen, bl.a. på de områden som avses i 10 a § jaktlagen.

Kronoparken Tullgarn och kronoegendomen Ottenby kungsladugård ägs fortfarande av staten, medan övriga marker överlåtits till AssiDomän AB.

AssiDomän AB har sålt fastigheter och delar av fastigheter inom de områden som avses i 10 a § jaktlagen. Regeringen bemyndigade i beslutet den 13 februari 1997 bolaget att för statens räkning till köparen utan vederlag upplåta jakträtten för all framtid under förutsättning att Statschefen förklarar sig beredd att avstå från dispositionsrätten till den upplåtna jakten. Sådan upplåtelse har skett vid ett flertal försäljningar av mark ingående i de aktuella kronoparkerna och kronoegendomarna. AssiDomän AB har numera försålt samtliga registerfastigheter som ingår i kronoparken Fjällveden. Konungen har beslutat att för all framtid avstå från dispositionsrätten till jakträtten inom den kronoparken. Mot bakgrund härav och då försäljningen avsett hela kronoparken bör 10 a § jaktlagen ändras så att kronoparken Fjällveden inte längre ingår i de områden där staten har jakträtt. Jakträtten övergår därmed till ägarna av de fastigheter som ingår i kronoparken.

Regeringens förslag: Sekretesslagen (1980:100) ändras så att sekretess skall gälla vad avser förande av eller uttag ur jaktkorts- och jägarexamensregistren för uppgift som har tillförts registren, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att vapen eller ammunition kommer till brottslig användning.

Regeringens bedömning: Jaktkorts- och jägarexamensregistrens förande bör regleras i en förordning och i myndighetsföreskrifter. Naturvårdsverket bör vara ansvarig registermyndighet. Kostnaderna för registren bör täckas med medel ur jaktvårdsfonden.

Utredningens förslag: En ny lag om jaktkorts- och jägarexamensregistren bör införas. Behovet av särskilda sekretessregler för registren bör övervägas. Naturvårdsverket bör vara registeransvarig.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser tillstyrker utredningens förslag. *Rikspolisstyrelsen* förutsätter att de uppgifter som polismyndigheterna behöver vid handläggningen av vapenärenden även i fortsättningen lämnas ut utan avgift. Mot bakgrund av att personuppgiftslagen (1998:204) trätt i kraft anser *Datainspektionen* att en författningsreglering av registren bör ske. Uppgifterna i registren är en informationskälla för presumtiva brottslingar om var det kan finnas vapen. Stöld och brottslig användning av jaktvapen bör förebyggas genom bestämmelser om sekretess. Inspektionen ifrågasätter om uppgifter ur registren bör få säljas. *Kammarkollegiet* påpekar att ca 30 000 inbetalningar till jaktkortsregistret sker med vanligt inbetalningskort, där inbetalarens namn och adress framgår. Även dessa uppgifter bör enligt kollegiet beläggas med sekretess. Några *länsstyrelser* anser att det finns fördelar med ett regionalt register, som förs av länsstyrelsen. *Jägarnas Riksförbund* anser att det är oavvisligt nödvändigt att Naturvårdsverket handhar registren. *Svenska Jägareförbundet* har inte något att erinra mot att det övergripande ansvaret läggs på en myndighet. Rationella och ekonomiska skäl talar dock, enligt Jägareförbundet, för att ansvaret för administrationen även i fortsättningen läggs på förbundet.

Nuvarande register

Jaktkort

För att främja viltvården eller andra liknande ändamål som är förenliga med syftet med jaktlagen (1987:259) får regeringen enligt 41 § jaktlagen meddela föreskrifter om skyldighet för den som jagar att betala en årlig avgift, benämnd jaktvårdsavgift. Av paragrafen följer också att avgifterna skall bilda en fond, jaktvårdsfonden. I 49 § jaktförordningen (1987:905) har regeringen föreskrivit att den som jagar är skyldig att erlägga jaktvårdsavgift. Avgiften är i dag 200 kr och gäller för ett jaktår. Den som med uppsåt eller av grov oaktsamhet bryter mot föreskriften om avgift kan enligt 45 § jaktlagen dömas till böter. Under jaktåret 1999/00 har drygt 295 000 personer löst jaktkort.

I början av 1950-talet fick Jägareförbundet regeringens uppdrag att upprätta förteckningar över de personer som hade erlagt jaktvårdsavgift. I dag gäller enligt 50 § jaktförordningen (1987:905) att jaktvårdsavgiften betalas in till ett postgirokonto som disponeras av Kammarkollegiet. Kammarkollegiet skall bokföra inkomna medel på jaktvårdsfonden. Efter bokföringen skall kollegiet lämna Jägareförbundet uppgift om vilka som har betalat avgiften. Jägareförbundet är fortfarande ansvarigt för registret.

År 1974 fick Jägareförbundet tillstånd av Datainspektionen att föra jaktkortsregistret. Av tillståndet framgår att ändamålet med registret är att redovisa vilka som har erlagt jaktvårdsavgift, att underlätta uppbörden av kommande avgifter genom avisering, att kontrollera innehav av jaktkort och att kunna skicka ut meddelanden till jaktkortslösarna. Jaktkortsregistret får enligt detta tillstånd innehålla uppgifter om personnummer, namn, adress, län, betalningsmarkering för jaktvårdsavgift och utrymme för framtida notering om genomgången obligatorisk jägarexamen och skjutprov. I enlighet med Jägareförbundets begäran i ansökan till Datainspektionen får, såvitt gäller meddelanden till jaktkortslösarna, jaktkortsregistret endast användas för information från myndigheter, Jägareförbundet och jaktidskrifterna samt för enkäter för undersökning om jakt, jägare och viltvård. I övrigt får uppgift ur registret lämnas förutom till jägarna själva endast till myndighet eller tjänsteman som har till uppgift att kontrollera att obligatorisk jaktvårdsavgift erlagts.

Utöver de av Datainspektionen meddelade föreskrifterna framgår av tillståndet att meddelanden som skall sändas ut till jaktkortslösarna skall godkännas i förväg av Jägareförbundet. Adresseringen skall ske hos Postens adressregister och beställaren får aldrig del av adressmaterialet. Motivet för begränsningen är att registret utgör en sammanställning över personer som har tillstånd att inneha jaktvapen och att adressuppgifter ur registret därför inte skall bli åtkomliga utan att Jägareförbundet fått möjlighet att pröva lämpligheten av att begärt material ställs till förfogande.

Jägarexamen

Sedan år 1985 gäller att den som för första gången vill ha tillstånd att inneha jaktvapen, eller tillstånd att inneha jaktvapen av annan typ än han eller hon redan innehar, skall avlägga ett teoretiskt och ett praktiskt prov. Av 2 kap. 4 § vapenförordningen (1996:70) framgår att för tillstånd att inneha jaktvapen krävs att sökanden har avlagt prov som visar att han har grundläggande kännedom om jakt och viltvård och kan handha vapnet. Provet kallas jägarexamen. Jägarexamen får avläggas även av annan än den som är skyldig att göra sådant prov. En fullständig jägarexamen består av tre praktiska prov och två teoretiska. Vilka av proven som måste avläggas för att få tillstånd att inneha vapen är beroende av om ansökningsen avser hagelvapen, kulvapen för småviltsjakt eller kulvapen för högviltsjakt.

Med stöd av 11 kap. 2 § vapenlagen (1996:67) och 2 kap. 4 § vapenförordningen (1996:70) har Naturvårdsverket utfärdat kungörelsen (SNFS

1985:2, NV:21) med föreskrifter om jägarexamen. Syftet med provet skall vara att skapa en grundläggande kunskap hos varje jägare eller innehavare av jaktvapen så att jakten blir mer ekologiskt anpassad och att större hänsyn visas viltet. En sådan kunskap bör också leda till att jakten bättre anpassas till samhällets krav och att större förutsättningar och motivation skapas för vidareutbildning (prop. 1977/78:141 s. 5). Av propositionen framgår också att båda jägarorganisationerna i samarbete bör svara för provens praktiska genomförande på fältet. Organisationerna bör därvid på lika villkor erhålla bidrag ur jaktvårdsfonden för den verksamhet de utför med anledning av kompetensprovet. Jägarexamen skall avläggas inför provledare som förordnats av polismyndigheten efter förslag av Jägareförbundet och Jägarnas Riksförbund. Närmare föreskrifter om provet och i övriga frågor som avses i nämnda paragraf meddelas av Naturvårdsverket. Kostnaderna för provtagningen skall betalas av den som avlägger provet enligt taxa som fastställts av Naturvårdsverket.

Jägarexamensregistret

I prop. 1977/78:141 om kompetensprov för jägare föreslog regeringen att registrering av avlagt godkänt prov skulle ske hos polisen i samband med ansökan om licens. Föreskrifter om registreringen borde meddelas av regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer. Jordbruksutskottet (bet. 1977/78:JoU28 s. 3) hade inte någon avvikande uppfattning i denna fråga. Av 35 § andra stycket kungörelsen (SNFS 1985:2) med föreskrifter om jägarexamen framgår att avlagda prov skall registreras på sätt som Naturvårdsverket bestämmer. Några sådana bestämmelser har dock inte utfärdats.

Jägarexamensregistret är inte ett eget register utan uppgifterna om jägarexamen ingår i jaktkortsregistret. Det finns ca 1,6 miljoner delposter registrerade som rör jägarexamen. Hur många personer registret omfattar är okänt. Persontabellen är gemensam för de båda registren. Jaktkortsregistret är således ett relationsbaserat register. Jägareförbundet är registeransvarigt. Jägarexamensregistret finansieras via avgifter från provverksamheten.

Personuppgiftslagen

Den 24 oktober 1998 trädde personuppgiftslagen (1998:204) i kraft. Personuppgiftslagen ersätter den tidigare datalagen (1973:289) och genomför Europaparlamentets och rådets direktiv 94/46/EG av den 24 oktober 1995 om skydd för enskilda personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter (dataskyddsdirektivet). Särbestämmelser som behövs på olika områden förutsätts få sin plats i särskilda registerförfattningar. Sådana bestämmelser kommer att gälla framför personuppgiftslagen.

Personuppgiftslagen gäller all behandling av personuppgifter som är helt eller delvis automatiserad. Lagen omfattar även manuell behandling av personuppgifter om dessa ingår i eller avses ingå i en strukturerad samling av personuppgifter.

Personuppgiftslagen innehåller vissa grundläggande krav på behandlingen av personuppgifter. Personuppgifter skall enligt dessa behandlas på ett korrekt sätt och i enlighet med god sed. Uppgifter får samlas in endast för särskilda, uttryckligt angivna och berättigade ändamål och får inte sedan behandlas för något ändamål som är oförenligt med det ursprungliga. Behandling av personuppgifter för historiska, vetenskapliga eller statistiska ändamål skall dock aldrig anses oförenliga med de ursprungliga ändamålen. De personuppgifter som behandlas skall vara adekvata och relevanta i förhållande till ändamålet. Fler uppgifter än som är nödvändiga med hänsyn till ändamålet får inte behandlas. Känsliga personuppgifter, dvs. uppgifter som avslöjar en persons ras eller etniska ursprung, politiska åsikter, religiös eller filosofisk övertygelse eller medlemskap i fackförening eller uppgifter som rör en persons hälsa eller sexualliv, får bara behandlas under vissa angivna förutsättningar. De personuppgifter som behandlas skall vidare vara riktiga och aktuella. Alla rimliga åtgärder skall vidtas för att rätta, blockera eller utplåna felaktiga eller ofullständiga uppgifter. Personuppgifter skall inte heller få bevaras under längre tid än vad som är nödvändigt med hänsyn till ändamålet med behandlingen. För historiska, vetenskapliga eller statistiska ändamål skall dock personuppgifter få bevaras under en längre tid.

Personuppgiftslagen innehåller en uppräknning av när behandlingen av personuppgifter är tillåten. Som huvudregel får personuppgifter behandlas bara om den registrerade har lämnat sitt samtycke till behandlingen. Lagen anger härutöver vissa andra fall när personuppgifter får behandlas, t.ex. för att en arbetsuppgift av allmänt intresse skall kunna utföras eller i samband med att en arbetsuppgift som innebär myndighetsutövning skall utföras.

Skälen för regeringens förslag och bedömning:

Behovet av en reglering av jaktkorts- och jägarexamensregistren

För att få utöva jakt måste man betala jaktvårdsavgift och det kravet är straffsanktionerat. Från allmän synpunkt är det främsta syftet med jaktkortsregistret därför att redovisa vilka som har erlagt jaktvårdsavgift, att underlätta kontrollen av att så skett och att underlätta betalningen av kommande jaktvårdsavgifter genom avisering av nästa års avgift. Ett krav för att få inneha jaktvapen är att sådan jägarexamen som är nödvändig har avlagts. Jägarexamensregistrets främsta allmänna syfte är därför att underlätta kontrollen vid ansökan om vapenlicens. Registren fyller i dessa avseenden en viktig funktion.

Det finns ingen författning som reglerar vad registren skall innehålla för att de skall uppfylla det allmännas krav på kontroll, tillsyn och information. Det finns inte heller någon författningsreglering som garanterar att myndigheterna får ta del av uppgifter ur registret för dessa ändamål. Enligt föreskrifterna för jaktkortsregistret gäller dessutom att meddelanden först skall granskas och godkännas av Jägareförbundet innan t.ex. en myndighet får tillgång till adressmaterial för att informera jägarna.

Personuppgiftslagens bestämmelser innebär i och för sig att den personregisteransvarige kan behandla uppgifter helt eller delvis automatiserat om det är nödvändigt för att en arbetsuppgift av allmänt intresse skall kunna utföras eller för att arbetsuppgifter i samband med myndighetsutövning skall kunna utföras. Datoriserade jaktkorts- och jägarexamensregister kan alltså föras enbart med stöd av personuppgiftslagens bestämmelser. De uppgifter som kommer att finnas i registren är inte känsliga i sig. Däremot är registret känsligt på så sätt att de ger information om vem som kan äga jaktvapen och vilket slag av vapen det kan vara frågan om. Enligt regeringens uppfattning bör registren inte föras enbart med stöd av personuppgiftslagen. Även om registren omfattar ett stort antal personer, är innehållet inte så känsligt att en lagreglering är nödvändig. De bör i stället regleras i en förordning.

Personregisteransvarig

Registren förs i dag av Jägareförbundet. När det gäller förhållandet mellan myndigheter och organisationer liksom mellan organisationer får det inte finnas risk att något särintresse får ett orimligt stort inflytande över verksamheten. Förvaltningsuppgifter på jaktens och viltvårdens område som innebär myndighetsutövning bör inte annat än i undantagsfall fullgöras av intresseorganisationer. Jägareförbundets uppgift att administrera jaktkortsregistret och jägarexamensregistret är dock att likna vid myndighetsutövning. Om registren förts av myndighet och enskild begärt att få del av uppgifter ur dessa register hade detta betraktats som myndighetsutövning. Vad som föreskrivs i tryckfrihetsförordningen om rätt att ta del av handlingar hos myndighet gäller dock inte i de register som förs av Jägareförbundet.

Nuvarande ordning är enligt Jaktutredningen inte bra från informations-, rättssäkerhets- och konkurrenssynpunkt. Detta talar för att en myndighet tar över ansvaret för båda registren. Jaktutredningen föreslår att registren skall föras centralt och har särskilt övervägt fyra olika alternativa ansvariga registermyndigheter. De myndigheter som varit föremål för övervägande är Naturvårdsverket, Rikspolisstyrelsen, Skogsstyrelsen och Statistiska Centralbyrån. För var och en av dessa myndigheter finns argument som talar för att myndigheten är lämplig som registeransvarig myndighet. Samtliga myndigheter torde ha möjlighet att inom respektive myndighets befintliga datasystem föra nu aktuella register. Utredningen anser att det är naturligtast att Naturvårdsverket, som har det centrala tillsynsansvaret för jakten och viltvården, även har ansvaret för nu aktuella centrala register. I sin roll gör Naturvårdsverket kontinuerligt en översyn av jaktlagstiftningen och är vidare den myndighet som har föreskriftsrätt i frågor som lyder under jaktlagen. Naturvårdsverket har därmed i dag det centrala tillsynsansvaret över verksamheten med såväl jaktvårdsavgift som med jägarexamen. Jägarexamens- och jaktkortsregistren bör vara en del av detta ansvar. Ansvaret för denna verksamhet bör inte splittras upp på flera myndigheter. Regeringen delar uppfattningen att Naturvårdsverket bör vara ansvarig registermyndighet. Detta innebär att all myndig-

hetsutövning vad avser registren kommer att hanteras av Naturvårdsverket.

Prop. 1999/2000:73

Information till jägarna

Det finns ett behov av att sprida aktuell information till landets jägare. I jaktkortsregistret finns uppgifter om namn och adress på landets samtliga jägare. Det är ett allmänt intresse att främja en allsidig information inom jaktens och viltvårdens område. Den registeransvariga myndigheten bör därför få ta ut uppgifter ur registret för sådan information. Uppgifterna skall avse ren myndighetsinformation.

Jaktkorts- och jägarexamensregistrens ändamål

Mot bakgrund av vad som nyss har anförts om behovet av jaktkorts- och jägarexamensregistren bör *jaktkortsregistret* ha till ändamål att

1. redovisa vilka som har erlagt jaktvårdsavgift,
2. underlätta kontroll av att det straffsanktionerade kravet på erlagd jaktvårdsavgift är uppfyllt,
3. underlätta utsändning av information från statliga myndigheter till landets jägare.

Jägarexamensregistret

bör ha till uppgift att

1. redovisa vilka av de i jägarexamen ingående delproven som har avlagts,
2. underlätta kontrollen vid ansökan om tillstånd att inneha jaktvapen att kravet på erlagda delprov för det aktuella vapnet är uppfyllt.

Närmare bestämmelser om registren

Förutom vilka register som får föras och för vilket ändamål det får ske krävs även mer detaljerade bestämmelser om registrens innehåll, samkörning med andra register, behörighetsbegränsningar och liknande. Det bör ankomma på regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att utfärda närmare föreskrifter om förändret av jaktkorts- och jägarexamensregistren.

När det gäller jaktkortsregistret kan registreringen innehålla uppgifter om exempelvis namn, adress, personnummer och län. För att underlätta kontrollen av att jägaren uppfyller kraven för att få använda det medförda vapnet bör även registreras vilka av jägarexamens delprov som avlagts.

I jägarexamensregistret bör främst namn, personnummer, intygsnummer, prov, moment, resultat av provet, provdatum, provledare, provbana och registreringsdatum registreras.

Enligt utredningen bör behovet av särskilda sekretessregler för registren övervägas. *Datainspektionen* anför i sitt yttrande att registren är känsliga genom att de kommer att vara en god informationskälla, inte bara för de behov de är avsedda att tillgodose, utan även för den som vill skaffa sig information om var det kan finnas vapen och vilka slag av vapen det kan vara fråga om, således en informationskälla för presumtiva brottslingar. Indirekt kan därför registerföringen medföra allvarliga integritetsintrång både för de registrerade i form av inbrott i syfte att stjäla vapen och för andra medborgare som kan bli utsatta för hot eller vållas skador med de tillgripna vapnen. Sådana integritetsintrång bör förebyggas, bl.a. genom bestämmelser om sekretess för uppgifter i registren. *Kammarkollegiet* anser i sitt yttrande att uppgifterna i kollegiets bokföringsmaterial för jaktvårdsfonden om vilka som betalat avgiften behöver sekretesskyddas. Även *Svenska kyrkans centralstyrelse* är inne på tanken att starkt begränsa tillgången till registeruppgifter för att förebygga brott.

I 5 kap. 5 § sekretesslagen (1980:100) finns för närvarande bestämmelser om sekretess hos polismyndighet i verksamhet som avser förande av eller uttag ur vapenregistret för uppgift som tillförts registret, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att vapen eller ammunition kommer till brottslig användning. Regeringen delar utredningens, Kammarkollegiets och Datainspektionens uppfattning att motsvarande sekretess bör gälla för uppgifter om vem som har betalat jaktvårdsavgift eller avlagt prov ingående i jägarexamen. Bestämmelserna i 5 kap. 5 § sekretesslagen bör följaktligen ändras så att sekretessen även avser förande av eller uttag ur jaktkortsregistret liksom förande av eller uttag ur jägarexamensregistret.

Övriga frågor

Utredningen anser att de båda registren bör bekostas av medel ur jaktvårdsfonden. Det är inte lämpligt att registren har två finansieringskällor. Det innebär att finansieringen av jägarexamensregistret, som i dag är tänkt att vara självfinansierat genom avgifter från provverksamheten, ändras. Den centrala verksamheten, inkluderande främst jägarexamensregistret, går med stor förlust samtidigt som regionerna har stora överskott. En ändring av nuvarande ordning torde enligt utredningen innebära att avgiften för att avlägga jägarexamensprov kan bli lägre samtidigt som den centrala verksamhetens problem övervinns. Regeringen delar utredningens uppfattning.

Datainspektionen har reagerat mot utredningens förslag att både myndigheter och organisationer skall kunna använda registren för informationsändamål. Utredningen föreslår att registren skall kunna användas för s.k. urvalsdragningar på samma sätt som man nu använder Statens person- och adressregister (SPAR), ett register som är inrättat huvudsakligen för informationsspridning till skillnad från de nu aktuella registren. Urvalsdragningar avser enligt *Datainspektionen* till övervägande del uttag av adressuppgifter för direktreklamändamål. De enda begränsningar som

föreslås gälla för urvalsdragningarna är att personnummer och födelsetid inte skall få behandlas. Uppgifter om t.ex. godkända prov utifrån vilka vidare slutsatser torde kunna dras skall däremot få behandlas. Enligt förslaget får sådana uttag avgiftsbeläggas. Detta innebär att en statlig myndighet ges rätt att sälja uppgifter, t.ex. adresslistor, över personer som nära nog undantagslöst har vapen i sin besittning. *Datainspektionen* ifrågasätter detta starkt, både av integritetsskäl och av hänsyn till andra berättigade intressen i samhället. Om en författningsreglering övervägs bör möjligheterna till informationsspridning starkt begränsas. Som regeringen redogjort för är registren känsliga genom att de ger information om vem som har skjutvapen. Registren bör därför inte få användas för uttag av adressuppgifter för direktreklam från jägarorganisationer eller andra. För detta ändamål bör i stället SPAR utnyttjas.

Regeringens förslag: Länsvilt nämndens namn bör ändras till viltvårdsnämnden.

Regeringens bedömning: Statens uppdrag till Svenska Jägareförbundet att leda delar av viltvården och jakten bör behållas och utvecklas. Tydliga krav på mål och syften bör dock ställas. Effekterna av bidraget ur jaktvårdsfonden bör fortlöpande utvärderas.

Stödet till jägarorganisationerna bör lämnas i form av ett fast bidrag och ett medlemsrelaterat bidrag. Bidrag kan efter ansökan lämnas för andra aktiviteter. Regeringen bör utse en styrelseledamot och en revisor i vardera organisationen.

Naturvårdsverket bör skicka ut information i jakt- och viltvårdsfrågor till landets samtliga jägare tillsammans med jaktkortsblanketterna. Vid särskilda behov av information i jakt- och viltvårdsfrågor bör Naturvårdsverket och andra kunna påräkna visst bidrag ur fonden.

Länsvilt nämnderna bör årligen lämna förslag till länsstyrelsen om vilka viltvårdsåtgärder som skall prioriteras samt utvärdera det gångna årets arbete. Länsvilt nämnden bör förstärkas med två politiska företrädare som utses av länsstyrelsen efter förslag av landstinget. En av dem bör vara nämndens ordförande.

Utredningens förslag: Statlig verksamhet inom jaktens och viltvårdens område bör bedrivas i myndighetsform. Det får inte finnas risk för att något särintresse får ett orimligt stort inflytande över verksamheten. Jägareförbundet skall därför inte ha statsmakternas uppdrag att ensamt ansvara för ledningen av den praktiska viltvården och jakten. Det bör i stället vara en gemensam uppgift för berörda myndigheter, markägare och jägare att i sin verksamhet verka för att målen för jakten och viltvården uppnås. Ett fortsatt aktivt engagemang från medlemmarna i jägarorganisationerna är av allmänt intresse. Ett grundbidrag och ett medlemsrelaterat bidrag bör därför lämnas till organisationerna för deras allmänna verksamhet i frågor om jakt och viltvård. Dessutom skall bidrag kunna lämnas för vissa särskilda uppdrag. En förordning om bidrag ur jaktvårdsfonden till jägarorganisationerna bör införas. Mål och riktlinjer för verksamheten skall fastställas.

Det finns ett behov av opartisk information på jaktens och viltvårdens område. Naturvårdsverket och skogsvårdsorganisationen bör därför få en mer aktiv roll inom detta område. Regeringen bör ställa medel ur jaktvårdsfonden till myndigheternas förfogande för informationsinsatser. Länsvilt nämnden bör kompletteras med en politisk företrädare som skall vara ordförande i nämnden.

Remissinstanserna: Förslaget att Jägareförbundet inte längre ensamt skall ansvara för ledningen av den praktiska viltvården och jakten stöds av en majoritet av remissinstanserna. *Statens veterinärmedicinska anstalt* avstyrker dock förslaget eftersom det är en fördel att bara ha en organisation att samarbeta med inom viltövervakningens område. *Länsstyrelsen i Värmlands län* anser att det inte finns några sakliga skäl för en sådan för-

ändring av Jägareförbundets ställning som utredningen föreslår. Några kommuner motsätter sig också utredningens förslag.

Förslaget om ett medlemsrelaterat bidrag ur jaktvårdsfonden till jägarorganisationerna tillstyrks också av en majoritet av remissinstanserna. Negativa till förslaget är de som anser att Jägareförbundet skall ha kvar ansvaret för att leda den praktiska viltvården och jakten.

Huvuddelen av remissinstanserna tillstyrker förslaget att medel ur jaktvårdsfonden skall ställas till Naturvårdsverkets förfogande för information om jakt och viltvård. Förslaget att på samma sätt lämna medel till Skogsvårdsorganisationen för information till markägarna om främst praktisk viltvård får däremot ett mer blandat mottagande. Många länsstyrelser och *Naturvårdsverket* avstyrker det förslaget. Många länsstyrelser anser att dessa medel i stället bör få förfogas av länsstyrelsen för länsvis information. Ett antal kommuner och *Föreningen Sveriges Skogsindustrier* tillhör också dem som avstyrker förslaget.

Flertalet länsstyrelser, några kommuner, *Jägareförbundet* och *Sveriges jordägareförbund* avstyrker förslaget att länsviltnämnden skall kompletteras med en politisk företrädare som skall vara nämndens ordförande.

Skälen för regeringens förslag och bedömning:

Bakgrund

Sverige ratificerade år 1983 konventionen om skydd av europeiska vilda djur och växter samt deras naturliga miljö, den s.k. Bernkonventionen. Bernkonventionen innehåller konkreta bestämmelser om att vissa miljöer och arter skall ha vissa grader av skydd. Varje part som har tillträtt konventionen skall införa den lagstiftning och vidta de administrativa åtgärder som är lämpliga och nödvändiga för att säkerställa ett särskilt skydd av de djurarter som anges i bilaga till konventionen. Beträffande dessa är huvudregeln enligt konventionen att all avsiktlig fångst och allt avsiktligt dödande skall vara förbjudet. Likaså skall det vara förbjudet att avsiktligt störa djuren, särskilt under deras yngeltid och under vintervilan, såvida störningen kan anses betydande. Vidare skall det vara förbjudet att bedriva inrikeshandel med levande eller döda djur, om detta kan bidra till att bestämmelsen om skydd av arterna får större verkan.

Det finns två EG-direktiv som har central betydelse för Sveriges möjligheter att utforma sin rovdjurspolitik dels det s.k. art- och habitatdirektivet, dels det s.k. fågeldirektivet.

Syftet med art- och habitatdirektivet är att säkerställa den biologiska mångfalden. Detta skall göras på två plan. Man skall bevara dels hela livsmiljöer, dels vilda djur- och växtarter som sådana. När åtgärder vidtas enligt direktivet skall hänsyn tas till ekonomiska, sociala och kulturella behov samt till regionala och lokala särdrag.

I fågeldirektivet regleras frågor om bevarande av de fågelarter som naturligt förekommer inom medlemsstaterna. Direktivet gäller inte bara för fåglarna som sådana utan också deras ägg, bon och livsmiljöer. Som ett övergripande mål när det gäller samtliga naturligt förekommande fågelarter anges att medlemsstaterna är skyldiga att vidta de åtgärder som är nöd-

vändiga för att bibehålla populationerna på en nivå som särskilt svarar mot ekologiska, vetenskapliga och kulturella behov.

Skyddet enligt de båda direktiven är inte absolut. Det finns vissa möjligheter, men ingen skyldighet, att i vissa fall göra undantag från bestämmelserna om skydd.

Statsmakternas mål för den svenska jakt- och viltvårdspolitiken anges i 4 § jaktlagen (1987:259). Viltet skall vårdas i syfte att bevara de viltarter som tillhör landets viltbestånd och främja en med hänsyn till allmänna och enskilda intressen lämplig utveckling av viltstammarna. Jakten skall anpassas efter tillgången på vilt. Det är markägaren och jakträttshavaren som svarar för att åtgärderna utförs och anpassning sker. Ansvaret för den praktiska jakten och viltvården tillkommer således i första hand dessa personer.

Naturvårdsverket är den centrala förvaltningsmyndigheten för ärenden om jakt och viltvård medan länsstyrelserna är den regionalt ansvariga myndigheten. Till Naturvårdsverkets uppgifter hör bl.a. att ta initiativ till och följa den forskning som rör viltet samt initiera och genomföra undersökningar och utredningar i frågor om jakt och vilt. Verket meddelar generella föreskrifter om viltvård och jakt till ledning för bl.a. länsstyrelsernas beslut och handlägger en rad olika ärenden enligt jakt- och naturvårdslagstiftningen.

Länsstyrelsen är prövningsmyndighet i första instans i en mängd olika jakt- och viltvårdsärenden. Det gäller exempelvis ärenden om bildande av jaktvårdsområden och om tillstånd till licensjakt efter olika djurslag. Till länsstyrelsen är knuten en länsviltnämnd som är länsstyrelsens rådgivande organ i frågor om viltvården. Ledamöterna representerar de areella näringarna, friluft- och naturvårdsintresset samt trafiksäkerheten. Länsstyrelsen beslutar också om ersättning för skador orsakade av vilda djur. Den utan jämförelse största ärendegruppen är den som rör administrationen av älgjakten.

På det regionala planet är också andra myndigheter engagerade i administrationen av jakten och viltvården. Det gäller främst polisen och de skogliga myndigheterna.

Utanför kretsen av olika myndigheter finns flera frivilligorganisationer som fullgör administrativa uppgifter och då främst inom den praktiska viltvården. Dit hör de båda jägarorganisationerna, Svenska Jägareförbundet och Jägarnas Riksförbund, samt Naturskyddsföreningen och Sveriges Ornitologiska Förening.

Svenska Jägareförbundets uppdrag

Jägareförbundet biträder såväl centralt som genom sina länsjaktvårdsföreningar regionalt myndigheterna med sakkunnigutlåtanden och sammanställningar av uppgifter som underlag för myndigheternas beslut. Bakgrunden till Jägareförbundets särställning i det hänseendet är att förbundet genom riksdagsbeslut år 1938 och år 1951 anförtrotts ledningen av jakt- och viltvårdsarbetet i landet. Till arbetsuppgifterna hör bl.a. att följa viltvårdens och viltstammarnas utveckling och sprida kännedom om denna utveckling genom upplysning och information. Förbundet skall

tillhandagå jägarna, den vilt- och naturvårdsintresserade allmänheten och andra intresserade med råd och upplysningar i jakt- och viltvårdsfrågor.

Förbundet är indelat i 9 verksamhetsområden med 25 länsföreningar. Länsföreningarna är i sin tur indelade i kretsar som i huvudsak följer kommungränserna. Det finns ca 375 jaktvårdskretsar.

Utredningen anser att Jägareförbundet inte längre skall ha statsmakternas uppdrag att ensamt ansvara för ledningen av den praktiska viltvården och jakten. Det är vidare utredningens uppfattning att det över huvud taget inte är lämpligt att ett sådant ansvar helt åläggs en enda intresseorganisation. Det bör i stället vara en gemensam uppgift för myndigheter, markägare, jägare och andra intressenter att följa lagstiftningen och därmed i sin verksamhet verka för att målen för jakten och viltvården uppnås. Olika intresseorganisationer skall enligt utredningen därför inom sina områden och utifrån de intressen de företräder stödja sina medlemmar i deras verksamhet. Jägarorganisationerna skall således i fortsättningen ha ett gemensamt ansvar för att verka för att jägarna i sin verksamhet arbetar för de mål som statsmakterna har satt upp inom jaktens och viltvårdens områden.

Majoriteten av remissinstanserna delar utredningens uppfattning. Någon väsentlig kritik av hur förbundet skött sitt allmänna uppdrag har emellertid inte framförts.

Jägareförbundet, som har drygt 190 000 medlemmar, är enligt regeringens uppfattning en landsomfattande och väl organiserad folkrörelse med mycket lång erfarenhet av jakt och viltvård. För att verksamheten skall kunna drivas rationellt är det viktigt att ansvar och roller är tydliga. Det är därför praktiskt att lägga ansvaret på en enda organisation. För att arbetet med jakten och viltvården skall bli effektivt krävs det ett omfattande samarbete med myndigheter och organisationer. Jägareförbundet bedriver ett sådant organiserat samarbete.

Statens uppdrag till Jägareförbundet har prövats vid flera tillfällen. Det har dock inte ansetts finnas anledning att vidta några större förändringar eftersom uppdraget ansetts fullgjort på ett tillfredsställande sätt.

Även om det kan finnas ett visst fog för utredningens slutsatser att de uppgifter som ingår i det allmänna uppdraget inte bör läggas på en intresseorganisation, finner regeringen dock att övervägande skäl talar för att Jägareförbundet även i fortsättningen ges huvudansvaret för att leda delar av viltvården och jakten. Det kan dock inte komma i fråga att förbundet utan särskilt beslut skall fullgöra några myndighetsuppgifter.

Statens styrning av det allmänna uppdraget

Utredningen har gett Statskontoret i uppdrag att följa och beskriva hur Jägareförbundet använde de 46,5 miljoner kronor som förbundet erhöll som bidrag ur jaktvårdsfonden år 1995 för att leda den praktiska jakten och viltvården i landet. Statskontoret skulle även klargöra förutsättningarna för bidraget till Jägarnas Riksförbund samt medlens huvudsakliga användning. Av Statskontorets sammanfattning framgår det att genomgången av Jägareförbundets verksamhet visar att det inte är möjligt att följa användningen av bidraget mer än i mycket grova termer. Verksamheten

har successivt nått nuvarande omfattning och inriktning genom att årsredovisning och ansökningar om bidrag har prövats och medel tilldelats genom regeringens beslut. Bidraget ur jaktvårdsfonden finansierar för närvarande Jägareförbundets verksamhet till i genomsnitt ca 35 %. Huvuddelen av den bidragsfinansierade verksamheten finns inom den centrala förvaltningen samt inom den regionala administrationen och inom organisationen med länsjaktvårdskonsulenter inom jaktvårdsföreningarna.

Verksamhetsgrenarna Intresse och Service, inklusive jaktvårdsskolan Öster Malma och forskningen finansieras genom bidragsmedel efter det att affärsverksamhet och medlemsverksamhet räknats av. De sistnämnda verksamheterna finansieras genom intäkter och medlemsavgifter. Förlagsverksamheten och tidningen Svensk Jakt finansieras helt genom intäkter. Statskontorets genomgång avser den organisation som Jägareförbundet hade före år 1998.

Jägareförbundets fördelning av bidragsmedel till förbundets regioner och länsjaktvårdsföreningar sker i förhållande till antalet jaktkortslösare. Den lokala förenings- och kretsnivån finansieras genom medlemsavgifter och bidrag från enskilda, företag och organisationer samt genom bidrag från länsstyrelserna. Även arbetsmarknadsbidrag förekommer.

Bidraget till Jägareförbundet är enligt Statskontoret ett allmänt verksamhetsbidrag av samma typ som till andra frivilliga organisationer. Några tydliga krav på prestationer eller effekter har inte formulerats av statsmakterna, vilket innebär att uppföljning och utvärdering i princip inte är möjlig. För att effektivisera bidragsgivningen krävs precisering av mål och syften. Det är även en förutsättning för att kunna utvärdera bidragets effekter.

Det allmänna uppdraget till Jägareförbundet att ansvara för den praktiska viltvården och jakten i landet är enligt Statskontoret vagt formulerat. Uppdraget har av förbundet beskrivits som en myndighetsuppgift. Denna uppgift har emellertid inte stöd i lag eller förordning och har inte precisrats av statsmakterna på något annat sätt. Jägareförbundet har inte i något fall övertagit länsstyrelsens eller någon annan myndighets uppgifter men gränsen mellan myndigheternas uppgifter och förbundets uppgifter är inte tydlig. Det förekommer ett omfattande och komplicerat samarbete mellan förbundet och myndigheterna.

Om Jägareförbundet, på statsmakternas uppdrag, skall svara för den praktiska jakten och viltvården bör uppgiften enligt Statskontorets mening preciseras i jaktförordningen och bidraget redovisas över statsbudgeten.

Regeringen gör följande bedömning. Regeringens årliga beslut om bidrag till jägarorganisationerna innehåller inga villkor om användningen av medlen. Statskontorets påpekande att bidraget har karaktär av ett allmänt verksamhetsbidrag äger därför sin riktighet. Som Statskontoret påpekat har tydliga krav på prestationer inte formulerats av statsmakterna. För att effektivisera bidragsgivningen bör i fortsättningen syften och mål preciseras. Det bör även ställas krav på prestationer och effekter. Därigenom blir det även möjligt att genomföra en uppföljning och utvärdering. Regeringen uttalade i prop. 1986/87:58 om jaktlag, m.m. att kravet på insyn från statens sida i Jägarförbundets verksamhet borde tillgodoses på annat sätt än att regeringen utsåg ordförande i förbundet. Samhällets insyn

borde i stället garanteras genom att staten representerades i förbundets ledning samt att staten utsåg revisor för verksamheten. Regeringen utser numera en revisor för att granska Jägareförbundets räkenskaper. Däremot har inte någon representant i förbundets ledning utsetts. Regeringen anser emellertid att samhällets insyn i Jägareförbundets verksamhet bör säkerställas genom att regeringen i fortsättningen utser en ledamot i förbundets styrelse. Regeringens bedömning om villkoren för bidrag till jägarorganisationerna gör att det kommer att ställas större krav på båda organisationerna när det gäller beslut och ekonomisk redovisning. På samma sätt som när det gäller Jägareförbundet finns det skäl för att regeringen utser en styrelseledamot och en revisor även i Jägarnas Riksförbund.

Användningen av jaktvårdsavgiften

Allmänt om jaktvårdsfonden

Regeringen har i avsnitt 6 redogjort för skyldigheten att betala en årlig jaktvårdsavgift till jaktvårdsfonden. Den 1 januari 2000 hade drygt 295 000 personer löst jaktkort. Jaktvårdsfondens inkomster år 1999 uppgick till knappt 62 miljoner kronor i jaktvårdsavgifter och ca 5,5 miljoner kronor som förs över från de länsvisa älgvårdsfonderna. De fonderna bildas av den fällavgift som jägarna betalar för varje fälld vuxen älg. Jaktvårdsfondens avkastning uppgick till ca 1,3 miljoner kronor. Fondens inkomster uppgick förra året således totalt till ca 68,8 miljoner kronor.

Medlen i jaktvårdsfonden skall användas för att främja viltvården eller andra liknande ändamål som är förenliga med syftet med jaktlagen. Regeringen beslutar årligen om bidrag ur jaktvårdsfonden. År 1999 anvisade regeringen knappt 70 miljoner kronor ur fonden. Fondens övriga kostnader uppgick då till knappt 3,5 miljoner kronor. Regeringen kommer nedan att redogöra för användningen av medlen och göra en bedömning av hur medlen i fortsättningen bör användas.

I avsnitt 5.2 föreslås att begreppet jaktvård ersätts med viltvård. Om regeringens förslag godtas blir beteckningen i fortsättningen "viltvårdsavgift" och "viltvårdsfonden".

Bidragen till jägarorganisationerna

Regeringen har för år 2000 beviljat Jägareförbundet 50 600 000 kr och Jägarnas Riksförbund 3 333 000 kr ur jaktvårdsfonden.

En grundläggande tanke från utredningens sida är att jägarorganisationernas verksamhet, liksom andra föreningars och organisationers verksamheter, skall bygga på sin egen särart och en egen förenings- eller organisationsidé. Ett självständigt och fritt föreningsliv är en omistlig del i vårt demokratiska system och i utvecklingen av välfärdssamhället. Den statliga bidragsgivningen bör enligt utredningen stimulera och säkerställa en sådan utveckling även på jaktens område. Det huvudsakliga syftet med bidragen bör dock vara att stödja sådan föreningsverksamhet som främjar de mål som uppsatts för jakten och viltvården. Jägarorganisationernas all-

männans verksamhet bör tillmätas stort värde. Erkänsla bör ges för värdet av det stora och under senare år växande arbete som läggs ned både centralt, regionalt och lokalt. Som exempel på de båda organisationernas oegennyttiga arbete nämner utredningen information, utbildning, inventering av viltförekomst och av skador av vilt samt betestrycksundersökningar och de lokala samråd som skall hållas med markägareintressena. Strävan måste vara att bevara och utveckla denna folkrörelseprofil så att organisationernas aktiva engagemang kan upprätthållas. Stöd för deras demokratiska verksamhet bör därför enligt utredningen lämnas även fortsättningsvis.

En uppdragsersättning bör enligt utredningen utbetalas till verksamhet som staten önskar få utförd genom arbetsinsatser från organisationer och föreningar. Uppdragen bygger på att de berörda organisationerna genom sin uppbyggnad och sina kunskaper anses lämpade att genomföra arbetsuppgiften. De allmänna och de resultatnriktade bidragen har det gemensamt att de utbetalas utifrån organisationernas villkor i stor utsträckning. De allmänna bidragen utgör generellt organisationsstöd utan krav på redovisning av resultat eller arbetsinsatser. De karakteriseras av små eller inga krav på motprestation och är svåra att utvärdera eftersom ingen motprestation krävs. De resultatnriktade bidragen däremot kräver konkreta resultat eller arbetsinsatser för att bidragen skall betalas ut.

Regeringen delar utredningens uppfattning att jägarorganisationerna bör stödjas med medel ur jaktvårdsfonden. Detta bör ske genom att jägarorganisationerna tills vidare erhåller ett grundbidrag och ett medlemsrelaterat bidrag. På längre sikt är det emellertid angeläget att det schablonmässigt framräknade bidraget minskar och ersätts av preciserade uppdrag där ersättningen till organisationerna bestäms särskilt för varje uppdrag.

Bidraget till jägarorganisationerna skall således enligt utredningen vara så stort att statsmakterna skall kunna ställa vissa krav på jägarorganisationerna. I beslutet om det resultatnriktade bidraget skall därför preciseras de verksamheter som jägarorganisationerna skall främja för att erhålla bidrag. För verksamheten bör fastställas mål och riktlinjer som fortlöpande kan utvärderas. Inför varje ansökningsperiod skall detta kunna omprövas. Vidare skall jägarorganisationerna i sina ansökningar om bidrag redovisa hur verksamheten bedrivits inom dessa verksamhetsområden. Regeringen delar utredningens uppfattning om dessa grundläggande fördelningsprinciper.

Enligt utredningens uppfattning utför de båda jägarorganisationerna i dag ett värdefullt arbete inom flera verksamhetsområden. Jägarnas Riksförbund utför detta arbete utan att ha ett uppdrag från det allmänna sidan liknande det som Jägareförbundet har. Utredningen anser att bidraget skall säkerställa att jägarorganisationernas värdefulla verksamhet kan fortgå. I vart fall följande verksamhetsområden bör det medlemsrelaterade bidraget stödja: rådgivning, utbildning och information i jaktfrågor och viltvårdsfrågor till myndigheter, organisationer, jägare, markägare och övrig allmänhet, utredningar, sammanställningar av besluts- och arbetsunderlag till myndigheter, t.ex. till länsviltnämnderna, inventeringar av vilt, sammanställningar av inventeringar och avskjutningsstatistik. Regeringen delar i huvudsak utredningens uppfattning. När det gäller de

vanligen förekommande viltinventeringarna och sammanställningar av sådana lägger emellertid exempelvis Sveriges Ornitologiska Förening ned ett omfattande arbete på fågelinventeringar utan att någon särskild ersättning lämnas. Det finns mot denna bakgrund inte heller skäl att ersätta jägarorganisationerna särskilt för de återkommande viltinventeringar som de utför. Däremot bör det kunna finnas en möjlighet att lämna bidrag ur fonden för inventeringar som utförs för speciella ändamål.

Utredningen anser att det skall vara möjligt att därutöver ge bidrag ur jaktvårdsfonden till jägarorganisationerna för vissa särskilda uppdrag. En verksamhet som bedrivs i dag och som kan fylla kravet på det allmänna intresse ett sådant uppdrag bör ha är den högre viltutbildning som administreras av Jägareförbundet.

Den svenska jägarkåren är starkt mansdominerad. Av de drygt 309 000 jaktkortslösarna år 1997 var endast drygt 11 000 kvinnor. Detta motsvarar knappt 4 % av jägarkåren. Utredningen anser att det främst ankommer på jägarorganisationerna att fånga upp och uppmuntra nya jägargrupper. Det bör också vara ett krav för att erhålla bidrag ur jaktvårdsfonden att jägarorganisationerna aktivt verkar för jämställdhet. Vid ansökan om bidrag bör jägarorganisationerna ange andelen kvinnor respektive män i sin medlemskår och i sin centrala styrelse samt redovisa hur man arbetar för att fånga upp nya jägargrupper. Andelen av underrepresenterat kön i styrelsen bör åtminstone inte understiga medlemsandelen. Även på regional och lokal nivå måste jägarorganisationerna verka för jämställdhet inom jakten.

En av Jägareförbundets uppgifter är att tillhandagå jägarna och allmänheten med råd och upplysningar i jakt- och viltvårdsfrågor. I den mån förbundets tjänstemän lämnar råd och upplysningar även till andra än medlemmar bör bidrag ur jaktvårdsfonden kunna påräknas. Som nyss har nämnts kommer övriga uppgifter för vilka förbundet skall kunna påräknas bidrag ur jaktvårdsfonden att i framtiden vara mer preciserade. Uppgifterna kommer också att vara mer varierande över tiden än vad som är fallet i dag och bli mer beroende av inom vilket område en satsning bedöms som mest angelägen. Regeringen kommer i det följande att föreslå bl.a. att länsviltnämnderna förstärks med politiska företrädare. För att få ett mer lokalt inflytande över jaktvårdsfondens medelsanvändning föreslås att nämnden lämnar förslag till vilka jakt- och viltvårdsinsatser som bör prioriteras i länet. Därigenom kommer det även att uppstå större regionala skillnader än i dag vad gäller de uppgifter som skall genomföras. En mer flexibel bidragsgivning blir därmed nödvändig. Samtidigt är det så att jägarorganisationerna måste ha möjlighet att planera sin verksamhet på lite längre sikt varför alltför stora förändringar i den årliga bidragsgivningen bör undvikas.

De överväganden om bidragsgivningen till jägarorganisationerna som regeringen nu har gjort, kommer att innebära att bidraget till Jägareförbundet minskar. Även överflyttningen av ansvaret för jaktkortsregistret från förbundet till Naturvårdsverket, liksom regeringens överväganden om bidraget till viltforskning, kommer att medföra en förändrad ekonomisk situation för Jägareförbundet. Förbundet måste därför få en rimlig övergångstid innan de nya principerna för bidragsgivning tillämpas fullt ut

på Jägareförbundet. Storleken av bidraget för dessa övergångsvisa kostnader får bedömas av regeringen vid det årliga beslutet om bidrag. Huvuddelen av bidraget används för personal- och lokalkostnader. En treårig övergångsperiod kan därför vara lämplig så att förbundet hinner anpassa bemanning och lokaler till de nya förutsättningarna.

Bidrag till viltforskningen

Viltforskning är viktig för att ge kunskaper för vården av landets viltbestånd. Alla förhållanden och åtgärder som påverkar viltbeståndets numerär och utbredning faller inom forskningsområdet. Regeringen har ställt 9 830 000 kr ur jaktvårdsfonden till Naturvårdsverkets förfogande för år 2000. Medlen skall användas i huvudsaklig överensstämmelse med verkets forskningsprogram Viltforskningen mot år 2000 – Forskningsprogram 1997–2001. Naturvårdsverket fördelade tidigare de anvisade forskningsmedlen genom en särskild forskningsnämnd. Numera har inrättats en miljöforskningsnämnd vid verket. Regeringen anser att nämnden i fortsättningen skall besluta om medlen för viltforskning.

Viltforskning bedrivs även av Jägareförbundet. Förutom att använda delar av medlemsavgiften för viltforskning, avser förbundet att i år använda ca 7,9 miljoner kronor av de medel som anvisats ur jaktvårdsfonden. Forskningen, som sker i samarbete med Naturvårdsverket, ger enligt regeringens uppfattning ett värdefullt bidrag till en bra svensk viltvård.

Utredningen föreslår att Naturvårdsverket bör ha ansvaret för samtliga medel som lämnas till forskning ur jaktvårdsfonden. Detta garanterar forskningens vetenskapliga kvalitet och att forskare konkurrerar om bidragsmedel på lika villkor. Regeringen delar uppfattningen att Naturvårdsverket bör fördela samtliga forskningsmedel ur jaktvårdsfonden. En sådan samordning leder till effektivare forskning och enklare informationsvägar samtidigt som risken för dubbelforskning minskas. Viltforskningen bör även i fortsättningen bedrivas enligt samma huvudsakliga riktlinjer som i dag. Det är angeläget att Naturvårdsverket vid sin bidragsgivning beaktar att resurserna för viltforskning optimeras.

Rovdjursutredningen föreslår i sitt slutbetänkande Sammanhållen rovdjurspolitik (SOU 1999:146) bl.a. att staten bör öka sina satsningar på rovdjursforskning och att en ökning med 2 miljoner kronor per år väsentligt skulle förbättra villkoren för rovdjursforskningen inom de mest angelägna områdena. De områden som enligt utredningen särskilt bör prioriteras är genetiska studier, fortsatta undersökningar av de olika arterna med hjälp av biotelemetri samt undersökningar av möjligheterna att förebygga skador av rovdjur. Inte minst mot bakgrund av Rovdjursutredningens förslag avser regeringen att öka bidraget ur jaktvårdsfonden till viltforskningen med storleksordningen 2 miljoner kronor per år.

Bidrag till Statens veterinärmedicinska anstalt

Statens veterinärmedicinska anstalt disponerar ett årligt bidrag ur jaktvårdsfonden för viltverksamheten. Därmed avses undersökningar av de döda vilda djur som sänds in till anstalten. Bidraget uppgår innevarande år

till 2 556 000 kr. Eftersom verksamheten bl.a. innebär att kännedom erhålls om de vilda djurens hälsotillstånd bör fortsatt bidrag kunna påräknas.

Bidrag till Naturskyddsföreningen

Naturskyddsföreningen erhåller sedan lång tid tillbaka ett årligt bidrag ur jaktvårdsfonden. Det uppgår numera till knappt 500 000 kr per år och används främst för den del av viltvården som avser utrotningshotade arter. Detta arbete är angeläget varför ett fortsatt bidrag till föreningen bör lämnas. Även bidragsgivningen till Naturskyddsföreningen bör i fortsättningen bygga på preciserade verksamheter med mål och riktlinjer samt en uppföljning av att målen nås.

Kostnader för att spåra, döda eller omhänderta vilda djur

Polismyndigheten kan besluta om ersättning ur jaktvårdsfonden för polisens kostnader för att spåra, döda eller omhänderta de vilda djur som tillfaller staten. Detsamma gäller ersättning till den som hjälpt polisen med detta. Dessa kostnader uppgick år 1999 till sammanlagt drygt 650 000 kr. Sådana kostnader bör även i fortsättningen kunna betalas med medel ur fonden.

Kostnader för jaktvårdsområden

Länsstyrelsen beslutar med stöd av 2 § förordningen (1980:896) om jaktvårdsområden om ersättning för vissa kostnader i samband med bildande, ombildning eller upplösning av jaktvårdsområden. Dessa kostnader uppgick år 1999 till drygt 1,1 miljoner kronor. Regeringen har i avsnitt 4 föreslagit att jaktvårdsområden skall ersättas av viltvårdsområden. Regeringen anser att det ur jaktvårdsfonden bör kunna lämnas bidrag för bildande, ombildning och upplösning även av viltvårdsområden.

Övriga kostnader

Regeringen har nyss redogjort för vilka principer som bör gälla för bidragsgivningen till jägarorganisationerna och Naturskyddsföreningen. Det finns emellertid fler som på olika sätt lägger ned ett värdefullt arbete inom ramen för viltvården. Dit hör exempelvis Världsnaturfonden och Sveriges Ornitologiska Förening. Enligt regeringens uppfattning bör även dessa ha möjlighet att få bidrag ur jaktvårdsfonden. Bidragen bör kunna lämnas efter ansökan och då för särskilda preciserade arbetsuppgifter som bedöms angelägna inom viltvården.

Kammarkollegiet, som förvaltar jaktvårdsfonden, tar för det arbetet ut en fondförvaltningsavgift. Den uppgick förra året till knappt 250 000 kr. Kammarkollegiet bör även fortsättningsvis förvalta fonden.

För sitt arbete med distributionen av jaktkortsblanketterna får Postverket närmare 1,5 miljoner kronor per år.

Som framgått kommer bidragsgivningen ur jaktvårdsfonden i fortsättningen att bygga på preciserade verksamheter med mål och riktlinjer. En uppföljning av att målen nås kommer att ske. Arbetet med bidragsgivningen kommer därigenom att bli mer omfattande. Regeringen avser därför att finansiera de ökade resurser som utarbetandet av uppdragen och uppföljningen kräver med medel ur fonden. Genom den nya och mer flexibla bidragsgivningen är det mindre lämpligt att reglera bidragsgivningen i förordningsform. Utredningens förslag i den delen bör därför inte genomföras.

Information

Genom utredningens enkäter till myndigheter och organisationer har det framkommit behov av att en opartisk information riktas också till andra än bara jägare. Några länsstyrelser efterfrågar ordentliga centrala informationsinsatser. Detta skulle bl.a. minska behovet av regionala insatser.

Det finns, enligt utredningen, inte sällan motsättningar mellan jägarens intresse av god tillgång på jaktbart vilt och markägarens intresse av att skogsmarken ger god avkastning. För att information, särskilt om den praktiska viltvården, skall få avsedd effekt är det viktigt att informationen når ut till flertalet intresserade och att informationen är trovärdig.

Utredningen anser således att det finns ett stort behov av opartisk information från myndigheternas sida till framför allt jägare och markägare. Det föreslås att medel ur jaktvårdsfonden ställs till Naturvårdsverkets förfogande för informationsinsatser.

När det gäller information riktad till markägare i frågor om praktisk viltvård är det enligt utredningen Skogsvårdsorganisationen som har störst förutsättningar att ge en opartisk saklig information. Utredningen menar att information i dessa frågor inte getts tillräcklig tyngd från det allmännas sida. Enligt utredningens förslag bör även Skogsstyrelsen och skogsvårdsstyrelserna få medel ur jaktvårdsfonden för olika verksamheter med anknytning till upplysning och information.

Naturvårdsverket, åtskilliga länsstyrelser och en del kommuner har i sina remissvar avstyrkt att medel tilldelas Skogsvårdsorganisationen. I stället bör länsstyrelserna tilldelas medel för länsvis information. Naturvårdsverket anser att det vore ytterst olyckligt med en uppsplittring av medlen. Ett utskick till landets jägare skulle bara i porto kosta mer än 1 miljon kronor. Detta skulle innebära att möjligheten att genomföra mer omfattande informationsinsatser blir begränsad. Verket föreslår i stället att samtliga medel för information ställs till verkets förfogande och att en del av medlen fördelas till länsstyrelserna.

Jägareförbundets skriftliga information till jägarna sker genom broschyrer, böcker och tidningen Svensk Jakt som utkommer två gånger i månaden. Tidningen ingår i medlemsavgiften till Jägareförbundet. Andra kan prenumerera på tidningen.

Det är enligt regeringens uppfattning angeläget att informationen till landets jägare förbättras. Som nämnts i det föregående förutsätts att Jäga-

reförbundet även i fortsättningen kommer att bistå allmänheten med råd och upplysningar. När det gäller den skriftliga informationen föreslår utredningen att i första hand Naturvårdsverket skall svara för denna. Utredningen föreslår också att verket blir ansvarigt för jaktkorts- och jägarexamensregistren. Genom att skriftlig information biläggs jaktkortsblanketten nås alla landets jägare på ett billigt och smidigt sätt.

Regeringen har i avsnitt 6 föreslagit att ansvaret för bl.a. jaktkortsregistret flyttas över från Jägareförbundet till Naturvårdsverket. Utredningens förslag att sända ut information med jaktkortsblanketterna kan enligt regeringens uppfattning vara en lämplig väg att nå landets jägare med viktig information som berör alla jägare. I första hand bör det vara fråga om upplysning om ändringar i jaktlagstiftningen som är aktuella under det kommande jaktåret och om andra myndighetsbeslut som berör jägarna. Även annan viktig och opartisk information av intresse för jägarna, exempelvis information om alternativhagel, kan vara aktuell att distribuera. Den aktuella informationen kan tas fram av verket eller av andra myndigheter eller organisationer. Det viktiga är att informationen är objektiv och korrekt. Andra myndigheter och organisationer har därmed en möjlighet att nå landets jägare med relevant information. Av kostnadsskäl bör Naturvårdsverkets utskick i allmänhet begränsas till en gång per år i samband med att jaktkortsblanketten sänds ut. Den ökade portokostnaden bör budgeteras i samband med bidraget till Naturvårdsverket för driften av jaktkortsregistret. Undantagsvis kan det emellertid finnas anledning att sända ut information till jägarna också vid andra tillfällen än i samband med jaktkortsblanketterna. Ett exempel är när det har beslutats särskilt viktiga författningsändringar. Som framgått anser regeringen att Jägareförbundet bör behålla det allmänna uppdraget. Något årligt fast belopp bör mot denna bakgrund inte lämnas ur jaktvårdsfonden till Naturvårdsverket för andra informationskostnader än de som föranleds av den ordinarie informationen. Det får i stället bli fråga om beslut i varje enskilt fall.

Det kan uppkomma situationer när det finns behov för de centrala myndigheterna att lämna information till jordbrukare och skogsägare i jakt- och viltvårdsfrågor. I den mån informationen inte kan bifogas Naturvårdsverkets utskick av jaktkortsblanketter eller kan anses innefattas av myndighetens ordinarie arbetsuppgifter, bör visst bidrag ur jaktvårdsfonden kunna lämnas. Det kan gälla t.ex. informationsinsatser med särskild inriktning på jordbruket, skogsbruket och viltvården som genomförs av myndigheter och jägarorganisationer i samverkan.

Flera länsstyrelser har påtalat behovet av att medel ur jaktvårdsfonden ställs till länsstyrelsernas förfogande. Regeringen delar uppfattningen att länsstyrelserna kan ha ett visst behov av medel för information till länets jägare. Det kan avse exempelvis kostnader för att genom kungörelser informera om skydds jakt. Vid behov bör därför bidrag kunna lämnas också till länsstyrelserna.

Av 39 § jaktlagen (1987:259) framgår att till varje länsstyrelse är knuten en länsvilt nämnd med uppgift att vara länsstyrelsens rådgivande organ i frågor om viltvården. Ledamöterna i länsvilt nämnden utses enligt föreskrifter som meddelas av regeringen.

Enligt 46 § jaktförordningen (1987:905) gäller följande för länsvilt nämnderna. En länsvilt nämnd består av nio ledamöter utom i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län där tio ledamöter ingår i nämnden. Länsstyrelserna utser ledamöterna för högst tre år. En ledamot utses efter förslag av Skogsvårdsstyrelsen och två ledamöter efter förslag av jägarnas organisationer i länet. I Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län skall en ledamot representera renägarna i länet. Av de övriga skall två representera friluftsförbundet och naturvårdsintresset och en ha särskild kunskap i frågor om trafiksäkerhet och vilt. De återstående tre ledamöterna skall företräda ägarna av jordbruks- och skogsmark. Bland ledamöterna utser länsstyrelsen en ordförande. Nämnden utser inom sig vice ordförande. Vid handläggning som kräver särskild sakkunskap får nämnden anlita lämplig person som sakkunnig. Naturvårdsverket fastställer arbetsordning för länsvilt nämnden.

Länsvilt nämndens sammansättning är sådan att olika intressen är företrädda. Detta kan enligt utredningen helt naturligt leda till att motsättningar uppkommer inom nämnden. I lägen där intressen står mot varandra är det inte bra att en representant för ett särintresse har ordförandeskapet. Det är vidare så, enligt nu gällande arbetsordning, att ordföranden ensam får handlägga ärenden som kräver snabb handläggning. Utredningen menar att arbetet inom nämnden skulle vinna på att ordförandeskapet innehades av person som företräder allmänintresset.

Enligt utredningen vore det lämpligt om organisationsrepresentationen i länsvilt nämnderna kompletterades med en politisk företrädare. Utredningen föreslår därför att länsstyrelserna, efter förslag av landstinget, utser ytterligare en ledamot. Den ledamoten skall vara ordförande.

Flertalet länsstyrelser avstyrker utredningens förslag. De påpekar att länsvilt nämndens arbete fungerar bra och att det bör stå länsstyrelsen fritt att välja ordförande. Nämnden fattar inte några för tredje man bindande beslut. Nämnden är i stället ett rådgivande sakkunnigorgan åt länsstyrelsen. Skulle en jakt- eller viltvårdsfråga vara av så speciell karaktär att en politisk bedömning behövs, kan frågan tas upp i länsstyrelsens förtroendemannastyrelse.

Regeringen har i det föregående förutsatt att åtgärder för att uppnå målen för jakten och viltvården skall kunna vidtas med stöd av medel ur jaktvårdsfonden och med biträde av främst jägarorganisationerna. Det är angeläget att få till stånd ett ökat lokalt inflytande över hur dessa medel används. Enligt regeringens uppfattning är det en lämplig uppgift för länsvilt nämnden att utöva ett sådant inflytande. Länsvilt nämnden bör årligen lämna förslag på vilka åtgärder som bör prioriteras när det gäller jakt- och viltvårdsarbetet i länet. Förslagen överlämnas till de båda jägarorganisationerna och andra organisationer som underlag för deras begäran om medel ur jaktvårdsfonden. Om någon av organisationerna anser att någon åtgärd som nämnden prioriterar kan vara av intresse att utföra, ges

den därigenom möjlighet att i samband med sin ansökan om medel även innefatta medel för detta. Länsvilt-nämnden bör årligen utvärdera de insatser som organisationerna utfört.

Mot bakgrund av dessa nya och viktiga arbetsuppgifter bör enligt regeringens uppfattning länsvilt-nämnden förstärkas med två politiska företrädare. Dessa skall utses av länsstyrelsen efter förslag av landstinget. Den ena ledamoten skall av länsstyrelsen utses till ordförande i nämnden.

För att bättre återspegla nämndens arbetsuppgifter samt dagens syn på jakt och viltvård bör nämndens namn ändras till viltvårdsnämnden.

Förslagen innebär att en ändring bör göras i 39 § jaktlagen (1987:259) och i jaktförordningen (1987:905).

8 Tillgången på jaktmark och avgifter för upplåtelse av nyttjanderätt till jakt

Regeringens bedömning: Det finns ett visst behov av fler jakttillfällen. Någon för jakt utnyttjad mark finns emellertid inte. En viss möjlighet finns att upplåta kortjakt på försvarets mark. Fler jägare bör kunna beredas plats i befintliga jaktlag. Detta kan underlättas om markägarna upplåter jakten till föreningar eller andra juridiska personer i stället för till enskilda personer. Regeringen konstaterar att det ankommer på jägarorganisationerna att intensifiera ansträngningarna att få in fler jägare i befintliga jaktlag och att även i övrigt verka för att fler jakttillfällen skapas för den som vill jaga.

Prisnivån vid upplåtelse av jakt ligger på en godtagbar nivå. Markägarnas och jägarnas organisationer bör gemensamt verka för att prisnivån förblir oförändrad. Anbudsförfarande vid jakträttsupplåtelser är så ovanligt att några förändringar av gällande regler inte bör övervägas.

Utredningens bedömning: Överensstämmer i stort med regeringens bedömning. Utredningen föreslår dessutom att Försvarsmakten skall ges i uppdrag att utforma regler för hur försvarets mark skall upplåtas och därmed ge möjligheter för varje jaktkunnig person att jaga på den marken.

Remissinstanserna: I allmänhet tillstyrks utredningens förslag eller lämnas utan erinran. *Försvarsmakten* och *Fortifikationsverket* anser att det med hänsyn till personalvården, militär säkerhet och sekretess finns mycket begränsade möjligheter för allmänheten att jaga på militär mark. *Naturhistoriska riksmuseet* påpekar att det totala jakttrycket för vissa arter kan bli väl högt. *Sveriges Ornitologiska Förening* framför liknande synpunkter. *Naturskyddsföreningen* anser att jakt och fiske skall vara förbjudet i naturskyddade områden utom i vissa större reservat om syftet med reservatet inte hotas. *Jägareförbundet* anser däremot att inskränkningar i jakten görs i naturreservat utan att det är erforderligt för att uppnå syftet med reservatet. *Sveriges jordägarförbund* menar att det är olyckligt med jaktförbud i nationalparker. *Glesbygdsverket* föreslår att

naturskyddade områden på försök bör förvaltas lokalt i större utsträckning, vilket skulle medföra att fler jakttillfällen skapas.

Utredningens bedömning om avgifter för upplåtelse av nyttjanderätt till jakt godtas av remissinstanserna.

Skälen för regeringens bedömning: Jakten är en av människans äldsta kulturyttringar. Den rika tillgången på vilt var under lång tid en förutsättning för livet i norra Europa. Så är det inte i dag men jakten har en bred folklig förankring. Den är accepterad som en del av samhällslivet. För många människor är jakt, liksom andra fritidsaktiviteter, en väsentlig del av livskvaliteten. Jakten i sig bidrar därför till bättre fysisk och mental hälsa. Jakten har dessutom en viktig social funktion. Det finns närmare 300 000 jaktkortslösare. Intresset för jakt är således stort. Inte minst kvinnor och ungdomar tar i ökande grad jägarexamen. Det är angeläget att det natur- och miljöintresse som dessa personer har tas till vara. De nyblivna jägarna har emellertid ofta svårt att komma in i jaktgemenskapen och få tillgång till lämplig jaktmark. Det är angeläget att de som vill jaga kan beredas möjlighet till jakt på skäliga villkor.

I likhet med andra naturresurser betraktas den vilda faunan som en hela svenska folkets angelägenhet. Vid förvaltningen av vår vilda fauna måste hänsyn tas till alla partsintressen. Ökad möjlighet att jaga förutsätter att det med hänsyn till samtliga berörda intressen finns ett utrymme för ytterligare jakt. Ett ökat antal jakttillfällen får inte äventyra en långsiktig ekologisk balans eller en art- och individrik fauna eller hota nuvarande skydd för utrotningshotade arter. En förutsättning för en ökad jakt är att ökningen inte skadar viltstammarna i deras egenskap av förnyelsebar resurs. Naturmiljöer måste tryggas så att arter som förekommer naturligt får chansen att leva vidare under ursprungliga förhållanden och i tillräckligt antal.

Behovet av ytterligare jaktmark

Utredningen har genom enkäter till aktiva jägare funnit att ca 130 000 jägare vill ha tillgång till mer jaktmark. En stor del av dessa jägare är emellertid inte beredda att betala något för att få tillgång till ytterligare mark. Resultatet tyder, enligt utredningen, på att en stor grupp inte kan eller vill lägga ned några större kostnader på jakt. Enkäterna visar vidare att ca 100 000 män och 30 000 kvinnor anser att brist på jaktmark är orsaken till att de inte jagar. Åtskilliga av dem är emellertid inte intresserade av att avlägga jägarexamen. I stort sett ingen av dem vill ha ett längre avstånd än 15 mil mellan bostaden och jaktmarken. De praktiska möjligheterna för dessa personer att börja jaga är därmed begränsade.

Av utredningens undersökningar framgår att ett relativt stort antal jägare uppger att bristen på jaktmark har betydelse för deras möjlighet att jaga i den omfattning de önskar. Likaså finns det ett relativt stort antal svenskar som är intresserade av att börja jaga men som uppger att bristen på tillgång till jaktmark hindrar dem. Mot den bakgrunden delar regeringen utredningens uppfattning att det kan finnas ett behov av att skapa fler jakttillfällen.

Utredningen har undersökt i vilken omfattning marken i Sverige används för jakt.

När det gäller Fastighetsverket, som är den största förvaltaren av statens fasta egendom, konstaterar utredningen att det inte finns någon outnyttjad mark under verkets förvaltning. Genom upplåtelsesystemet för småviltsjakt på statens mark ovanför odlingsgränsen och på renbetesfjällen, som omfattar drygt 6 miljoner ha, är tillgången på sådana jakttillfällen mycket god. Utredningen konstaterar emellertid att denna jakt torde vara en kostsam fritidsaktivitet för dem som inte bor inom upplåtelseområdet eller i dess närhet.

När det gäller naturskyddade områden anser utredningen att jakt i nationalparker inte bör tillåtas i större utsträckning än vad som sker i dag. I fråga om naturreservat gäller redan att jakt upplåts när reservatets syften så tillåter. Det finns därför enligt utredningen inga eller bara små möjligheter till fler jakttillfällen inom de naturskyddade områdena.

Fortifikationsverket förvaltar de drygt 300 000 ha mark som används för militära ändamål. Rätten att utnyttja jakten har överlåtits på Försvarsmakten. I första hand används emellertid marken som övnings- och skjutfält. Detta begränsar starkt möjligheten att bedriva jakt på marken. Försvarsmakten har därför beslutat att jakten skall upplåtas till jaktklubbar, i vilka anställning vid ett militärt förband är ett krav för medlemskap. Enligt utredningen bör emellertid en allmän princip vara att statligt ägd mark skall vara öppen inte bara för statligt anställda, utan även för allmänheten när så är möjligt. Även om det råder speciella förhållanden på Försvarsmaktens mark, bör det enligt utredningen vara möjligt att hitta lösningar som tillåter allmänheten att jaga där. Enligt utredningen bör jakten även i fortsättningen administreras av jaktklubbar med nära anknytning till förbanden i landet. Även de som inte är anställda vid Försvarsmakten skulle emellertid kunna bli medlemmar i dessa klubbar och bedriva jakt under överinseende av de försvarsanställda medlemmarna. En sådan ordning innebär att delar av medlemmarna skulle kunna vara marklösa jägare boende inom förbandets närområde. Försvarsmakten bör enligt utredningen få i uppdrag att utforma regler som gör det möjligt för allmänheten att jaga på den statliga mark som disponeras av Försvarsmakten.

Svenska kyrkan förfogar över ca 540 000 ha jaktbar mark, vilken också används för jakt. Det som finns i vissa stift är utrymme för ytterligare jägare i befintliga jaktlag.

När det gäller mark som förvaltas av kommunerna gäller däremot enligt utredningens enkät att jaktbar mark inte alltid utnyttjas. Mycket tyder emellertid på att de marker som det är fråga om är svåra att göra tillgängliga för jägarna, eftersom de ofta är tätortsnära och ingår i fritids- och rekreationsområden eller naturreservat. Den kommunala marken är således i det närmaste fullt utnyttjad och det finns endast ett litet utrymme för fler jakttillfällen.

Utredningen noterar att flera kommuner upplåter jakträtten till föreningar med anknytning till en jägarorganisation. Ändamålet med ett sådant samarbete torde i flertalet fall vara att bereda föreningen ökade möj-

ligheter att utbilda jaktintresserade personer i jakt och viltvård. Mot att få nyttja den kommunala marken ansvarar föreningen för utbildning och fortbildning av jägare. Ofta ansvarar föreningen också för erforderligt fältarbete med viltvården. Utredningen anser det vara önskvärt att flera kommuner använder sin jaktbara mark på detta sätt till gagn för presumtiva och marklösa jägare inom kommunen. Förutom att man ger kommunmedlemmarna möjlighet att bedriva en meningsfull och berikande friluftaktivitet kan kommunen dra fördelar av ett sådant förfarande. Kommunerna kan på ett, från både ekonomisk och praktisk synpunkt, fördelaktigt sätt avlastas det viltvårdsansvar som åvilar markägaren.

De sex största skogsbolagen förfogar enligt utredningen över drygt 11 miljoner ha jaktbar mark. En fjärdedel av jaktmarken utnyttjas av anställda, medan resten är upplåten till utomstående. All jaktmark är således upplåten, men det finns enligt många av bolagen utrymme för fler jägare i befintliga jaktlag.

Även fastigheter som ägs av enskilda utnyttjas i mycket hög grad för jakt. Huvuddelen av den inte utnyttjade marken ingår i fastigheter med mycket liten areal. Sådan mark är svår att utnyttja för jakt utan samverkan med andra fastigheter. De som i dag inte upplåter sin mark för jakt torde endast i mycket liten grad vara intresserade av att göra sådana upplåtelser. Enligt utredningen finns det vare sig skäl eller möjligheter att vidta några åtgärder när det gäller dessa fastigheter.

Remissinstanserna delar i huvudsak utredningens slutsatser och förslag när det gäller behovet av ytterligare jaktmark. Försvarsmakten och Fortifikationsverket anser dock att av hänsyn till militär säkerhet och sekretess bör de som har rätt att jaga och fiska på försvarets markområden också ha anknytning till de verksamheter som bedrivs där. Tillgång till jakt är rekryteringsbefrämjande för försvaret. Endast en mindre del av de intresserade kan dock beredas plats i de ca 50 befintliga jaktklubbar som jakten är upplåten till. På senare tid har dock öppnats en möjlighet för försvarsanställda att delta i de kortjakter som klubbarna anordnar. Det innebär att ett jaktkort löses för varje jakttag. Sådan kortjakt skulle kunna vara öppen även för allmänheten.

Regeringen delar utredningens uppfattning att den tillgängliga jaktmarken är i stort sett helt utnyttjad. Visst utrymme för ytterligare upplåtelser kan finnas på den mark som används för militära ändamål. Mot bakgrund av vad Försvarsmakten och Fortifikationsverket uttalat är det inte möjligt att utan vidare upplåta försvarets mark till ytterligare jakt. Däremot finns det anledning för försvaret och jägarorganisationerna att inleda ett samarbete för att kunna utnyttja de möjligheter till kortjakt för allmänheten som redovisas i remissvaren.

När det gäller den övriga offentligt ägda marken, liksom bolags- och privatmarken, kan ytterligare jakttillfällen skapas i huvudsak endast genom att fler jägare bereds möjlighet att jaga på redan upplåten mark och genom en mer effektiv förmedling av jakttillfällen.

Vad först gäller möjligheterna att öka antalet jägare på redan upplåtna marker finns flera vägar att gå.

Mycket skulle vara vunnet om framför allt de större markägarna i första hand upplät sina marker till jaktföreningar i stället för till enskilda per-

soner. Ett sådant förfarande skulle verksamt kunna bidra till att fler jägare bereddes möjlighet att jaga och också öka andelen kvinnor och ungdomar bland jägarna. Upplåtelser till föreningar i stället för till enskilda kan förutsättas leda till ett mer effektivt utnyttjande av jaktmarken inte minst genom att föreningsmedlemmarna kan ha skilda jaktintressen som kan utövas oberoende av varandra. Det är följaktligen angeläget att få till stånd fler upplåtelser till jaktföreningar av olika slag. Det bör vara en uppgift för jägarorganisationerna att verka för att så sker. Som redan nämnts är en sådan utveckling också redan inledd genom att flera kommuner upplåter jakt till föreningar med anknytning till jägarorganisationerna.

När det gäller upplåtelser till enskilda personer visar erfarenheterna att det är svårt att förmå befintliga jaktlag att ta in nya medlemmar i laget, även när någon medlem slutat jaga. Ett faddersystem, dvs. en etablerad jägare tar sig an en nybliven jägare, kan vara en väg att slussa in nya medlemmar i ett jaktlag. Att utveckla sådana system och att allmänt verka för en attitydförändring inom jaktlagen bör också vara en uppgift för jägarorganisationerna.

Vad därefter gäller en effektiv förmedling av jakttillfällen bör arbetet med en sådan förmedling bedrivas vidare enligt den modell som anvisades när den nuvarande jaktlagen beslutades (prop. 1986/87:58, bet. 1986/87:JoU15, rskr. 1986/87:190). Det innebär att uppgiften att samla upp utbudet av jaktmöjligheter och svara för förmedling av bl.a. korttidsjakt bör anförtros lokala samrådsgrupper som bildas på initiativ av kommunerna eller jägarorganisationerna.

Regeringen anser följaktligen att det i hög grad är en uppgift för jägarernas organisationer att verka för att nyblivna jägare ges tillgång till jaktmöjligheter. I det följande kommer regeringen att ta ställning till vilka principer som bör gälla för bidrag ur den fond som i fortsättningen föreslås få beteckningen Viltvårdsfonden. När bidrag ur fonden lämnas till jägarorganisationerna bör en av beräkningsgrunderna vara vilka ansträngningar som organisationen gjort för att generellt öka antalet jakttillfällen och antalet upplåtelser till föreningar, utveckla fadderverksamheten och organisera förmedling av jakttillfällen.

Avgifter för upplåtelse av rätt till jakt

Enligt regeringens uppfattning bör så många som möjligt ges tillfälle att utnyttja de goda förutsättningar till jakt som vårt land erbjuder. Den som vill jaga och har kunskapsmässiga förutsättningar för detta skall inte behöva bli utestängd från jakt av enbart ekonomiska spärrar. För att få ett folkligt deltagande i jakten måste priserna på nyttjanderätt till jakt hållas på en godtagbar nivå. Utredningen har därför gjort en omfattande undersökning för att ta reda på vilka priser som gäller vid upplåtelse av jakt i dag. Genom att jämföra resultatet från de undersökningar som tidigare utredningar låtit göra, kommer utredningen fram till att nuvarande avgifter ligger på en rimlig nivå eftersom prisutvecklingen har följt konsumentprisindex.

Mot bakgrund av de gällande prisnivåerna i landet och de värderingsmallar som markägare och jägare utarbetat gemensamt, bör enligt utred-

ningen en god grund vara lagd för en fortsatt sund prisutveckling på jakt-rättsupplåtelser. Markägarna och jägarna har också utarbetat standardavtal för sådana upplåtelser. Med ledning av det materialet är det enligt utredningen möjligt för såväl markägare som för jägare att komma fram till en rimligt avgiftsnivå vid upplåtelse av jakträtt.

Regeringen instämmer i utredningens överväganden. Det bör vara en uppgift för markägarnas och jägarnas organisationer att gemensamt verka för att prisnivån på jakträttsupplåtelser även fortsättningsvis förblir på en godtagbar nivå.

Anbudsförfarande vid jakträttsupplåtelser

Utredningen har haft i uppdrag att utreda om metoden med anbudsförfarande vid jakträttsupplåtelser kan avskaffas. Genom enkäter har utredningen funnit att inte något av de tillfrågade skogsbolagen tillämpar anbudsförfarande. Av landets tretton stift är det endast ett stift som delvis tillämpar denna metod. Bland kommunerna förekommer anbudsförfarande, men det får anses vara ovanligt. Utredningens enkät till enskilda fastighetsägare visar att metoden med anbudsförfarande är mycket ovanlig även här. Utredningen drar därför den slutsatsen att metoden med anbudsförfarande är ytterst ovanlig i dag. Det finns därför inte skäl att föreslå några särskilda åtgärder för att åstadkomma en förändring. Anbudsförfarandet är i dag så ovanligt att det dessutom torde vara i det närmaste omöjligt att utvärdera eventuella åtgärder mot förfarandet.

Regeringen delar uppfattningen att några särskilda åtgärder inte behöver vidtas vad gäller anbudsförfarande vid jakträttsupplåtelser.

9 Jakt på allmänt vatten

Regeringens bedömning: Bestämmelserna om upplåtelse av rätt till jakt på allmänt vatten bör inte ändras. Det ankommer på länsstyrelserna att avgöra jaktens omfattning och om jakt på allmänt vatten bör tillåtas i större utsträckning än i dag.

Utredningens förslag: Jakten efter fågel och mink på sådant allmänt vatten och sådana holmar, klippor och skär som avses i 12 § andra stycket jaktlagen (1987:259) skall vara tillgänglig för varje jaktkunnig person. Länsstyrelsen ges dock möjlighet att områdesvis begränsa denna jakt med hänsyn till den bofasta skärgårdsbefolkningen, naturvården, turismen och friluftslivet. Länsstyrelsen får även tillåta annan jakt på dessa områden. Om det finns skäl att begränsa antalet upplåtelser skall företräde ges sådana personer som är fast bosatta i upplåtelseområdet. Jägarexamen skall i princip vara ett krav för att få jaga på allmänt vatten. Den som jagar på allmänt vatten skall betala en avgift som gäller ett jaktår. Avgiften skall täcka länsstyrelsens kostnader för administration, åtgärder för viltvård och jaktbevakning.

Remissinstanserna: Remissutfallet är splittrat. Ungefär hälften av remissinstanserna avstyrker förslaget. Till dem som avstyrker hör *Lunds universitet*, *Naturvårdsverket*, naturvårdsorganisationerna, *Skärgårdarnas riksförbund* och några länsstyrelser. De pekar på att de aktuella vattenområdena i många avseenden är jämförbara med orörda kärnområden i fjällen, att det i vissa områden inte är klarlagt vad som är allmänt respektive enskilt vatten och att många jägare är ovana vid skärgårdsförhållanden. De hänvisar också till svårigheterna för många jägare att identifiera olika sjöfågelarter samt risken för högt jakttryck i vissa områden och för konflikter med andra fritidsintressen som fiske, bad och båtsport.

Till dem som tillstyrker utredningens förslag hör de länsstyrelser som genom föreskrifter lämnat tillstånd till jakt på allmänt vatten. *Länsstyrelsen i Stockholms län* påpekar dock att en femtedel av landets invånare bor i länet, däribland många jägare, och att det i länet finns ca 300 000 fritidsbåtar. Jakttrycket på sjöfågel kan därför bli stort, om inte jakten kan begränsas av hänsyn till bl.a. naturvården. De båda jägarorganisationerna tillstyrker i huvudsak förslaget.

Regeringens överväganden: Allmänt vatten disponeras av staten. På allmänt vatten som gränsar till en fastighets strand har fastighetsägaren enligt 12 § första stycket jaktlagen (1987:259) jakträtt intill 100 meter från strandlinjen. Jakt på annat allmänt vatten, liksom på sådana holmar, klippor och skär, som inte hör till något hemman, får endast bedrivas efter särskilt tillstånd genom beslut i det enskilda fallet eller genom föreskrifter. Det är enligt 47 § första stycket jaktförordningen (1987:905) länsstyrelsen som meddelar sådant tillstånd. När jakttillstånd meddelas, bör enligt paragrafens andra stycke företräde ges åt personer som är fast bosatta i skärgården eller vid kusten och som har erfarenhet av jakt och goda kunskaper om djurlivet och naturförhållandena i dessa områden.

Allmänt vatten finns i havet samt i Vänern, Vättern, Hjälmaren och Storsjön i Jämtland. Gränsen mellan allmänt och enskilt vatten går 300 meter ut från strandlinjen eller, om kurvan för tre meters djup går längre ut, längs den kurvan. Vid bestämmande av strandlinjen räknas emellertid inte mindre öar och dessa kan därför vara omgivna av allmänt vatten. I det sistnämnda fallet görs ett visst undantag från principen att det allmänna vattnet disponeras av staten. I den mån dessa öar utgör fastighet eller del av fastighet har, som redan nämnts, ägaren jakträtt intill 100 meter från stranden.

Det finns allmänt vatten i alla län utom Dalarnas och Kronobergs län. Länsstyrelserna har inte meddelat några generella tillstånd till jakt i insjöarna och har bara i något enstaka fall efter ansökan meddelat enskilda personer tillstånd att bedriva jakt där. När det gäller havet är emellertid bilden annorlunda. Samtliga berörda länsstyrelser har i varierande omfattning meddelat enskilda personer rätt till jakt på allmänt vatten. Länsstyrelserna i Västerbottens, Gävleborgs, Stockholms, Gotlands, Kalmar, Blekinge samt Västra Götalands län har dessutom genom föreskrifter meddelat vissa generella tillstånd till jakt på allmänt vatten. I exempelvis Gävleborgs län får den bofasta kustbefolkningen bedriva jakt på allmänt vatten. I Stockholms län får alla som är folkbokförda på öar som saknar fast bro- eller tunnelförbindelse med fastlandet, utom de personer som är

bosatta på Rindö och Skarpö, jaga sjöfågel på allmänt vatten i länet. Den som är folkbokförd i en församling som gränsar till Kalmarsund eller Östersjön får enligt föreskrifter av Länsstyrelsen i Kalmar län jaga på allmänt vatten. Länsstyrelserna i Gotlands och Blekinge län har genom föreskrifter gett alla som är folkbokförda i länet rätt att jaga på allmänt vatten i länet. I Västra Götalands län får de som är bokförda i vissa församlingar eller delar av församlingar väster om väg E6 bedriva jakt på allmänt vatten.

Möjligheterna att jaga på allmänt vatten varierar således mycket mellan länen, i synnerhet när det gäller havet. I vissa län beviljas endast enskilda personer tillstånd, och då bara om det finns särskilda skäl, medan de som är folkbokförda i Gotland och Blekinge har rätt att jaga på allmänt vatten. I samtliga fall har länsstyrelsens beslut stöd i 47 § jaktförordningen (1987:905). Paragrafens ordalydelse innebär att länsstyrelsen har möjlighet att ge tillstånd till jakt på allmänt vatten oavsett bosättningsort. Det finns således redan nu möjlighet för länsstyrelsen att besluta om jakt på allmänt vatten i den utsträckning som utredningen föreslagit.

En skyldighet för länsstyrelsen att, i enlighet med utredningens förslag, upplåta rätt till jakt på fågel och mink måste i många områden begränsas starkt av hänsyn till den bofasta befolkningen, naturvården, turismen och friluftslivet. Det är därför inte givet att antalet jakttillfällen skulle öka i någon större utsträckning om utredningens förslag genomfördes. Risken är i stället att samtliga berörda länsstyrelser skulle förorsakas ett omfattande merarbete för att avgränsa de områden där jakt bör vara tillåten. I den mån länsstyrelsen bedömer att jakten på allmänt vatten kan utvidgas bör de nu gällande bestämmelserna kunna tillämpas. Något skäl att ändra nu gällande bestämmelser om krav på jägarexamen finns inte enligt regeringens uppfattning.

10 Konsekvenserna av förslagen

Ekonomiska konsekvenser

Regeringens överväganden och förslag är generellt sett kostnadsneutrala för såväl det allmänna som för det enskilda. Bidragen till organisationerna och viltforskningen kommer från jaktvårdsfonden. Fonden bildas av den avgift på 200 kr per år som varje jägare betalar. En omfördelning av bidragen kommer att ske, men belastningen på fonden kommer inte att öka. Ett ökat utbud av jaktmark leder i allmänhet till att priserna för jakt sjunker.

Arrendenämnderna har prövat åtskilliga ärenden om förlängning av jakträttsupplåtelser. I samband därmed har ofta villkor i avtalet prövats. Förslaget innebär att sådana ärenden inom en övergångsperiod försvinner från arrendenämnderna. Det innebär kostnadsbesparingar för såväl det allmänna som för det enskilda.

Regeringens förslag innebär vidare bl.a. att viltvårdsområdesföreningar i fortsättningen inte kommer att ha den omfattande beslutanderätt som föreningarna i dagens jaktvårdsområden har. Möjligheterna att utöva tvång

mot enskilda fastighetsägare och medlemmar minskar. I den mån tvång inte behövs av allmänna skäl får parterna lösa frågorna i samförstånd. Detta torde innebära att antalet beslut som kan leda till överklagande också minskar. Länsstyrelserna och förvaltningsdomstolarna borde därmed få färre och i viss utsträckning enklare ärenden att avgöra. Regeringen bedömer alltså att inga nya resurser behöver tillföras länsstyrelserna eller domstolarna med anledning av den nya lagen.

Samtliga jaktvårdsområden samt nytillkomna viltvårdsområden kommer att hanteras under ett regelsystem. Detta underlättar länsstyrelsernas hantering. Härigenom försvinner bl.a. reglerna om förlängning av giltighetstiden för jaktvårdsområden och ombildning av äldre jaktvårdsområden. Kostnader för dessa åtgärder försvinner därmed.

Förslaget att de redan inrättade jaktkorts- och jägarexamensregistren flyttas över från Jägareförbundet till Naturvårdsverket kommer att medföra ökade kostnader i initialskedet. Den ordinarie driften bedöms dock inte bli dyrare än tidigare. Kostnaderna för registren täcks med medel ur jaktvårdsfonden. Fondens medel är av den storleksordningen att de även räcker till de ökade kostnader som kommer att uppstå inledningsvis. Några nya kostnader som påverkar det offentliga åtagandet kommer därför inte att uppstå.

Konsekvenser för jämställdheten

Den svenska jägarkåren är starkt mansdominerad. Fler jakttillfällen ger större möjligheter för fler jägare, och därmed också fler kvinnor, att börja jaga. En ytterligare förutsättning är dock att dagens aktiva jägare är positiva till detta och välkomnar kvinnliga jägare.

Jägarorganisationerna skall få ett uttalat uppdrag att ta till vara kvinnors och ungdomars jaktintresse. Det framtida stödet till jägarorganisationerna kommer bl.a. att baseras på hur väl organisationerna kommer att lyckas i det avseendet. Därmed bör utredningens förslag förbättra kvinnors möjlighet att delta i jakt, jaktsamverkan och i föreningsverksamhet inom jägarorganisationerna.

Konsekvenser för regionalpolitiken

Förslagen påverkar endast marginellt den regionala utvecklingen. Fler jakttillfällen nära den enskilde jägarens bostadsort har dock i allmänhet kunnat sägas främja viljan att stanna kvar på orten eller att etablera sig där.

11.1 Förslag till lag om viltvårdsområden

Allmänna bestämmelser

1 §

I paragrafens första stycke anges för vilket ändamål ett viltvårdsområde och en viltvårdsområdesförening kan bildas. Ett viltvårdsområdes ändamål är att främja viltvården genom en samordning av jakten och andra åtgärder till skydd och stöd för viltet. Viltvårdsområdesföreningens ändamål är att förvalta det område för vilken den bildats.

Uttrycket jaktvård har utmönstrats ur lagen och ersatts med begreppet viltvård. Till följd härav har också instituten jaktvårdsområde och jaktvårdsområdesförening döpts om. Begreppet viltvård har, som utvecklats i den allmänna motiveringen, samma innebörd som det i lagen om jaktvårdsområden använda begreppet jaktvård. Någon saklig ändring är alltså inte avsedd.

Bestämmelsen i lagen om jaktvårdsområden om att ett jaktvårdsområde får bildas också i syfte att främja fastighetsägarnas gemensamma intressen har tagits bort. Syftet är att tydliggöra att det är viltvårdsintresset som är helt avgörande för inriktningen av den verksamhet som skall bedrivas inom området. Detta hindrar naturligtvis inte att det inom ett område förekommer åtgärder som främjar medlemmarnas intressen, som t.ex. avsättande av medel till en s.k. delägarfond.

Av paragrafens andra stycke, vilket är nytt, framgår att med fastighet avses i lagen även del av fastighet.

Paragrafen har fått sin slutliga utformning med beaktande av vad *Lagrådet* anfört om förhållandet mellan jakt och åtgärder till skydd och stöd för viltet. Övriga omformuleringar, som *Lagrådet* förordat, har däremot inte ansetts vara nödvändiga.

2 §

Paragrafen motsvarar 2 § lagen om jaktvårdsområden.

Enligt rennäringslagen (1971:437) gäller som huvudregel att en medlem i en sameby har rätt att jaga på utmark inom de delar av byns betesområde som hör till renbetesfjällen eller lappmarkerna, när renskötsel är tillåten där. Det är följaktligen inom de marker där renskötsel får bedrivas hela året (året-runt-markerna) som rätten att jaga gäller utan någon annan tidsbegränsning än den som följer av jaktlagstiftningen. Det är framför allt dessa marker som är av betydelse för älgjakten.

Inom de delar av året-runt-markerna som utgörs av kronomark ovanför odlingsgränsen som står under statens omedelbara disposition och renbetesfjällen gäller enligt rennäringslagen särskilda skyddsregler för samernas rättigheter. Till dessa regler hör bestämmelserna om vilka villkor som måste vara uppfyllda för att rätt till jakt skall kunna upplåtas. Dessa bestämmelser liksom de jakträttsliga förhållandena i övrigt inom de nämnda markområdena låter sig inte utan vidare förena med det regelsystem som föreslås gälla för viltvårdsområdena. I paragrafen görs därför undantag för den angivna kronomarken och renbetesfjällen. När det gäller

andra marker där samerna har rätt att jaga får ett viltvårdsområde inte inkräkta på samernas rättigheter.

3 §

Paragrafen motsvarar 4 § i nu gällande lag.

Efter förslag från *Lagrådet* klargörs i lagtexten att länsstyrelsen vid handläggningen av ett ärende om bildande av ett viltvårdsområde skall göra en saklig prövning av innehållet i stadgarna. Det ligger i sakens natur att länsstyrelsen efter kommunikering med berörda fastighetsägare kan göra vissa ändringar i de till ansökan fogade stadgarna om dessa i något avseende inte anses förenliga med de i lagen uppställda kraven.

I övrigt har vissa ändringar skett som föranleds av att begreppet jaktvård har utmönstrats ur lagen.

4 §

Paragrafen överensstämmer i sak med 3 § i gällande lag. Begreppet mark har bytts ut mot ordet fastighet. Någon ändring i sak är inte avsedd. Enligt andra stycket gäller som villkor för att en nyttjanderättshavare skall få bli medlem i en viltvårdsområdesförening att upplåtelsen som grundar rätt till medlemskap skall omfatta ett år i stället för som i dag ett jaktår, dvs. den 1 juli–den 30 juni. Motivet till den nya regeln är att det inte finns något skäl att särbehandla en jakträttshavare som avtalat om en annan upplåtelseperiod än den som sammanfaller med jaktåret.

5 §

Paragrafen överensstämmer i sak med 5 § i gällande lag. Ändringar har gjorts redaktionellt och som en följd av att begreppet jaktvård utmönstrats ur lagen. Till skillnad från utredningen föreslår regeringen inte någon särskild forumregel i fråga om tvister om sänkning av ersättning för en jakträttsupplåtelse. Tvister rörande sänkning av ersättningen och rörande uppsägning av upplåtelseavtal på grund av bildandet av ett viltvårdsområde skall alltså även fortsättningsvis handläggas vid fastighetsforum, dvs. tingsrätt.

6 §

Bestämmelsen överensstämmer helt med 6 § i gällande lag.

Villkor för bildande

7 §

Av paragrafen, som saknar motsvarighet i lagen om jaktvårdsområden, framgår att samordningen inom ett viltvårdsområde måste omfatta någon eller några av de viltarter som anges i bestämmelsen för att det skall vara möjligt att bilda ett viltvårdsområde. Detta krav gäller oavsett om fastighetsägarna inom området är överens om att bilda området eller inte.

Att det sker en samordning av jakten och övriga viltvårdande åtgärder över större områden i fråga om de utpekade viltarterna är enligt regeringens mening ett angeläget allmänt intresse och det är därför i dessa fall motiverat att tillåta en tvångsbildning med en för föreningen relativt långt-

gående beslutanderätt. Vården av de aktuella viltarterna bedöms typiskt sett som angelägen från allmän synpunkt i hela landet. För rådjurets del är det dock framför allt inom vissa områden i norra Sverige där rådjurstammen är hotad som det kan finnas behov av en samordning av viltvårdsskäl. Det kan emellertid också vara angeläget att det sker en samordning av jakten i andra områden i Sverige på grund av den skadegörelse som överstora stammar i vissa fall kan orsaka.

8 §

Paragrafen motsvarar huvudsakligen 7 och 8 §§ i lagen om jaktvårdsområden.

Villkoret i första stycket 1 saknar uttrycklig motsvarighet i nuvarande lag. Enligt uttalande i motiven till lagen skall den angivna omständigheten dock beaktas vid länsstyrelsens prövning av om bildandet av ett jaktvårdsområde är lämpligt (prop. 1979/80:180 s. 15). Regeringen anser att detta av klarhetsskäl bör komma till uttryck i lagtexten. På inrådan av *Lagrådet* har det dessutom klargjorts att kravet gäller endast i förhållande till den eller de av de i 7 § uppräknade viltarterna som samordningen inom det aktuella viltvårdsområdet skall avse.

Enligt första stycket 2 krävs att bildandet är lämpligt med hänsyn till områdets belägenhet och omfång. Stadgandet motsvarar i princip bestämmelserna i 8 § i gällande lag. Regeringen har i motsats till utredningen inte ansett det vara lämpligt att införa en regel om att en fastighet som genom avtal eller på annat sätt samordnat viltvården inte får anslutas till ett viltvårdsområde utan ägarens samtycke. Regeringen förutsätter dock att det vid den lämplighetsprövning som skall göras enligt förevarande punkt och enligt punkt 1, i likhet med vad som gäller i dag, beaktas om en fastighet ingår i en väl fungerande viltvårdssamverkan.

I första stycket 3 anges vilken majoritet som skall krävas för att ett viltvårdsområde skall få bildas. Majoritetskravet har skärpts i förhållande till nuvarande nivå. Huvudregeln är att majoriteten skall utgöra minst fyra femtedelar av antalet fastighetsägare och att dessa skall äga minst fyra femtedelar av viltvårdsområdets areal. Om det tänkta viltvårdsområdet eller delar av viltvårdsområdet ingår i ett s.k. omarronderingsområde enligt jordförvärvslagen gäller dock andra regler. Här är det tillräckligt att majoriteten utgör minst hälften av antalet fastighetsägare och att dessa äger minst hälften av viltvårdsområdets areal. En regel om detta finns i paragrafens andra stycke.

När fastighetsägare röstar i fråga om bildande och upplösning av ett viltvårdsområde gäller att varje fastighetsägare, oavsett om han äger en eller flera fastigheter, har en röst. Dessutom räknas för fastigheter som ägs med samäganderätt endast en röst (prop. 1979/80:180 s. 30). Enligt regeringens mening bör detta framgå av lagtexten. En bestämmelse med detta innehåll har därför tagits in i tredje stycket.

9 §

Bestämmelsen motsvarar i sak 9 § i gällande lag.

10–15 §§

Bestämmelserna motsvarar 14–19 §§ i lagen om jaktvårdsområden.

I 12 § regleras hur frågan om bildande av ett viltvårdsområde skall handläggas hos länsstyrelsen. Som närmare har kommenterats i avsnitt 4.4 har länsstyrelsen i princip rätt att välja vilken handläggningsform, hänskjutande till förrättningsammansammanträde eller beslut på handlingarna, som i det enskilda fallet framstår som lämpligast.

Bestämmelsen i 15 § reglerar förfarandet vid förrättningsammansammanträdet. Första stycket 15 § i det remitterade förslaget har på *Lagrådets* inrådan strukits. I paragrafen anges att fastighetsägarna skall få möjlighet att yttra sig och lämna fram utredning i frågor som är av betydelse för bildandet. *Lagrådet* har ifrågasatt om det inte borde klargöras att bestämmelsen också skall gälla i de fall då länsstyrelsen fattar beslut utan föregående förrättning. Regeringen anser emellertid att det inte finns något behov av att låta bestämmelsen få en generell giltighet på sätt som *Lagrådet* föreslår. Enligt 10 § 3 skall en ansökan om bildande av en viltvårdsområde bl.a. innehålla utredning om fastighetsägarnas inställning till frågan om viltvårdsområdes bildande. Självfallet måste det, som regeringen framhållit i motiven till den nu gällande lagen (prop. 1979/80:180 s. 33 f.), ställas höga krav på fullständighet och noggrannhet när det gäller utredningen om fastighetsägarnas inställning i bildandefrågan för att länsstyrelsen skall kunna fatta beslut på handlingarna. I de fall det inte klart framgår vilka invändningar de fastighetsägare som motsätter sig bildandet har mot områdesbildningen får det förutsättas att länsstyrelsen inhämtar kompletterande uppgifter från fastighetsägarna i dessa avseenden.

16 §

Bestämmelsen överensstämmer i sak med nuvarande 20 §. Till skillnad från utredningen har regeringen inte ansett det vara nödvändigt att i lagtexten ta in en bestämmelse om att förrättningsmannen i sitt utlåtande skall ta in en karta. Den som ansöker om att bilda ett viltvårdsområde skall enligt 11 § ge in en karta över viltvårdsområdet. Det får förutsättas att denna karta, eller, om betydande förändringar i det ursprungliga viltvårdsområdets gränser föreslås, en nyritad karta, ingår i de förrättningshandlingar som enligt 16 § skall ges in till länsstyrelsen.

Stadgar

17 §

Av paragrafen, som motsvarar 21 § i gällande lag, framgår vad som skall tas upp i viltvårdsområdesföreningens stadgar.

Enligt första punkten skall det framgå av stadgarna om områdesjakt och gemensamhetsjakt skall bedrivas efter älg, kronhjort eller dovhjort. Stadgarna kan alltså innehålla en generell bestämmelse om att jakt efter dessa viltslag sker i en sådan ordning (se vidare i kommentaren till 24 §).

Enligt punkten 2 skall det framgå av stadgarna om en förening avser att utnyttja den befogenhet att fatta beslut i andra viltvårdsfrågor som före-

ningen tillerkänns genom bestämmelserna i 24 § andra stycket och 25–28 §§. Bestämmelsen i punkten 2 omfattar också det fallet att områdesjakt och gemensamhetsjakt efter de arter som avses i punkten 1 inte förekommer generellt inom området.

Av stadgarna skall också framgå vilka förutsättningar som skall gälla för de beslut som en förening fattar med stöd 24–27 §§.

Fjärde och femte punkterna motsvarar andra och tredje punkterna i 21 § lagen om jaktvårdsområden. Enligt fjärde punkten skall det av stadgarna framgå vilka riktlinjer i övrigt som skall gälla för föreningens verksamhet. Härmed avses t.ex. de befogenheter en jaktledare kan ha att under pågående jakt ingripa mot den som uppträder störande eller vårdslöst.

Enligt sjätte punkten skall av stadgarna framgå vilka grunder som gäller för föreningens beslut om avstängning från områdesjakt.

Vid bildandet av ett viltvårdsområde och vid ett beslut om stadgeändring skall innehållet i stadgarna prövas av länsstyrelsen. Länsstyrelsen har därvid att tillse att stadgarna står i överensstämmelse med reglerna i lagen. Detta innefattar bl.a. en prövning av om stadgarnas innehåll överensstämmer med de kriterier för bildandet som uppställs i 7 och 8 §§ och den ändamålsbeskrivning som finns i 1 §.

För att en förening skall ha rätt att fatta beslut i de viltvårdsfrågor som regleras i 24–28 §§ och i frågor om upplåtelse eller överlåtelse av jakträtt och om avgifter till föreningen krävs att det anges i stadgarna att föreningen avser att utnyttja dessa befogenheter. I förekommande fall skall också förutsättningarna för besluten framgå av stadgarna.

Lagrådet har riktat viss kritik mot innehållet i 17 § från konstitutionella utgångspunkter. Regeringen har emellertid inte ställt sig bakom de synpunkter och slutsatser som *Lagrådet* framfört. Skälen för regeringens ståndpunkt redovisas i avsnitt 4.5.1.

18 §

Bestämmelsen överensstämmer helt med 22 § i den nuvarande lagen.

Organisation

19 §

Bestämmelsen motsvarar 23 § i gällande lag.

20 §

Paragrafen motsvarar 24 § i gällande lag. Eftersom det är viltvården som står i centrum för en viltvårdsområdesförenings verksamhet har begreppet jaktstämma i den nuvarande lagen ersatts av den mer neutrala termen föreningsstämma.

21 §

Paragrafen behandlar röstningsreglerna och motsvarar 25 § i gällande lag. Bestämmelserna skiljer sig i viss utsträckning från vad som gäller i dag.

Punkten 1 reglerar frågan i vilken utsträckning medlemmar som inte är fastighetsägare skall få delta i stämmans beslut. Bestämmelsen innebär att beslutanderätten i alla viltvårdsfrågor som kan medföra ingrepp i den en-

skildes rätt och i avgiftsfrågor tillkommer fastighetsägarna. I förhållande till de regler som gäller i dag innebär regeln en ändring så till vida att medlemmar som inte är fastighetsägare inte längre får rätt att vara med och besluta om områdesjakt och gemensamhetsjakt. Regeringen anser att dessa beslut har så stor betydelse för en fastighets nyttjande för bl.a. jord- och skogsbruk att endast fastighetsägarna bör få delta i beslutet. Ett annat skäl till att enbart fastighetsägarna bör få besluta i frågorna är att fastighetsägaren har ansvar för viltskador och att det från denna utgångspunkt ter sig olämpligt att både fastighetsägaren och nyttjanderättshavaren kan rösta i frågorna och kanske därvid ge uttryck för olika uppfattningar. En fastighetsägare är självfallet oförhindrad att genom fullmakt överlåta sin rösträtt till nyttjanderättshavaren.

Av punkten 2 framgår att medlemmar som inte är fastighetsägare har rätt att besluta i andra frågor än de som nämns i punkten 1. Sådana beslut kan avse olika viltvårdsåtgärder, t.ex. anläggande av viltvatten.

Begränsningsregeln i punkten 3 omfattar också fall då någon röstar med fullmakt från annan.

Bestämmelserna i sjätte och sjunde punkterna innebär att majoritetskravet för ändring av stadgarna är ett annat än det som gäller enligt nuvarande lag. Ett krav som likt de regler som gäller i dag följer det majoritetskrav som gäller för bildande skulle, med de ändrade regler som regeringen föreslår, innebära att fyra femtedelar av de röstberättigade skall rösta för ett beslut om stadgeändring. En sådan ordning försvårar enligt regeringens mening i alltför hög grad en stadgeändring. För beslut om stadgeändring bör därför enligt regeringens mening de vanliga röstningsreglerna gälla, dock med ett visst minoritetsskydd. Regeln innebär därför att för att ett beslut om stadgeändring skall var giltigt krävs att en sådan minoritet som kan hindra ett bildande eller upplösa ett viltvårdsområde inte motsätter sig stadgeändringen. Det krävs också, för att minoritetsregeln inte skall kunna missbrukas, att beslutet fattas på två stämmor samt att stadgeändringsförslaget funnits med i kallelsen till föreningsstämman.

Särskilda villkor för vissa beslut

22 §

Paragrafen, som saknar motsvarighet i gällande lagstiftning, innehåller en bestämmelse om att sådana beslut om jakt- och viltvårdsåtgärder som kan innebära inskränkningar i den enskildes rätt skall fattas på en föreningsstämma. Beslut om avstängning från områdesjakt omfattas dock inte av bestämmelsen och kan alltså, om föreningen så föreskriver i stadgarna, fattas av styrelsen. En sådan åtgärd kan i vissa fall vara brådskande och det är därför inte lämpligt att kräva att beslutet tas på en föreningsstämma. Även beslut om upplåtelse och överlåtelse av jakträtt och avgiftsbeslut skall enligt bestämmelsen fattas på en föreningsstämma.

23 §

Av paragrafens första stycke, som saknar motsvarighet i gällande lag, framgår motsatsvis att en viltvårdsområdesförening har rätt att besluta i frågor om jakt och annan viltvård med bindande verkan för medlemmarna bara om lagen innehåller en uttrycklig bestämmelse om det. De beslutsbefogenheter som en förening ges i lagen medför typiskt sett en inskränkning i den enskildes äganderätt. Enligt regeringens bedömning är det, som regeringen utvecklat i den allmänna motiveringen, dock nödvändigt från viltvårdssynpunkt att en förening får befogenhet att besluta i de aktuella frågorna inom området. Hänsynen till viltvårdsintresset motiverar alltså i dessa fall den inskränkning i jakträtten som beslutet kan innebära för den enskilde. I fråga om dessa beslut gäller vanliga rösträttsregler.

En förening kan självfallet fatta beslut i andra viltvårdsfrågor än de som uttryckligen nämns i lagen, om de som berörs av beslutet är överens om det. Detta klargörs också i lagrummet. Detta innebär t.ex. att föreningen kan besluta om olika utfodringanordningar för viltet. Sådana beslut får emellertid inte innebära att den enskilde mot sin vilja tvingas tåla inskränkningar i sin rätt.

Av paragrafens andra stycke klargörs att en viltvårdsområdesförening inte får utnyttja de beslutsbefogenheter som föreningen får i lagen, om detta inte uttryckligen anges i stadgarna (jmf. kommentaren till 17 §).

24 §

Paragrafen, som saknar motsvarighet i gällande lag, reglerar vilka beslutsbefogenheter en viltvårdsområdesförening har i fråga om jakten beträffande älg, kronhjort och dovhjort. Bestämmelsen innebär att en förening får besluta att jakten skall bedrivas utan hänsyn till fastighetsgränserna inom området (områdesjakt) och som en gemensam angelägenhet (gemensamhetsjakt). Efter påpekande av *Lagrådet* har definitionen av gemensamhetsjakt förtydligats så att det klart framgår av lagtexten att gemensamhetsjakt förutsätter att jakten bedrivs i form av områdesjakt. Dessutom får en förening besluta om avskjutningens omfattning och inriktning. Besluten får fattas mot en eller flera fastighetsägares vilja, om det behövs för viltvården. Befogenheten att besluta om avskjutningen har särskild betydelse i fråga om älgjakt eftersom många viltvårdsområden kan få status som älgskötselområden och dessa skall då själva besluta om avskjutningens omfattning. Förutom beslut som tar sikte på individantalet kan det också bli aktuellt att besluta om vilken inriktning avskjutningen skall ha. Sådana beslut kan t.ex. avse koförbud, taggbegränsning och viss kalvandel. Typiskt sett kräver hänsynen till viltvården att jakten efter de aktuella viltslagen bedrivs enligt ett samordnat program över relativt stora arealer. Det krävs därför i normalfallet inte någon ingående prövning av om de förutsättningar som krävs för att fatta beslut enligt paragrafen är uppfyllda. Det kan alltså vara tillräckligt att en förenings stadgar innehåller en generell bestämmelse om att jakt efter t.ex. älg sker som en gemensam angelägenhet över hela det område som ingår i viltvårdsområdet.

25 §

I paragrafen, som saknar motsvarighet i gällande lag, anges vilka beslut en viltvårdsområdesförening kan fatta när det gäller jakt efter rådjur, vildsvin och de fyra stora rovdjuren och vilka villkor som skall vara uppfyllda för att föreningen skall ha rätt att besluta i frågan. Paragrafens första punkt innebär att en viltvårdsområdesförening får besluta att områdesjakt och gemensamhetsjakt skall bedrivas efter de aktuella viltarterna. En förutsättning för att sådan jakt skall bedrivas inom området är att jakten uppenbart behövs för att begränsa skador som orsakas av det aktuella viltet. Detta innebär att det inte är möjligt att i stadgarna föreskriva att jakt efter något av de aktuella viltslagen alltid skall ske över hela området eller gemensamt, utan beslut måste fattas av föreningen när förhållandena är sådana att jakten enligt föreningens bedömning måste ske i den här ordningen. Däremot måste det som sagts i kommentaren till 17 § framgå av stadgarna att föreningen har för avsikt att utnyttja den rätt föreningen har enligt lagen att fatta beslut.

Andra punkten ger en viltvårdsområdesförening rätt att besluta om avskjutningens omfattning och inriktning när det gäller rådjur. För att kunna besluta i dessa frågor krävs att beslutet uppenbart behövs för att bevara rådjursstammen. Det kan därmed inte bli aktuellt med regler om avskjutningen annat än i de områden i norra Sverige där rådjurets existens är hotat.

26 §

I paragrafen, som saknar motsvarighet i gällande rätt, klargörs att en viltvårdsområdesförening får besluta att områdesjakt skall bedrivas efter småvilt. I begreppet småvilt inbegrips även rådjur. Ett sådant beslut gäller dock inte den fastighetsägare som inte vill delta i sådan jakt. Detta innebär att ett beslut om områdesjakt efter småvilt omfattar samtliga fastigheter inom viltvårdsområdet som inte motsätter sig sådan jakt. Den som äger fastighet som undantas från områdesjakten får självfallet jaga på den egna fastigheten.

27 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om jakträttsbevis. Enligt bestämmelsen ges en förening möjlighet att, i de fall områdesjakt eller gemensamhetsjakt bedrivs inom området, ställa krav på innehav av jakträttsbevis för att få delta i sådan jakt. Föreningen får därvid bestämma att en fastighet skall ha en viss minsta areal för att fler än ett jakträttsbevis skall utfärdas för en fastighet. Hur många jakträttsbevis som en fastighetsägare tilldelas kan alltså bli beroende av hur stor areal denne har. En fastighetsägare har dock alltid rätt till minst ett jakträttsbevis. Efter påpekande av *Lagrådet* har paragrafen formulerats så att det klart framgår att bestämmelsen gäller även i det fallet att gemensamhetsjakt bedrivs inom området.

Av andra stycket framgår att beslut om jakträttsbevis för småvilt inte gäller ägare som motsätter sig områdesjakt efter småvilt på sin fastighet.

Paragrafens första stycke behandlar en viltvårdsområdesförenings möjligheter att besluta om sanktioner för den som inte följer de regler för jakten som föreningen har beslutat. Enligt bestämmelsen kan föreningen besluta att den som bryter mot föreningens regler skall avstängas från områdesjakt och gemensamhetsjakt. Om jakten bedrivs som en gemensam angelägenhet inom området oberoende av fastighetsgränserna innebär ett sådant beslut att den enskilde överhuvudtaget inte får jaga. Om jakten i det aktuella fallet bedrivs av envar inom hela viltvårdsområdet innebär ett avstängningsbeslut att den enskilde får jaga, men endast på den egna fastigheten. Ett beslut om avstängning får inte avse längre tid än ett år. Paragrafen har på inrådan av *Lagrådet* förtydligats så att det av lagtexten framgår att den som bryter mot föreningens regler kan avstängas från områdesjakt också när denna bedrivs som en gemensam angelägenhet.

Andra stycket stadgar att vilt som dödats i strid med föreningens avskjutningsregler tillfaller föreningen. Bestämmelsen är enligt regeringen motiverad för att tillse att föreningens avskjutningsregler efterlevs.

Bestämmelserna i första och andra stycket ersätter den bestämmelse om ansvar och förverkande som finns i 32 § i den nuvarande lagen. Skälen till att motsvarande bestämmelser inte har tagits in i den nya lagen har utvecklats i den allmänna motiveringen.

29 §

Paragrafen motsvarar 10 § lagen om jaktvårdsområden.

Som framgår av paragrafens första stycke kan tillståndskravet bara gälla sådana upplåtelser som avser områdesjakt. Den begränsningen torde få praktisk betydelse främst när det gäller upplåtelse av småviltsjakt inom ett viltvårdsområde. Fastighetsägare som inte vill ansluta sig till områdesjakt efter småvilt kommer inte att omfattas av något tillståndskrav. Om det inte bedrivs någon sådan områdesjakt, kan alla fastighetsägare fritt avtala om upplåtelse av jakt efter småvilt. Paragrafens andra stycke punkt 1 har kommenterats närmare i den allmänna motiveringen (avsnitt 4.5.3). Punkten 2 i samma stycke kan få betydelse när föreningsstadgarna saknar föreskrifter om arealkrav.

Av paragrafens tredje stycke framgår att viltvårdsområdesföreningen får upplåta jakt, om det är fråga om områdesjakt. En ytterligare förutsättning är att föreningens befogenhet att avtala om upplåtelser är inskriven i stadgarna. I motiven till bestämmelsens motsvarighet i lagen om jaktvårdsområden (prop. 1983/84:170 s. 9) konstateras att det förhållandet att föreningen bara kan upplåta sådan jakt som bedrivs oberoende av fastighetsgränserna innebär att föreningens upplåtelser inte kommer att inverka på medlemmarnas intressen på något annat sätt än andra upplåtelser som medlemmarna själva träffar avtal om. Det framhålls också att föreningen måste låta sina egna upplåtelser föregås av samma prövning som företas innan föreningen godkänner fastighetsägarnas jakträttsupplåtelser.

Viltvårdsområdesföreningens upplåtelser kan i princip avse alla slag av vilt, även småvilt. En förutsättning är att föreningen har beslutat om områdesjakt efter småvilt. För upplåtelseerna kommer också att gälla den be-

gränsning som följer av bestämmelsen i 26 § andra stycket, dvs. från upplåtelseerna undantas fastigheter vars ägare inte vill delta i områdesjakten.

30 §

Paragrafen överensstämmer i sak med 11 § i lagen om jaktvårdsområden. På inrådan av *Lagrådet* har paragrafen justerats så att det framgår att inte heller gemensamhetsjakt får förekomma på den fastighet vars ägare motsätter sig jakt av ideella skäl.

31 §

Bestämmelsen motsvarar i huvudsak 12 § i gällande lag. Föreningen har möjlighet att ta ut avgifter för jakten och för vilt som fålls. I paragrafen klargörs att föreningen inte får ta ut avgifter för småvilt från en medlem som inte vill delta i områdesjakt efter småvilt.

Avgifter får bara tas ut av den som faktiskt utövar jakt och det får förutsättas att den fastighetsägare som åberopat att han har ideella betänkligheter mot jakt inte själv jagar eller upplåter sin jakträtt till någon annan. Lagrådsremissens uttryckliga undantag har bedömts vara överflödigt.

32 §

Paragrafen, som saknar motsvarighet i gällande rätt, innehåller bestämmelser om generella begränsningar i en förenings beslutanderätt. Bestämmelserna har kommenterats i den allmänna motiveringen (avsnitt 4.5.5).

Ändring och upplösning av viltvårdsområde

33–37 §§

Paragraferna, som har kommenterats i den allmänna motiveringen, motsvarar i huvudsak 26–30 §§ lagen om jaktvårdsområden. Rubriken före 33 § i det remitterade förslaget har på *Lagrådets* förslag fått ändrad lydelse för att bättre återspegla innehållet i paragraferna.

Bestämmelserna i 34–36 §§ i det remitterade förslaget har på *Lagrådets* inrådan åsatts paragrafnummer 33–35.

Bestämmelserna i 33 § som gör det möjligt att föra samman flera viltvårdsområden till ett eller dela upp ett viltvårdsområde i flera överensstämmer, fränsett jämkningar som följer av den nya terminologin, med de nuvarande reglerna i lagen om jaktvårdsområden. Även bestämmelserna i 34 § som reglerar anslutning av ytterligare fastigheter till ett viltvårdsområde överensstämmer i sak med den nuvarande ordningen. Någon justering av paragrafernas lydelse i det remitterade förslaget i enlighet med de förslag som *Lagrådet* lämnat har regeringen inte ansett vara nödvändig.

Bestämmelserna i 35 § som reglerar uteslutning av fastigheter ur ett viltvårdsområde gör det möjligt att från ett område avskilja en eller flera fastigheter med samma ägare som kan utgöra en egen enhet för viltvård. Någon motsvarande bestämmelse finns inte i den nuvarande lagen.

Bestämmelserna i 33 § i det remitterade förslaget, som behandlar under vilka förutsättningar en viltvårdsområdesförening får upplösas, har på *Lagrådets* inrådan flyttats till 36 §. Bestämmelserna skiljer sig från de nuvarande reglerna i några avseenden. Länsstyrelsen kan besluta om upp-

lösning om viltvårdsområdesföreningen saknar styrelse eller om föreningen allvarligt missköter förvaltningen av viltvårdsområdet. Den nuvarande regeln som ger länsstyrelsen rätt att föranstalta om jaktstämma för det fall föreningen skulle sakna styrelse kan därmed undvaras. Vidare har den nuvarande tidsgränsen, tio år, som skall ha löpt ut innan föreningen kan fatta beslut om upplösning, förkortats till tre år. Bestämmelsens första mening har också formulerats om i enlighet med *Lagrådets* förslag så att det framgår att länsstyrelsens beslut inte bara innebär att föreningen upplöses utan också att viltvårdsområdet upphör att finnas.

38 §

Paragrafen har sin motsvarighet i 31 § lagen om jaktvårdsområden.

Av paragrafens första stycke följer att en viltvårdsområdesförening inte får upplösas förrän föreningens skulder är betalda eller medel som fordras för betalningen har satts ned hos länsstyrelsen.

Paragrafens andra stycke innehåller en regel för att få en upplösning till stånd också i sådana fall då föreningen inte kan betala sina skulder. Viltvårdsområdesföreningen skall under alla förhållanden anses upplöst om föreningen försatts i konkurs och denna avslutats utan överskott.

Överklagande

39 §

I paragrafen ges regler om överklagande av en viltvårdsområdesförenings beslut. Bestämmelser om överklagande finns i 33 § lagen om jaktvårdsområden. Överklagandebestämmelserna skiljer sig från de nuvarande reglerna genom att länsstyrelsens prövning skall omfatta inte bara det överklagade beslutets laglighet utan också dess lämplighet. Ett överklagat beslut kan därmed också ändras av länsstyrelsen. Den utvidgade prövningsrätten innebär att endast sådana beslut som kan sägas innefatta myndighetsutövning bör kunna överklagas av den enskilde. Det bör inte komma i fråga att beslut i rent föreningsrättsliga angelägenheter skall bli föremål för en lämplighetsprövning. Vidare har i förhållande till den nuvarande lagen kretsen av klagoberättigade utökats till att omfatta även den som inte är medlem men vars rätt berörs av beslutet.

40 §

Paragrafen motsvarar i stort sett 34 § i lagen om jaktvårdsområden.

Fjärde stycket har formulerats i enlighet med *Lagrådets* förslag. Bestämmelsen innebär att länsstyrelsen kan förordna att ett beslutet, som annars gäller omedelbart, skall gälla först då det vunnit laga kraft.

Övergångsbestämmelser

Av andra punkten framgår att de jaktvårdsområden som finns vid ikraftträdandet skall anses bildade enligt bestämmelserna i den nya lagen. För dessa jaktvårdsområden och dess föreningar gäller alltså de nya reglerna. Vissa undantag från denna ordning har emellertid ansetts nödvändiga.

Punkten 3 innebär att de jaktvårdsområden som bildats innan den nya lagen trätt i kraft och som endast omfattar vårderna av småvilt inte behöver

upplösas eller ändra sin verksamhetsinriktning efter lagens ikraftträdande. Ett sådant jaktvårdsområde kan alltså fortsätta sin verksamhet och samordna vården av småviltet. Bestämmelserna om verksamheten i den nya lagen om viltvårdsområden, som ju blir tillämpliga på områdesbildningen, innebär dock att de beslut som fattas av föreningen rörande viltvården inte får medföra oönskade ingrepp i den enskildes rätt. Regeringen, som delvis har anslutit sig till *Lagrådets* förslag rörande bestämmelsens utformning, har ansett att det bör sägas ut att viltvårdsområdet består efter den nya lagens ikraftträdande.

I punkten 4 klargörs att en viltvårdsområdesförenings beslut enligt 28 § i den nya lagen att avstänga någon från områdesjakt endast får avse sådana överträdelser som skett efter det att lagen trätt i kraft.

Punkten 5 reglerar vad som skall göras om en förenings stadgar strider mot bestämmelserna i den nya lagen. Bestämmelsen innebär att styrelsen utan dröjsmål skall lägga fram förslag till föreningsstämman om ändring av stadgarna så att de överensstämmer med de nya föreskrifterna.

Sjätte punkten gör det möjligt att under en övergångstid säga upp ett nyttjanderättsavtal på grund av den nya lagregleringen. En eventuell tvist prövas vid den tingsrätt där fastigheten är belägen.

På inrådan av *Lagrådet* har vissa justeringar av redaktionell art gjorts i texten.

11.2 Förslag till lag om ändring i jaktlagen (1987:259)

10 a §

I paragrafen anges inom vilka marker staten har jakträtten oavsett vem som äger marken. Bestämmelsen har införts för att bibehålla Statschefens jakträtt på de i paragrafen angivna områdena. Paragrafen har ändrats så att kronoparken Fjällveden i Södermanlands län inte längre ingår bland de uppräknade områdena. Anledningen till detta är att Konungen beslutat att för all framtid avstå från dispositionsrätten till jakten och att staten inte längre äger de marker som ingår i kronoparken.

15 §

I paragrafens första stycke anges tillämpningsområdet för de regler som finns i 16 §. I stycket har också tagits in en erinran om att förutom bestämmelserna i 16 § skall bestämmelserna i 7 kap. jordabalken om nyttjanderätt i allmänhet tillämpas i fråga om upplåtelse av jakträtt.

Det bör uppmärksammas att jaktlagens regler om upplåtelse och avtalsförlängning inte gäller vid s.k. kombinerade upplåtelser, dvs. upplåtelser där jakträtten är kombinerad med besittningsrätt till marken. Sådana upplåtelser följer i stället de allmänna reglerna om arrende och hyra i 8–12 kap. jordabalken. Detta klargörs i paragrafens andra stycke. Reglerna i detta stycket överensstämmer i sak med bestämmelserna i paragrafens tredje stycke i dess nu gällande lydelse.

Tredje stycket motsvarar nuvarande 15 § fjärde stycket. I sak har dock bestämmelsen ändrats genom att orden ”mot nyttjanderättshavaren eller den som har rätt att träda i hans ställe” tagits bort. Reglerna i 16 § blir därmed tvingande även i förhållande till fastighetsägaren. Det finns enligt

regeringens mening skäl att tro att en bestämmelse om minsta uppsägningstid som är tvingande också mot nyttjanderättshavaren kan motivera fastighetsägaren till att teckna avtal på längre tid.

16 §

Reglerna i första stycket motsvarar i stort sett nuvarande 15 §. I sak har dock bestämmelserna, som reglerar uppsägning av tidsbestämda jakträttsavtal, ändrats så att det föreskrivs att även tidsbestämda avtal med en överenskommen avtalstid om ett år skall sägas upp för att upphöra att gälla vid avtalstidens utgång. Avtal med en ettårig avtalstid upphör i dag enligt allmänna civilrättsliga bestämmelser automatiskt att gälla när avtalstiden gått ut om inte annat överenskommit. Även bestämmelserna om tidsfrister för uppsägning har ändrats. Ändringen innebär att uppsägning av sådana avtal som inte upphör automatiskt skall ske senast sex månader före avtalstidens utgång. Det skall dock vara möjligt att avtala om längre uppsägningstid.

I nuvarande 15 § finns bestämmelser som reglerar förfarandet vid en begäran om ändring av villkoren för avtalet. Eftersom bestämmelserna om nyttjanderättshavarens besittningsskydd tagits bort saknas det skäl att behålla rätten till särskild prövning av upplåtelsevillkoren. Även dessa bestämmelser har därför tagits bort.

Bestämmelsen i paragrafens andra stycke motsvarar nuvarande 15 § andra stycket. Av bestämmelsen följer att avtal med en ettårig eller längre löptid förlängs med oförändrad avtalstid, om ingen av parterna säger upp avtalet.

I tredje stycket har införts regler om uppsägning av avtal som löper på obestämd tid. Ett avtal på obestämd tid upphör inte av sig självt, utan någon av parterna måste ta initiativ och säga upp avtalet. Bestämmelsen i tredje stycket, som saknar motsvarighet i gällande rätt, innebär att om parterna inte avtalat om längre uppsägningstid upphör ett avtal som ingåtts på obestämd tid att gälla vid det månadskifte som kommer närmast sex månader efter uppsägningen.

I fjärde stycket behandlas förfarandet vid uppsägning. Bestämmelsen, som med endast redaktionella ändringar har förts över från nuvarande 15 §, är tillämplig oavsett om avtalet gäller för bestämd tid eller tills vidare.

39 §

I paragrafen ändras begreppet länsviltnämnd till viltvårdsnämnd. Motivering till detta finns i avsnitt 7.

41 §

I avsnitt 5.2 föreslås att begreppet jaktvård i olika sammansättningar utmönstras ur författningarna. I paragrafens första stycke, punkten 1, ändras därför begreppet jaktvårdsavgift till viltvårdsavgift.

I paragrafens andra stycke ändras begreppet jaktvårdsfonden till viltvårdsfonden.

Någon ändring vad gäller skyldigheten att erlægga sådan avgift eller hur fondens medel får användas är däremot inte avsedd.

De nya bestämmelserna om jakträttsupplåtelser gäller enligt huvudregeln inte för avtal som slutits före ikraftträdandet. De äldre bestämmelserna om besittningsskydd och villkorsprovning gäller alltså vid det första förlängningstillfället efter lagens ikraftträdande. Är nyttjanderättshavaren inte nöjd med de villkor som fastställs vid denna provning har han rätt att säga upp avtalet med stöd av bestämmelsen i nuvarande 22 §. Om upplåtelsen förlängs efter det att de nya reglerna trätt i kraft skall däremot de nya reglerna om uppsägningsplikt och uppsägningstid tillämpas på avtalet.

11.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder

1, 8, 11, 23 a §§ och övergångsbestämmelserna.

Ändringarna är föranledda av att tvister angående upplåtelse av jakträtt inte längre skall prövas av arrendenämnden.

11.4 Förslag till lag om ändring i rennäringslagen (1971:437)

32 §

I paragrafens andra stycke ändras begreppet jaktvård till viltvård. Motiveringen till detta finns i avsnitt 5.2.

11.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1904:48 s. 1) om samäganderätt

19 §

I paragrafens andra stycke ändras begreppet jaktvårdsområde till viltvårdsområde. Motiveringen till detta finns i avsnitt 4.2.1.

11.6 Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

5 kap.

5 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om sekretess för uppgifter som hänförs till vapenregister. Paragrafen ändras så att sekretess även skall gälla hos Kammarkollegiet och Naturvårdsverket för uppgift som hänförs till jaktkortsregistret och hos Naturvårdsverket avseende uppgift som hänförs till jägarexamensregistret. Ändringen är föranledd av att ansvaret för de båda registren skall föras över från Svenska Jägareförbundet till Naturvårdsverket. Kammarkollegiet är den myndighet som bokför inbetald viltvårdsavgift. Motiveringen till detta finns i avsnitt 6.

Utredningen behandlar i betänkandet vissa jaktfrågor. Frågorna kan med utgångspunkt i direktiven sammanfattas i följande punkter.

- Undersöka hur fler personer skall kunna ges möjlighet att jaga.
- Analysera utvecklingen på prisområdet för jaktupplåtelser.
- Utvärdera besittningsskyddet vid upplåtelse av jakträtt.
- Utveckla jaktvårdsområdena så att de utgör en bas för lokalt inflytande under demokratiska former.
- Se över ansvarsfördelningen mellan myndigheterna och jägarorganisationerna

Fler jakttillfällen

I *kapitlen 3 och 4* analyserar utredningen behovet av fler jakttillfällen och tillgången på jaktmark.

De undersökningar utredningen gjort bland jägare och vad utredningen valt att kalla presumtiva jägare visar att det finns behov av fler jakttillfällen. Genom bl.a. enkätundersökningar har utredningen undersökt hur jaktmarkerna utnyttjas i dag och vilka möjligheter det finns att skapa fler jakttillfällen.

Utredningen konstaterar att småviltjakten på statens mark ovan odlingsgränsen och på renbetesfjällen redan i dag gör det möjligt för ett stort antal marklösa jägare att bedriva småviltjakt. När det gäller våra nationalparker och naturreservat gör utredningen den bedömningen att det inte är möjligt att skapa fler jakttillfällen där. I fråga om statlig mark som förvaltas av Försvarsmakten föreslår utredningen att reglerna vad gäller jaktupplåtelser ses över. Utredningen föreslår utökade möjligheter att jaga fågel och mink på allmänt vatten.

Utredningens undersökning av de sex största skogsbolagens mark och den kyrkliga marken visar att all jaktbar mark utnyttjas för jakt men att det finns utrymme för fler jägare i befintliga jaktlag. Även när det gäller den kommunala marken är marken i det närmaste fullt utnyttjad och det finns endast ett litet utrymme för fler jakttillfällen. Resultatet från undersökningen av de privata brukningsenheterna visar att dessa utnyttjas i mycket hög grad för jakt.

Enligt utredningen är det möjligt att skapa fler jakttillfällen inom jaktvårdsområdena. Detta kan ske genom att ägare till små fastigheter får tillbaka rätten att upplåta jakträtten på sin fastighet. Varje fastighetsägare skall enligt utredningen ha rätt att genom upplåtelse av sin jakträtt sätta en annan person i sitt ställe.

Utredningen föreslår att jägarorganisationerna får i uppdrag att verka för införande av ett faddersystem.

Avgifter för upplåtelse av nyttjanderätt till jakt

I *kapitel 5* redovisas de undersökningar som utredningen har utfört för att utröna vilka priser som gäller vid upplåtelse av jakt i dag. Utredningen har

jämfört materialet med de undersökningar som Jakt- och viltvårdsberedningen gjorde åren 1979 och 1980. Utredningen kommer fram till att nuvarande avgifter för upplåtelse av nyttjanderätt till jakt är på en acceptabel nivå samt att utvecklingen på avgiftsområdet sedan 1979/1980 följt konsumentprisindex. Utredningen anser att utvecklingen är godtagbar.

Metoden med anbudsförfarande är, enligt utredningens undersökningar, ytterst ovanlig i dag. Därför finns det inte skäl att föreslå några särskilda åtgärder för att arbeta bort anbudsförfarandet som metod för prissättning på jaktupplåtelser.

Besittningsskyddet

Utredningen föreslår i *kapitel 6* att reglerna i 17 § jaktlagen (1987:259), om nyttjanderättshavarens rätt till förlängning av ett jakträttsavtal i vissa fall, skall upphöra. För att främja längre upplåtelseperioder vill utredningen införa andra tvingande regler. Utredningen föreslår att huvudregeln skall vara att tidsbestämda jakträttsavtal upphör att gälla först efter uppsägning och att det införs en lagstadgad uppsägningstid på tolv månader.

Bestämmelsen i nuvarande 15 § enligt vilken ett avtal som inte sägs upp inom rätt tid anses förlängt på en tid som motsvarar upplåtelseperioden – dock längst fem år – blir kvar oförändrad.

Viltvårdsområden

Utredningen föreslår i *kapitel 7* relativt omfattande förändringar av den nuvarande jaktvårdsområdeslagstiftningen och döper samtidigt om institutet jaktvårdsområde till viltvårdsområde. Bland annat har det äganderättsskydd som gäller enligt 2 kap. regeringsformen och den europeiska konventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna (Europakonventionen) föranlett vissa förändringar. Nedan sammanfattas de viktigaste förändringarna punktvis.

– Lagen föreslås omfatta hela landet. Det undantag som gällt för kronomark ovanför odlingsgränsen och mark på renbetesfjällen upphör.

– Villkoren för att tvångsvis kunna bilda ett viltvårdsområde skärps. Området får bildas endast om det tillgodoser ett för viltvården angeläget allmänt intresse samt om fyra femtedelar av fastighetsägarna, vilka skall äga minst fyra femtedelar av viltvårdsområdets areal, medger det. För mycket starkt ägosplittrade områden införs en särbestämmelse.

– Fastigheter som genom avtal eller på annat sätt samordnat viltvården får inte anslutas till ett viltvårdsområde utan ägarens samtycke.

– Verksamheten inom ett viltvårdsområde regleras tydligare. Vad som får respektive inte får beslutas av en viltvårdsområdesförening skall tydligt framgå av lag eller underlydande författning.

– De möjligheter som finns i dag för en förening att inskränka jaktutövningens rätten minskar. Generella inskränkningar i rätten att jaga inom ett viltvårdsområde får endast gälla älg, kronhjort och dovhjort samt avse regler om områdesjakt, gemensamhetsjakt och avskjutningens omfattning.

- Beträffande småvilt får viltvårdsområdesföreningen alltså besluta om områdesjakt och upplåtelse av sådan jakt. Föreningens beslut omfattar inte fastigheter som motsätter sig områdesjakt på småvilt.
- Den möjlighet som finns i dag att inskränka vissa fastighetsägares rätt att förfoga över jakträtten genom upplåtelse försvinner.
- Systemet med jakträttsbevis lagfästs.
- Det blir möjligt att i vissa fall undanta en fastighet från områdesjakt om den ombildas eller nybildas.
- Det införs en bestämmelse i lagen som innebär att beslut med stöd av lagen inte får vara så ingripande att pågående markanvändning avsevärt försvåras inom berörd del av fastighet.
- Beträffande stadgarna ändras kravet på vad de skall innehålla.
- Röstningsreglerna ändras så att rösträtt tillkommer endast fastighetsägarna i viktiga frågor som innebär inskränkningar i jakträtten.
- Ett viltvårdsområde skall upplösas om fler än en femtedel av antalet fastighetsägare eller fastighetsägare som äger mer än en femtedel av viltvårdsområdets areal på två på varandra följande ordinarie föreningsstämmor uttalar sig för en upplösning.
- Bestämmelsen att ett område inte får upplösas innan tio år har förflutit från bildandebeslutet försvinner.
- Möjligheterna att utesluta en fastighet ur ett viltvårdsområde utökas.
- Straffbestämmelsen i lagen tas bort och ersätts med en möjlighet för föreningen att besluta om tillfällig avstängning från områdesjakt.
- Den prövning som länsstyrelsen och förvaltningsdomstol skall göra vid ett överklagande skall i fortsättningen inte bara avse beslutets laglighet utan även dess lämplighet.

Administrationn av jakten

I *kapitel 9* behandlar utredningen vad som kan kallas administrationen av jakten.

Utredningen föreslår att Svenska Jägareförbundet inte skall ha statsmakternas uppdrag att ensamt ansvara för ledningen av den praktiska viltvården och jakten. Det bör i stället vara en gemensam uppgift för berörda myndigheter, markägare, jägare och andra intressenter att i sin verksamhet verka för att målen för jakten och viltvården uppnås.

Ett fortsatt aktivt engagemang från medlemmarna i de båda jägarorganisationerna är av allmänt intresse. Ett medlemsrelaterat bidrag skall därför utgå till jägarorganisationerna för deras oegennyttiga allmänna verksamhet i frågor om jakt och viltvård. Utredningen föreslår att en förordning om bidrag ur jaktvårdsfonden till jägarorganisationerna införs. I bidragsbeslutet skall preciseras vilka verksamheter som jägarorganisationerna skall främja för att erhålla bidrag. För verksamheten bör fastställas mål och riktlinjer som fortlöpande kan utvärderas. Jägarorganisationerna skall i sin ansökan om bidrag redovisa hur denna verksamhet bedrivits. Utöver organisationsbidrag grundat på antal medlemmar skall det vara möjligt att ge bidrag ur jaktvårdsfonden till jägarorganisationerna för vissa specifika uppdrag.

Av informations-, rättssäkerhets- och konkurrensskäl bör, enligt utredningen, en myndighet vara registeransvarig för jaktkortsregistret och jägarexamensregistret. Utredningen föreslår att Naturvårdsverket, som statlig tillsynsmyndighet för faunavård innefattande jakt och viltvård, ansvarar för dessa register.

Utredningen kommer fram till att det finns ett behov av opartisk information på jaktens och viltvårdens område. Det finns vidare ett behov av att informationen sprids bredare. Utredningen föreslår att Naturvårdsverket och skogsvårdsorganisationen får en mer aktiv roll inom detta område. Regeringen bör därför ställa medel ur jaktvårdsfonden till myndigheternas förfogande för informationsinsatser.

Utredningen föreslår den förändringen beträffande länsviltnämnderna att organisationsrepresentationen i nämnden kompletteras med en politisk företrädare.

Förslag till lag om ändring i jaktlagen (1987:259)

Härigenom föreskrivs i fråga om jaktlagen (1987:259)

dels att 17-22 §§ skall upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 15 § skall ha följande lydelse,

dels att 15 och 16 §§ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Upplåtelse av jakträtt i vissa fall

Upplåtelse av jakträtt

15 §⁶

Har jakträtt upplåtits mot ersättning och gäller avtalet för viss tid som överstiger ett år, skall uppsägning alltid ske för att avtalet skall upphöra att gälla vid avtalstidens utgång. Sådan uppsägning skall ske på det sätt som gäller för uppsägning enligt 8 kap. 8 § jordabalken. Vill fastighetsägaren eller nyttjanderättshavaren att villkoren för avtalet ändras för en ny upplåtelseperiod, skall han meddela motparten detta i den ordning som gäller för uppsägning av avtalet. Uppsägning och begäran om villkorsändring skall ske senast två månader före avtalstidens utgång.

Om avtal som avses i första stycket inte sägs upp inom rätt tid, anses det förlängt på en tid som motsvarar upplåtelse tiden, dock längst fem år, eller, om begäran om villkorsändring har gjorts, på den tid och de villkor i övrigt som bestäms enligt 19 §.

Första och andra stycket gäller inte upplåtelser med stöd av rennäringslagen (1971:437). För upplåtelser som ingår i arrende eller hyra gäller särskilda bestämmelser.

I fråga om avtal, varigenom någon mot ersättning upplåter jakträtt åt annan, skall utöver vad som beträffande nyttjanderätt i allmänhet följer av 7 kap. jordabalken, gälla vad som sägs i 16 §. 16 § omfattar dock inte upplåtelser på två månader eller kortare tid om inte upplåtelsen på grund av förlängning eller eljest fortlöper under längre tid än två månader. Förbehåll som strider mot 16 § är utan verkan.

Första stycket gäller inte upplåtelser med stöd av rennäringslagen (1971:437). För upplåtelser som ingår i arrende eller hyra gäller särskilda bestämmelser.

⁶ Senaste lydelse 1996:1554.

Förbehåll som strider mot 15 § första eller andra stycket eller mot 17–22 §§ är utan verkan mot nyttjanderättshavaren eller den som har rätt att träda i hans ställe.

Vid upplåtelse på viss tid skall uppsägning alltid ske för att jaktavtal skall upphöra att gälla vid avtalstidens utgång.

Jakträttsavtal på bestämd tid överstigande ett år skall, om inte längre uppsägningstid avtalats, sägas upp senast tolv månader före upplåtelsetidens utgång. Om avtalet inte sägs upp inom rätt tid anses det förlängt på en tid som motsvarar upplåtelsetiden, dock längst fem år.

Jakträttsavtal på bestämd tid om ett år eller kortare och jakträttsavtal på obestämd tid, som fortlöpt mer än ett år, kan tidigast sägas upp för att upphöra att gälla vid det månadsskifte som inträffar närmast tolv månader från uppsägningen. För jakträttsavtal som fortlöpt ett år eller kortare gäller två månaders uppsägningstid.

Uppsägning skall ske på det sätt som gäller för uppsägning enligt 8 kap. 8 § jordabalken.

1. Denna lag träder i kraft den

2. I fråga om avtal som har ingåtts före ikraftträdandet, och som omfattas av de äldre bestämmelserna i 15–22 §§, gäller de nya bestämmelserna först efter den tidpunkt då upplåtelsetiden för avtalet förlängts efter ikraftträdandet.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1980:894) om jaktvårdsområden
dels att nuvarande 7, 8, 11 och 12 §§ skall betecknas 8, 7, 12 respektive 12 a §§,

dels att rubriken till lagen samt 1–5, nya 7 och 8, 9–11, 12–17, 19–21, 23–29 och 31–33 §§ samt rubrikerna närmast före 26 och 32 §§ skall ha följande lydelse,

dels att det i lagen skall införas tre nya paragrafer, 10 a och 35 §§ samt närmast före 10, 11, 12 och 35 §§ fyra nya rubriker, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

Lag om jaktvårdsområden

Lag om viltvårdsområden

Allmänna bestämmelser

1 §

I syfte att främja jaktvården och jakträttsinnehavarnas gemensamma intressen genom en samordning av jakten och viltvården kan enligt denna lag två eller flera fastigheter eller delar av fastigheter sammanföras till ett jaktvårdsområde och jakträttsinnehavare inom detta bilda en jaktvårdsområdesförening.

Enligt denna lag kan beslutas att ägare till fastigheter inom ett visst område (viltvårdsområde) skall samordna den jakt och de övriga åtgärder inom området som behövs för att främja viltvården. För genomförande av sådan samordning skall ägarna av de fastigheter som ingår i området bilda en viltvårdsområdesförening.

2 §

Ett jaktvårdsområde får inte omfatta mark, där samerna har rätt till jakt enligt rennäringslagen (1971:437), såvitt fråga är om kronomark ovanför odlingsgränsen som står under statens omedelbara disposition eller mark på renbetesfjällen. Beträffande annan mark, där samerna har rätt till jakt enligt rennäringslagen, får någon inskränkning inte ske i denna rätt genom bildande av jaktvårdsområden.

Bildande av viltvårdsområden och verksamheten inom dessa får inte inskränka samernas rätt till jakt enligt rennäringslagen (1971:437).

3 §

Den som äger *mark* som ingår i ett *jaktvårdsområde* är medlem i *jaktvårdsområdesföreningen*.

Den som på grund av upplåtelse har rätt att under minst ett *jaktår* (den 1 juli–den 30 juni) jaga på *mark* som ingår i ett *jaktvårdsområde* skall på begäran antas som medlem i *jaktvårdsområdesföreningen* under upplåtelseperioden, om inte särskilda skäl *föranleder* annat.

Den som äger *fastighet* som *helt eller delvis* ingår i ett *viltvårdsområde* är medlem i *viltvårdsområdesföreningen*.

Den som på grund av upplåtelse har rätt att under minst ett *år* jaga på *fastighet* eller *del av fastighet* som ingår i ett *viltvårdsområde* skall på begäran antas som medlem i *viltvårdsområdesföreningen* under upplåtelseperioden, om inte särskilda skäl *föranleder* annat.

4 §

Beslut om bildande av ett *jaktvårdsområde* meddelas av länsstyrelsen, som i samband därmed skall fastställa stadgar för *jaktvårdsområdesföreningen* i de hänseenden som anges i 21 §.

Beslut om bildande av ett *viltvårdsområde* meddelas av länsstyrelsen, som i samband därmed skall fastställa stadgar för *viltvårdsområdesföreningen* i de hänseenden som anges i 21 §.

5 §

Om värdet av upplåten jakträtt minskas genom bildandet av ett *jaktvårdsområde*, skall ersättningen för nyttjanderätten *nedsättas* med skäligt belopp. Vill nyttjanderättshavaren säga upp avtalet med anledning av bildandet, får han göra det. Innebär bildandet av *jaktvårdsområdet* att nyttjanderättens värde ökas, får fastighetsägaren säga upp avtalet, om nyttjanderättshavaren inte medger skälig höjning av ersättningen.

Talan om *nedsättning* av ersättningen skall väckas inom två månader från det nyttjanderättshavaren erhöll del av lagakraftvunnet beslut om bildande av *jaktvårdsområdet*. Den som vill säga upp avtalet skall göra det inom samma tid från det han fick del av beslutet. Iakttas inte tiden, är rätten till talan eller uppsägning förlorad.

Om värdet av upplåten jakträtt minskas genom bildandet av ett *viltvårdsområde*, skall ersättningen för nyttjanderätten *sänkas till* skäligt belopp. Vill nyttjanderättshavaren säga upp avtalet med anledning av bildandet, får han göra det. Innebär bildandet av *viltvårdsområdet* att nyttjanderättens värde ökas, får fastighetsägaren säga upp avtalet, om nyttjanderättshavaren inte medger skälig höjning av ersättningen.

Talan om *sänkning* av ersättningen skall väckas *vid fastighetsdomstol* inom två månader från det nyttjanderättshavaren erhöll del av lagakraftvunnet beslut om bildande av *viltvårdsområdet*. Den som vill säga upp avtalet skall göra det inom samma tid från det han fick del av beslutet. Iakttas inte tiden, är rätten till talan eller uppsägning förlorad.

7 §

Ett *jaktvårdsområde* får bildas endast om en majoritet av fastighetsägarna medger det. Majoriteten skall utgöra minst *två tredjedelar* av antalet fastighetsägare och dessa skall äga minst *hälften* av *den mark som det är fråga om*.

För att ett *viltvårdsområde* skall få bildas krävs att bildandet

1. *främjar vården av berörda viltstammar,*

2. är lämpligt med hänsyn till *områdets* belägenhet och omfång samt viltstammarna.

8 §

För att ett jaktvårdsområde skall få bildas krävs att bildandet är lämpligt med hänsyn till *markområdets* belägenhet och omfång, *viltstammen* samt *förhållandena i övrigt*.

Om fastighetsägarna inom området inte är överens får ett *viltvårdsområde* bildas endast om

1. *det tillgodoser ett för viltvården angeläget allmänt intresse och*

2. en majoritet av fastighetsägarna medger det.

Majoriteten skall utgöra minst *fyra femtedelar* av antalet fastighetsägare och dessa skall äga minst *fyra femtedelar* av viltvårdsområdets areal. *I ett omarronderingsområde enligt 1 § jordförvärvslagen (1979:230) gäller i stället att majoriteten skall utgöra minst hälften av antalet fastighetsägare och dessa skall äga minst hälften av viltvårdsområdets areal.*

Vid omröstning har varje fastighetsägare, oavsett om han äger en eller flera fastigheter, en röst. Personer som äger fastighet med samäganderätt har en röst tillsammans.

9 §

I ett *jaktvårdsområde* får inte tas in någon fastighet som med hänsyn till omfång eller användning eller av annan orsak saknar betydelse för *jaktvård*.

Mark som har samma ägare och som lämpligen bör bestå som en enhet för sig för jaktvård, får inte anslutas till ett jaktvårdsområde utan ägarens samtycke.

I ett *viltvårdsområde* får inte tas in någon fastighet *eller del av fastighet* som med hänsyn till omfång eller användning eller av annan orsak saknar betydelse för *verksamheten i viltvårdsområdet*.

En fastighet eller flera med samma ägare som lämpligen kan bestå som en enhet för viltvård, får inte anslutas till ett viltvårdsområde utan ägarens samtycke. Detsamma

gäller då flera fastigheter med skilda ägare genom avtal eller på annat sätt samordnat viltvården.

Prop. 1999/2000:73
Bilaga 2

Verksamhet

*Stora rovdjur och
klövvilt*

10 §¹

För upplåtelse eller överlåtelse av jakträtt inom ett jaktvårdsområde får föreskrivas krav på tillstånd av jaktvårdsområdesföreningen.

Tillstånd får vägras endast

1. om den till vilken jakträtten upplåts eller överlåts inte förfogar över mark inom jaktvårdsområdet av sådan storlek som föreskrivs i föreningens stadgar,

2. om upplåtelsen eller överlåtelsen annars kan anses olämplig med hänsyn till jaktvården eller på annat sätt är till avsevärd olägenhet för medlemmarna.

Jaktvårdsområdesföreningen får upplåta rätt till jakt som skall bedrivas gemensamt inom jaktvårdsområdet, om det finns föreskrifter om sådan upplåtelse i stadgarna.

Om det behövs med hänsyn till viltvården får en viltvårdsområdesförening beträffande jakt efter älg, kronhjort och dovhjort vid föreningsstämma besluta

1. att jakten får bedrivas inom hela viltvårdsområdet oberoende av fastighetsgränserna (områdesjakt),

2. att områdesjakt inte får bedrivas enskilt utan endast tillsammans med övriga jakträttshavare (gemensamhetsjakt) eller

3. om avskjutningens omfattning.

En viltvårdsområdesförening får, utöver vad som sägs i första stycket, besluta om

1. områdesjakt och gemensamhetsjakt beträffande stora rovdjur och övrigt klövvilt när det uppenbart behövs för att begränsa skador av sådant vilt,

2. avskjutningens omfattning beträffande rådjur när det uppenbart behövs för bevarandet av rådjurstammen.

10 a §

Om områdesjakt enligt 10 § första stycket skall bedrivas inom området får en viltvårdsområdesförening vid föreningsstämma besluta regler om att

1. det krävs tillstånd (jakträttsbevis) för att utöva sådan jakt,

2. föreningen får upplåta rätt till områdesjakt.

¹ Senaste lydelse 1984:377.

I fråga om jakträttsbevis får föreningen uppställa krav på minsta arealinnehav för att fler än ett bevis skall utfärdas per fastighet. I övrigt får jakträttsbevis inte vägras fastighetsägare eller jakträtts-havare.

S m å v i l t

11 §

På begäran av en fastighetsägare som av ideella skäl motsätter sig jakt skall hans fastighet undantas från jakt som inom jaktvårdsområdet skall bedrivas gemensamt.

I fråga om småvilt får en viltvårdsområdesförening vid föreningsstämma besluta regler om

- 1. områdesjakt,*
- 2. jakträttsbevis och upplåtelse av områdesjakt enligt 10 a §.*

Beslut enligt första stycket gäller inte fastighet vars ägare anmält till föreningen att han inte vill delta i områdesjakt på småvilt.

Allmänna regler

12 §

En jaktvårdsområdesförening får bestämma att avgifter skall betalas för jakten inom jaktvårdsområdet och för villebråd som fälls.

På begäran av en fastighetsägare som av ideella skäl motsätter sig jakt skall hans fastighet undantas från områdesjakt.

Fastighet som ombildas eller nybildas genom fastighetsbildning får undantas från områdesjakt om fastigheten inte har sådan storlek som bestäms i föreningens stadgar.

12 a §

En viltvårdsområdesförening får bestämma att avgifter skall betalas för jakten inom viltvårdsområdet och för vilt som fälls. För fastighet som undantagits från områdesjakt med stöd av 11 § får avgift endast tas ut för stora rovdjur och klövvilt. Medlem vars fastighet undantagits från jakt av ideella skäl får inte omfattas av avgiftsskyldighet.

Föreningens medel får användas endast till verksamhet som är förenlig med det ändamål som före-

ningen skall tillgodose.

Kan inte föreningens medelsbehov täckas med sådana avgifter som avses i första stycket får föreningen ta ut andra avgifter av medlemmarna, om det finns bestämmelser om det i stadgarna.

13 §

En fastighetsägare är skyldig att tåla att anläggningar som behövs för viltvården utförs på hans mark inom jaktvårdsområdet, om det inte medför olägenhet av betydelse.

En viltvårdsområdesförening får inte driva verksamhet som är främmande för det ändamål som föreningen skall tillgodose. Föreningen skall vid förvaltningen tillgodose fastighetsägarnas och andra medlemmars gemensamma bästa. Vid förvaltningen skall enskilda intressen beaktas i skälig omfattning.

Beslut med stöd av denna lag får inte vara så ingripande att pågående markanvändning avsevärt försvåras inom berörd del av fastighet inom området.

Förfarandet vid bildande

14 §

Ansökan om bildande av ett *jaktvårdsområde* får göras av den som äger en fastighet som avses ingå i området. Ansökan skall göras hos länsstyrelsen.

Ansökan om bildande av ett *viltvårdsområde* får göras av den som äger en fastighet som avses ingå i området. Ansökan skall göras hos länsstyrelsen.

15 §

Ansökningshandlingarna skall innehålla

1. uppgift om vilka fastigheter som avses ingå i *jaktvårdsområdet*, deras areal och ägarnas namn och adresser samt karta över *jaktvårdsområdet*,

2. förslag till stadgar för *jaktvårdsområdesföreningen*,

3. utredning om fastighetsägarnas inställning till frågan om *jaktvårdsområdets* bildande.

Ansökningshandlingarna skall innehålla

1. uppgift om vilka fastigheter som avses ingå i *viltvårdsområdet*, deras areal och ägarnas namn och adresser samt karta över *viltvårdsområdet*,

2. förslag till stadgar för *viltvårdsområdesföreningen*,

3. utredning om fastighetsägarnas inställning till frågan om *viltvårdsområdets* bildande.

16 §

Frågan om bildande av ett *jaktvårdsområde* skall utredas vid en förrättning under ledning av en förrättningsman, om det inte är uppenbart att förutsättningar för bildandet saknas.

Länsstyrelsen får dock utan föregående förrättning besluta att bilda ett *jaktvårdsområde*, om alla fastighetsägare är ense om detta eller om förrättning annars inte anses nödvändig.

Frågan om bildande av ett *viltvårdsområde* skall utredas vid en förrättning under ledning av en förrättningsman, om det inte är uppenbart att förutsättningar för bildandet saknas.

Länsstyrelsen får dock utan föregående förrättning besluta att bilda ett *viltvårdsområde*, om alla fastighetsägare är ense om detta.

7 §

Förrättningsmannen skall med ledning av ansökningshandlingarna och vad som i övrigt har förekommit göra upp ett förslag till *vilken mark* som bör ingå i *jaktvårdsområdet* och vilka stadgar som bör gälla för *jaktvårdsområdesföreningen*.

Förslaget skall behandlas vid sammanträde inför förrättningsmannen.

Förrättningsmannen skall med ledning av ansökningshandlingarna och vad som i övrigt har förekommit göra upp ett förslag till *vilka fastigheter* som bör ingå i *viltvårdsområdet* och vilka stadgar som bör gälla för *viltvårdsområdesföreningen*.

19 §

Vid förrättningen skall förutsättningarna för bildande av *jaktvårdsområdet* utredas.

Fastighetsägarna skall få tillfälle att yttra sig och *förebringa* utredning i frågor som är av betydelse för bildandet.

Vid förrättningen skall förutsättningarna för bildande av *viltvårdsområdet* utredas.

Fastighetsägarna skall få tillfälle att yttra sig och *lägga fram* utredning i frågor som är av betydelse för bildandet.

20 §

Förrättningsmannen skall *avge* ett utlåtande om *jaktvårdsområdet* bör komma till stånd. Finner förrättningsmannen att det bör ske, skall han i utlåtandet ta in förslag i fråga om *vilken mark* som området skall omfatta och förslag till stadgar för *jaktvårdsområdesföreningen*.

Förrättningen avslutas genom att utlåtandet och övriga förrättningshandlingar läggs fram för fastighetsägarna på tid och plats som bestämts vid sammanträde. Handlingarna hålls härefter tillgängliga för granskning under en månad.

Förrättningsmannen skall *lämna* ett utlåtande om *viltvårdsområdet* bör komma till stånd. Finner förrättningsmannen att det bör ske, skall han i utlåtandet ta in förslag i fråga om *vilka fastigheter* som området skall omfatta, *karta* och förslag till stadgar för *viltvårdsområdesföreningen*.

Efter utgången av denna tid skall förrättningsmannen översända förrättningshandlingarna och de erinringar som kan ha framställts till länsstyrelsen.

Prop. 1999/2000:73
Bilaga 2

Stadgar

21 §

Av stadgarna för en *jaktvårdsområdesförening* skall framgå

1. *i vilken utsträckning jakten skall bedrivas gemensamt inom jaktvårdsområdet och grunderna i övrigt för jakten och viltvården,*

2. vilka riktlinjer i övrigt som skall gälla för föreningens verksamhet,

3. grunderna för bestämmandet av avgifter till föreningen.

Av stadgarna för en *viltvårdsområdesförening* skall framgå

1. *om områdesjakt och gemensamhetsjakt skall bedrivas,*

2. *om föreningen skall ha bestämmanderätt i övriga frågor som avses i 10–12 §§,*

3. *de förutsättningar som skall gälla för föreningens beslut i frågor som avses i 10–12 §§,*

4. vilka riktlinjer i övrigt som skall gälla för föreningens verksamhet,

5. grunderna för bestämmandet av avgifter till föreningen,

6. *grunderna för beslut om tillfällig avstängning från områdesjakt.*

Organisation

23 §

För *jaktvårdsområdesföreningen* skall finnas en styrelse. Innan styrelsen har utsetts kan föreningen inte förvärva rättigheter eller ikläda sig skyldigheter. Styrelsen företräder föreningen mot tredje man.

För *viltvårdsområdesföreningen* skall finnas en styrelse. Innan styrelsen har utsetts kan föreningen inte förvärva rättigheter eller ikläda sig skyldigheter. Styrelsen företräder föreningen mot tredje man.

24 §

Medlemmarnas rätt att delta i handhavandet av *jaktvårdsområdesföreningens* angelägenheter utövas på *jaktstämma*.

Medlemmarnas rätt att delta i handhavandet av *viltvårdsområdesföreningens* angelägenheter utövas på *föreningsstämma*.

25 §

I fråga om rösträtt och beslut på *jaktstämma* gäller, om inte annat följer av särskild bestämmelse i denna lag,

I fråga om rösträtt och beslut på *föreningsstämma* gäller, om inte annat följer av särskild bestämmelse i denna lag,

1. att varje medlem har en röst i frågor som rör åtgärder för viltvården och de närmare föreskrifterna för jaktutövningen med undantag för föreskrifter om avskjutningen,

2. att i övriga frågor rösträtt tillkommer endast medlem som är fastighetsägare, som därvid har en röst, om inte någon sådan medlem begär att röstetalet i stället skall beräknas efter fastigheternas areal,

3. att ingen får för egen del rösta för mer än en femtedel av det på stämman företrädda röstetalet,

4. att den mening som har fått det högsta röstetalet gäller som stämmans beslut,

5. att vid lika röstetal val avgörs genom lottning och i andra frågor den mening gäller som biträds av de flesta röstande eller, om även antalet röstande är lika, av stämmans ordförande,

6. att beslut om ändring av stadgarna inte är giltigt, om det inte biträds av en majoritet av fastighetsägarna som skall utgöra minst två tredjedelar av antalet fastighetsägare och äga minst hälften av den mark som ingår i jaktvårdsområdet.

1. att i frågor som avses under 10–12 a §§ rösträtt tillkommer endast medlem som är fastighetsägare, som därvid har en röst, om inte någon sådan medlem begär att röstetalet i stället skall beräknas efter fastigheternas areal,

2. att varje medlem har en röst i övriga frågor,

3. att ingen får rösta för mer än en femtedel av det på stämman företrädda röstetalet,

6. att beslut om ändring av stadgarna är giltigt om det har fattats på två på varandra följande stämmor och inte bestrids av mer än en femtedel av antalet fastighetsägare eller av fastighetsägare som äger mer än en femtedel av viltvårdsområdets areal,

7. att beslut om ändring av stadgarna är giltigt endast om ändringsförslaget funnits med i kallelsen till stämman.

Jaktvårdsområdes bestånd

26 §

Länsstyrelsen kan besluta att en jaktvårdsområdesförening skall upplösas.

För beslut enligt första stycket fordras att flertalet av de röstande fastighetsägarna på en jaktstämman uttalat sig för en upplösning och att detta flertal antingen utgör mer än en tredjedel av antalet fastighetsägare eller äger mer än hälften av den mark som ingår i jaktvårdsområdet.

Viltvårdsområdes bestånd

Ett viltvårdsområde skall upphöra och dess förening upplösas om fler än en femtedel av antalet fastighetsägare eller fastighetsägare som äger mer än en femtedel av viltvårdsområdets areal på två på varandra följande ordinarie föreningsstämmor uttalat sig för en upplösning. Vid omröstning gäller 8 § tredje stycket.

Beslut enligt första stycket fattas av länsstyrelsen efter anmälan.

Saknas styrelse för *jaktvårdsområdesföreningen*, får länsstyrelsen *föranstalta att jaktstämman hålls för behandling av frågan om upplösning av föreningen.*

Beslut om upplösning av en *jaktvårdsområdesförening* får inte meddelas innan tio år har förflutit från det beslutet om bildande av *jaktvårdsområdet* vann laga kraft.

Anmälan skall innehålla uppgift om områdets totala areal, totala antalet fastighetsägare, vilka fastighetsägare som uttalat sig för en upplösning och den totala areal de företräder.

Om viltvårdsområdesföreningen saknar styrelse eller föreningen allvarligt missköter förvaltningen av området skall länsstyrelsen upplösa föreningen varvid viltvårdsområdet upphör.

27 §

På ansökan av styrelsen för de *jaktvårdsområdesföreningar* som berörs kan länsstyrelsen besluta att

1. föra samman flera *jaktvårdsområden* till ett *jaktvårdsområde*,
2. dela upp ett *jaktvårdsområde* i flera *jaktvårdsområden*.

För sådan ombildning gäller villkoren för och förfarandet vid bildande av *jaktvårdsområde*.

På ansökan av styrelsen för de *viltvårdsområdesföreningar* som berörs kan länsstyrelsen besluta att

1. föra samman flera *viltvårdsområden* till ett *viltvårdsområde*,
2. dela upp ett *viltvårdsområde* i flera *viltvårdsområden*.

För sådan ombildning gäller villkoren för och förfarandet vid bildande av *viltvårdsområde*.

28 §

På ansökan av *jaktvårdsområdesföreningens* styrelse får länsstyrelsen besluta att en fastighet skall anslutas till *jaktvårdsområdet*. För sådan anslutning fordras medgivande av fastighetens ägare och, om fastigheten ingår i ett *jaktvårdsområde*, av *jaktvårdsområdesföreningen* för det området.

På ansökan av *viltvårdsområdesföreningens* styrelse får länsstyrelsen besluta att en fastighet skall anslutas till *viltvårdsområdet*. För sådan anslutning fordras medgivande av fastighetens ägare och, om fastigheten ingår i ett *annat viltvårdsområde*, av *viltvårdsområdesföreningen* för det området.

29 §⁷

Om en fastighet, som ingår i ett *jaktvårdsområde*, på grund av ändrad användning eller annars väsentligen saknar betydelse för *jaktvården* samt fastighetsägaren och *jaktvårdsområdesföreningen* är ense om att *fastigheten* skall uteslutas ur *jaktvårdsområdet*, får föreningen besluta detta. Föreligger inte sådan enighet, skall frågan om

På ansökan av fastighetens ägare eller viltvårdsområdesföreningen skall länsstyrelsen utesluta en fastighet ur viltvårdsområdet

1. om *fastigheten* på grund av ändrad användning eller annars väsentligen saknar betydelse för *verksamheten i viltvårdsområdet* eller,
2. om *fastigheten* uppfyller vad som sägs i 9 § andra stycket och

⁷ Senaste lydelse 1987:262.

uteslutning prövas av länsstyrelsen.

Föreningen skall genast underrätta länsstyrelsen om sitt beslut att utesluta en fastighet ur jaktvårdsområdet.

övriga fastigheter inom området utgör ett lämpligt viltvårdsområde.

Om fastighetsägaren och föreningen är ense får föreningen besluta om uteslutning. Föreningen skall genast underrätta länsstyrelsen om sitt beslut.

Prop. 1999/2000:73
Bilaga 2

31 §

Vid upplösning av en *jaktvårdsområdesförening* gäller bestämmelsen i 62 § lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter.

Vid upplösning av en *viltvårdsområdesförening* gäller bestämmelsen i 62 § lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter.

Är en viltvårdsområdesförening försatt i konkurs och avslutas denna utan överskott är föreningen utan hinder av första stycket upplöst när konkursen avslutas.

Ansvar m.m.

Överklagande m.m.

32 §

Bryter den som har rätt att jaga inom ett jaktvårdsområde mot de regler som enligt stadgarna eller jaktstämman beslut gäller för jakten inom området döms till böter, om inte gärningen är belagd med straff i annan lag eller författning.

Sådant brott får åtalas av åklagare endast efter angivelse av målsägande. Som målsägande anses även jaktvårdsområdesföreningen.

Fälls eller fångas villebråd genom brott som avses i första stycket, skall villebrådet eller värdet därav förklaras förverkat, om det inte är uppenbart obilligt. Förverkat villebråd tillfaller jaktvårdsområdesföreningen.

En föreningsstämma får besluta att medlem eller jakträttshavare, som bryter mot en regel som beslutats med stöd av 10–11 och 35 §§, tillfälligt skall avstängas från områdesjakt. För att ett sådant beslut skall vara gällande krävs att det av stadgarna framgår i vilka avseenden stämman får bestämma i sådana frågor.

Vilt som dödats i strid mot viltvårdsområdesföreningens avskjutsregler tillfaller föreningen.

33 §

Anser en medlem vars rätt berörs av beslut på jaktstämma eller beslut av jaktvårdsområdesföreningens styrelse att beslutet inte har tillkommit i behörig ordning eller att det strider mot denna lag

Beslut av föreningsstämman eller viltvårdsområdesföreningens styrelse får överklagas hos länsstyrelsen av medlem eller den vars rätt berörs av beslutet.

eller annan författning eller mot stadgarna eller kränker hans enskilda rätt, får han överklaga beslutet hos länsstyrelsen genom besvär. Den som fått avslag på en begäran enligt 3 § andra stycket om medlemskap får anföra besvär mot avslagsbeslutet.

Besvärshandlingen skall ha inkommit till länsstyrelsen inom fyra veckor från dagen för beslutet. I fråga om besvär mot styrelsens beslut räknas dock besvärstiden från den dag klaganden fick del av beslutet.

Jaktstämman eller styrelsens beslut skall gälla *utan hinder av att* det har överklagats, om inte länsstyrelsen *förordnar* annat.

Föreningsstämman eller styrelsens beslut skall gälla *även om* det har överklagats, om inte länsstyrelsen *beslutar* annat

Bemyndiganden

35 §

Regeringen eller myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter i frågor om områdesjakt och gemensamhetsjakt.

-
1. Denna lag träder i kraft den
 2. Jaktvårdsområde som bildats enligt äldre föreskrifter eller lagen (1938:274) om rätt till jakt skall anses som ett viltvårdsområde bildat enligt de nya föreskrifterna. För ett jaktvårdsområde och en jaktvårdsområdesförening som bildats före denna lag trätt i kraft gäller de nya föreskrifterna med de undantag som anges nedan.
 3. Den särskilda forumregeln i 5 § gäller inte i de fall talan väckts vid tingsrätt före ikraftträdandet.
 4. Om en förenings stadgar strider mot de nya föreskrifterna får stadgarna i dessa delar inte tillämpas. Styrelsen skall utan dröjsmål lägga fram förslag till föreningsstämman om ändring av stadgarna så att de överensstämmer med de nya föreskrifterna.
 5. Bestämmelsen i 12 § andra stycket gäller inte fastigheter som ombildats eller nybildats genom fastighetsbildning före lagens ikraftträdande.
 6. Om de nya föreskrifterna innebär ändrade förutsättningar för upplåten jakträtt och värdet av upplåtelsen därigenom minskas får nyttjanderättshavaren säga upp avtalet. Den som vill säga upp avtalet skall göra det inom tre månader från det denna lag trätt i kraft. Iakttas inte tiden är rätten till uppsägning förlorad.

Förteckning över remissinstanser som har lämnat skriftliga synpunkter över betänkandet Jaktens villkor – en utredning om vissa jaktfrågor (SOU 1997:91).

Svea Hovrätt, Hovrätten för Västra Sverige, Uppsala tingsrätt, Eksjö tingsrätt, Helsingborgs tingsrätt, Halmstads tingsrätt, Östersunds tingsrätt, Umeå tingsrätt, Kammarrätten i Sundsvall, Kammarrätten i Jönköping, Länsrätten i Stockholms län, Länsrätten i Västmanlands län, Länsrätten i Skåne län, Länsrätten i Göteborgs och Bohus län, Länsrätten i Norrbottens län, Länsrätten i Dalarnas län, Länsrätten i Kalmar län, Länsrätten i Skaraborgs län, Hyres- och arrendenämnden i Linköping, Hyres- och arrendenämnden i Malmö, Hyres- och arrendenämnden i Gävle, Hyres- och arrendenämnden i Luleå, Åklagarmyndigheten i Västerås, Åklagarmyndigheten i Sundsvall, Rikspolisstyrelsen, Datainspektionen, Försvarsmakten, Fortifikationsverket, Vägverket, Kammarkollegiet, Statskontoret, Statens fastighetsverk, Statistiska centralbyrån, Naturvetenskapliga forskningsrådet, Forskningsrådsnämnden, Uppsala universitet, Lunds universitet, Statens jordbruksverk, Statens veterinärmedicinska anstalt, Skogs- och jordbrukets forskningsråd, Sametinget, Sveriges lantbruksuniversitet, Naturhistoriska riksmuseet, Svenska kyrkans centralstyrelse, Skogsstyrelsen, Glesbygdverket, Länsstyrelsen i Stockholms län, Länsstyrelsen i Uppsala län, Länsstyrelsen i Södermanlands län, Länsstyrelsen i Östergötlands län, Länsstyrelsen i Jönköpings län, Länsstyrelsen i Kronobergs län, Länsstyrelsen i Kalmar län, Länsstyrelsen i Gotlands län, Länsstyrelsen i Blekinge län, Länsstyrelsen i Skåne län, Länsstyrelsen i Hallands län, Länsstyrelsen i Göteborg och Bohus län, Länsstyrelsen i Älvsborgs län, Länsstyrelsen i Värmlands län, Länsstyrelsen i Örebro län, Länsstyrelsen i Västmanlands län, Länsstyrelsen i Dalarnas län, Länsstyrelsen i Gävleborgs län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Länsstyrelsen i Jämtlands län, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Länsstyrelsen i Norrbottens län, Lantmäteriverket, Statens naturvårdsverk, Alvesta kommun, Bergs kommun, Borås kommun, Eskilstuna kommun, Göteborgs kommun, Haninge kommun, Kungsbacka kommun, Luleå kommun, Malmö kommun, Malungs kommun, Norrköpings kommun, Ronneby kommun, Skellefteå kommun, Skövde kommun, Sundsvalls kommun, Sunne kommun, Föreningen Skogsindustrierna, Jägarnas riksförbund – Landsbygdens jägare, Lantbrukarnas Riksförbund, Naturskyddsföreningen, Skogsägarnas riksförbund, Skärgårdarnas Riksförbund, Svenska jägareförbundet, Svenska samernas riksförbund, Sveriges jordägareförbund, Sveriges ornitologiska förening.

Skrivelser har dessutom kommit in från Jägarnas riksförbund – Landsbygdens jägare i Västernorrland, Kungl. skogs- och lantbruksakademien, Nordiska Samfundet mot Plågsamma Djurförsök, Riksföreningen Hänsynsfull Jakt, Samrådsgruppen för Arrendatorsföreningarna på och kring sydsvenska höglandet, Stiftsjägmästarföreningen, Svenska Jakthundgruppen, Svenska Kennelklubben och Talma sameby samt från privatpersoner.

Förslag till lag om viltvårdsområden

Härigenom föreskrivs följande.

Allmänna bestämmelser

1 § Enligt denna lag kan två eller flera fastigheter sammanföras till ett viltvårdsområde i syfte att främja viltvården genom att samordna jakten och andra åtgärder till skydd och stöd för viltet.

För att genomföra en sådan samordning skall ägarna till fastigheter som ingår i området bilda en viltvårdsområdesförening.

Med fastighet avses i lagen även del av fastighet.

2 § Ett viltvårdsområde får inte omfatta mark, där samerna har rätt till jakt enligt rennäringslagen (1971:437), när det är fråga om kronomark ovanför odlingsgränsen som står under statens omedelbara disposition eller mark på renbetesfjällen. För annan mark, där samerna har rätt till jakt enligt rennäringslagen, får denna rätt inte inskränkas genom att ett viltvårdsområde bildas.

3 § Den som äger en fastighet som ingår i ett viltvårdsområde är medlem i viltvårdsområdesföreningen.

Den som på grund av upplåtelse har rätt att under minst ett år jaga på en fastighet som ingår i ett viltvårdsområde skall på begäran antas som medlem i viltvårdsområdesföreningen under upplåtelse tiden, om inte särskilda skäl föranleder annat.

4 § Länsstyrelsen beslutar om bildande av ett viltvårdsområde. I samband med detta skall länsstyrelsen fastställa stadgar för viltvårdsområdesföreningen i de hänseenden som anges i 17 §.

5 § Om värdet av upplåten jakträtt minskas genom bildandet av ett viltvårdsområde, skall ersättningen för nyttjanderätten sänkas till ett skäligt belopp. Vill nyttjanderättshavaren säga upp avtalet med anledning av bildandet, får han göra det. Innebär bildandet av viltvårdsområdet att nyttjanderättens värde ökas, får fastighetsägaren säga upp avtalet, om nyttjanderättshavaren inte medger skälig höjning av ersättningen.

Talan om sänkning av ersättningen skall väckas inom två månader från det nyttjanderättshavaren fick del av ett lagakraftvunnet beslut om bildande av viltvårdsområdet. Den som vill säga upp avtalet skall göra det inom samma tid från det han fick del av beslutet. Iakttagas inte tiden, är rätten till talan eller uppsägning förlorad.

6 § Beslut enligt denna lag gäller även nya medlemmar.

Villkor för bildande

7 § Ett viltvårdsområde får bildas endast om samordningen enligt 1 § första stycket avser någon av viltarterna älg, kronhjort, dovhjort, rådjur, vildsvin, björn, lo, järv eller varg.

8 § För att ett viltvårdsområde skall få bildas krävs dessutom att bildandet

1. främjar vården av berörda viltarter,
2. är lämpligt med hänsyn till områdets belägenhet och omfattning,
3. medges av en majoritet av fastighetsägarna inom området.

Majoriteten skall utgöra minst fyra femtedelar av antalet fastighetsägare och dessa skall äga minst fyra femtedelar av viltvårdsområdets areal. I ett omarronderingsområde enligt 1 § jordförvärvslagen (1979:230) gäller i stället att majoriteten skall utgöra minst hälften av antalet fastighetsägare och att dessa skall äga minst hälften av viltvårdsområdets areal.

Vid omröstning har varje fastighetsägare, oavsett om han äger en eller flera fastigheter, en röst. Personer som äger en fastighet med samäganderätt har en röst tillsammans.

9 § I ett viltvårdsområde får inte någon fastighet tas in som med hänsyn till omfattning eller användning saknar betydelse för verksamheten i viltvårdsområdet.

En fastighet som lämpligen kan bestå som en egen enhet för viltvård får inte anslutas till ett viltvårdsområde utan ägarens samtycke. Detsamma gäller om det är fråga om flera fastigheter som har samma ägare.

Förfarandet vid bildandet

10 § Ansökan om bildande av ett viltvårdsområde får göras av den som äger en fastighet som avses ingå i området. Ansökan skall göras hos länsstyrelsen.

11 § Ansökningshandlingarna skall innehålla

1. uppgifter om vilka fastigheter som avses ingå i viltvårdsområdet, deras areal och ägarnas namn och adresser samt en karta över viltvårdsområdet,
2. förslag till stadgar för viltvårdsområdesföreningen,
3. utredning om fastighetsägarnas inställning till frågan om viltvårdsområdets bildande.

12 § Frågan om bildande av ett viltvårdsområde skall utredas vid en förrättning under ledning av en förrättningsman, om det inte är uppenbart att förutsättningar för bildandet saknas.

Länsstyrelsen får dock utan föregående förrättning besluta att bilda ett viltvårdsområde, om alla fastighetsägare är ense om detta eller om förrättning annars inte anses nödvändig.

13 § Förrättningsmannen skall med ledning av ansökningshandlingarna och andra uppgifter som framkommit föreslå vilka fastigheter som bör ingå i viltvårdsområdet och vilka stadgar som bör gälla för viltvårdsområdesföreningen.

Förslaget skall behandlas vid sammanträde inför förrättningsmannen.

14 § Förrättningsmannen skall kalla fastighetsägarna till sammanträdet. Kallelsen skall innehålla en kort beskrivning av den planerade områdesbildningen och uppgifter om tid och den plats där ansökningshandlingarna finns tillgängliga. Kallelsen skall i god tid före sammanträdet delges fastighetsägarna.

Bestämmelserna i första stycket gäller i tillämpliga delar även då ett nytt sammanträde utsätts. Om det vid ett sammanträde har tillkännagetts tid och plats för nästa sammanträde, behöver kallelse inte delges den som kallats i föreskriven ordning till det sammanträde då tillkännagivandet skett.

15 § Vid förrättningen skall förutsättningarna för bildande av viltvårdsområdet utredas.

Fastighetsägarna skall få möjlighet att yttra sig och lägga fram utredning i frågor som är av betydelse för bildandet.

16 § Förrättningsmannen skall lämna ett utlåtande om viltvårdsområdet bör bildas. I så fall skall förrättningsmannen i utlåtandet ta in förslag om vilka fastigheter som området skall omfatta och förslag till stadgar för viltvårdsområdesföreningen.

Förrättningen avslutas genom att utlåtandet och övriga förrättningshandlingar läggs fram för fastighetsägarna på tid och plats som bestämts vid ett sammanträde. Handlingarna skall sedan finnas tillgängliga för granskning under en månad.

Efter denna tid skall förrättningsmannen till länsstyrelsen skicka förrättningshandlingarna och de invändningar som kan ha framställts.

Stadgar

17 § I en viltvårdsområdesförenings stadgar skall anges

1. om sådan jakt som avses i 24 § första stycket skall bedrivas inom området,
2. i vilken utsträckning föreningen skall ha rätt att besluta i frågor som avses i 24–28 §§,
3. de förutsättningar som skall gälla för föreningens beslut i frågor som avses i 24–27 §§,
4. vilka riktlinjer i övrigt som skall gälla för föreningens verksamhet,
5. grunderna för bestämmande av avgifter till föreningen,
6. grunderna för beslut om tillfällig avstängning från områdesjakt.

18 § Ett beslut om ändring av stadgarna i de hänseenden som avses i 17 § får inte tillämpas innan det har fastställts av länsstyrelsen.

Organisation

19 § För viltvårdsområdesföreningen skall det finnas en styrelse. Innan styrelsen har utsetts kan föreningen inte förvärva rättigheter eller ta på sig skyldigheter. Styrelsen företräder föreningen mot tredje man.

20 § Medlemmarnas rätt att delta i viltvårdsområdesföreningens angelägenheter utövas på föreningsstämman.

21 § I fråga om rösträtt och beslut på föreningsstämman gäller, om inte annat följer av särskild bestämmelse i denna lag,

1. att rösträtt i frågor som avses i 24–27 och 29–31 §§ tillkommer endast medlemmar som är fastighetsägare, som därvid har en röst vardera, om inte någon sådan medlem begär att röstetalet i stället skall beräknas efter fastighetens areal,

2. att varje medlem har en röst i övriga frågor,

3. att ingen får rösta för mer än en femtedel av det röstetal som företräds på stämman,

4. att den mening som har fått det högsta röstetalet gäller som stämans beslut,

5. att vid lika röstetal val avgörs genom lottning och i andra frågor den mening gäller som stöds av de flesta röstande eller, om antalet röstande är lika, av stämans ordförande,

6. att ett beslut om ändring av stadgarna är giltigt om det har fattats på två på varandra följande stämmor och inte bestrids av mer än en femtedel av fastighetsägarna eller av de fastighetsägare som äger mer än en femtedel av viltvårdsområdets areal,

7. att beslut om ändring av stadgarna är giltigt endast om ändringsförslaget funnits med i kallelsen till stämman.

Särskilda villkor för vissa beslut

22 § En viltvårdsområdesförenings beslut enligt 24–27 och 29–31 §§ skall fattas på en föreningsstämma.

Verksamhet

23 § En viltvårdsområdesförenings beslut i andra viltvårdsfrågor än de som anges i 24–28 §§ får inte mot någons vilja medföra inskränkning i dennes rätt att jaga eller på annat sätt nyttja en fastighet inom viltvårdsområdet.

En viltvårdsområdesförening får fatta beslut enligt 24–29 §§ endast om det anges i stadgarna.

24 § En viltvårdsområdesförening får, om det behövs med hänsyn till viltvården, besluta att älg, kronhjort och dovhjort får jagas

1. inom hela viltvårdsområdet oberoende av fastighetsgränserna (områdesjakt),

2. bara tillsammans med andra jakträttshavare inom området (gemensamhetsjakt).

Om områdesjakt skall bedrivas får en viltvårdsområdesförening besluta om avskjutningens omfattning och inriktning.

25 § En viltvårdsområdesförening får vidare besluta om

1. områdesjakt och gemensamhetsjakt efter björn, järv, varg, lo, vildsvin och rådjur om det uppenbart behövs för att begränsa skador av sådant vilt,

2. avskjutningens omfattning och inriktning i fråga om rådjur om det uppenbart behövs för att bevara rådjursstammen.

26 § En viltvårdsområdesförening får besluta om områdesjakt efter småvilt.

Beslut enligt första stycket gäller dock inte fastigheter vars ägare anmält till föreningen att de inte vill delta i sådan jakt.

27 § En viltvårdsområdesförening får besluta att det skall krävas tillstånd (jakträttsbevis) för områdesjakt enligt 24–26 §§. Föreningen får kräva visst minsta arealinnehav för att en fastighetsägare skall tilldelas fler än ett jakträttsbevis.

Beslut om jakträttsbevis för småvilt gäller dock inte fastigheter som undantagits från områdesjakt med stöd av 26 § andra stycket.

28 § En viltvårdsområdesförening får besluta att en medlem eller en jaktträttshavare som bryter mot en regel som har beslutats med stöd av 24–27 §§ skall avstängas från områdesjakt. Ett sådant beslut får inte avse längre tid än ett år.

Vilt som dödats i strid med viltvårdsområdesföreningens avskjutningsregler tillfaller föreningen.

29 § En viltvårdsområdesförening får i sina stadgar uppställa krav på föreningens tillstånd för upplåtelse och överlåtelse av jakträtt inom ett viltvårdsområde.

Tillstånd vägras endast om

1. den som jakträtten upplåts eller överlåts till inte förfogar över mark inom viltvårdsområdet av sådan storlek som anges i föreningens stadgar,

2. upplåtelsen eller överlåtelsen annars kan anses olämplig med hänsyn till viltvården eller på annat sätt är till avsevärd olägenhet för medlemmarna.

Viltvårdsområdesföreningen får upplåta rätt till områdesjakt.

30 § På begäran av en fastighetsägare som av ideella skäl motsätter sig jakt skall hans fastighet undantas från områdesjakt.

31 § En viltvårdsområdesförening får bestämma att avgifter skall betalas för jakten inom viltvårdsområdet och för vilt som fålls. För fastigheter som undantagits från områdesjakt med stöd av 26 § andra stycket får avgift endast tas ut för stora rovdjur och annat klövvilt än rådjur. Medlem-

mar vars fastigheter undantagits från jakt av ideella skäl får inte omfattas av avgiftsskyldighet.

Prop. 1999/2000:73
Bilaga 4

32 § En viltvårdsområdesförening får inte bedriva verksamhet som är främmande för det ändamål som viltvårdsområdet skall tillgodose.

Beslut med stöd av denna lag får inte vara så ingripande att pågående markanvändning avsevärt försvåras inom den berörda delen av en fastighet inom området.

Viltvårdsområdets bestånd

33 § Länsstyrelsen kan besluta att en viltvårdsområdesförening skall upplösas om

1. fler än en femtedel av fastighetsägarna, eller de fastighetsägare som äger mer än en femtedel av viltvårdsområdets areal, på en föreningsstämma uttalar sig för en upplösning,

2. viltvårdsområdesföreningen saknar styrelse, eller

3. viltvårdsområdesföreningen allvarligt missköter förvaltningen av viltvårdsområdet.

Om viltvårdsområdet finns inom ett omarronderingsområde enligt 1 § jordförvärvslagen (1979:230) gäller i stället för vad som sägs i första stycket 1 att fler än hälften av fastighetsägarna, eller de fastighetsägare som äger mer än hälften av viltvårdsområdets areal, skall ha uttalat sig för en upplösning.

Vid omröstning i frågan om upplösning gäller 8 § tredje stycket.

Beslut om upplösning enligt första stycket 1 får meddelas tidigast tre år från det att beslutet om bildande av viltvårdsområdet vann laga kraft.

34 § På ansökan av styrelsen för de viltvårdsområdesföreningar som berörs kan länsstyrelsen besluta att

1. föra samman flera viltvårdsområden till ett viltvårdsområde,

2. dela upp ett viltvårdsområde i flera viltvårdsområden.

För en sådan ombildning gäller villkoren för och förfarandet vid bildande av viltvårdsområde.

35 § På ansökan av viltvårdsområdesföreningens styrelse får länsstyrelsen besluta att en fastighet skall anslutas till viltvårdsområdet. För sådan anslutning fordras medgivande av fastighetens ägare och, om fastigheten ingår i ett annat viltvårdsområde, av viltvårdsområdesföreningen för det området.

36 § På ansökan av fastighetens ägare eller viltvårdsområdesföreningen får länsstyrelsen besluta att ur viltvårdsområdet utesluta

1. en fastighet som på grund av ändrad användning eller annars saknar väsentlig betydelse för verksamheten inom området,

2. en fastighet eller flera fastigheter med samma ägare som kan utgöra en egen enhet för viltvård, om övriga fastigheter inom viltvårdsområdet kan bestå som ett lämpligt sådant område.

Om fastighetsägaren och viltvårdsområdesföreningen är ense om en uteslutning som avses i första stycket 1 får föreningen besluta i frågan.

Prop. 1999/2000:73
Bilaga 4

37 § Länsstyrelsen får förordna att frågor som avses i 33, 34 eller 36 §§ skall utredas vid förrättning innan länsstyrelsen beslutar.

För förfarandet vid sådan förrättning gäller 13–16 §§ i tillämpliga delar.

38 § Vid upplösning av en viltvårdsområdesförening gäller bestämmelsen i 62 § lagen (1973:1150) om förvaltning av samfälligheter.

Om en viltvårdsområdesförening är försatt i konkurs och avslutas denna utan överskott, är föreningen utan hinder av första stycket upplöst när konkursen avslutats.

Överklagande

39 § Beslut av viltvårdsområdesföreningens stämma eller styrelse får överklagas hos länsstyrelsen av den vars rätt berörs av beslutet, om beslutet gått honom eller henne emot, i frågor som gäller

1. jakt och annan viltvård,
2. medlemskap i föreningen enligt 3 §,
3. avstängning från områdesjakt enligt 28 §,
4. upplåtelse och överlåtelse av jakträtt enligt 29 §,
5. avgift enligt 30 §, eller
6. uteslutning ur föreningen enligt 36 § andra stycket.

Överklagandet skall ha kommit in till länsstyrelsen inom fyra veckor från dagen för beslutet. I fråga om överklagande av styrelsens beslut räknas dock tidsfristen från den dag klaganden fick del av beslutet.

Föreningsstämmans eller styrelsens beslut skall gälla även om det har överklagats, om inte länsstyrelsen beslutar annat.

40 § Länsstyrelsens beslut enligt denna lag får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Då beslut som länsstyrelsen, länsrätten eller kammarrätten meddelar enligt denna lag angår så många att en kopia av beslutet inte lämpligen kan skickas till var och en av dem, skall meddelande om beslutet införas i ortstidning. Tiden för överklagande skall räknas från den dag kungörandet har skett.

Länsstyrelsens beslut skall gälla även om det har överklagats, om inte domstol beslutar annat.

1. Denna lag (nya lagen) träder i kraft den 1 juli år 2000 då lagen (1980:894) om jaktvårdsområden (gamla lagen) upphör att gälla.

2. Ett jaktvårdsområde som bildats enligt den gamla lagen eller enligt lagen (1938:274) om rätt till jakt skall anses som ett viltvårdsområde bildat enligt den nya lagen. För ett sådant jaktvårdsområde och förening som förvaltar området gäller den nya lagen med de undantag som anges i 3–4.

3. Bestämmelsen i 7 § den nya lagen hindrar inte att ett viltvårdsområde som bildats enligt den gamla lagen och vars verksamhet endast omfattar vården av småvilt består efter ikraftträdandet.

4. Bestämmelsen i 24 § i den nya lagen får endast tillämpas på sådana överträdelser som skett efter det att den nya lagen trätt i kraft.

5. Om en förenings stadgar strider mot bestämmelserna i den nya lagen skall styrelsen utan dröjsmål lägga fram förslag till föreningsstämman om den ändring som behövs.

6. Om bestämmelserna i den nya lagen innebär ändrade förutsättningar för upplåten jakträtt och värdet av upplåtelsen därigenom minskas, får nyttjanderättshavaren säga upp avtalet. Den som vill säga upp avtalet skall göra det inom tre månader från det att denna lag trätt i kraft. Om han inte gör det inom denna tid det har han förlorat rätten att säga upp avtalet.

Härigenom föreskrivs i fråga om jaktlagen (1987:259)

*dels att 17–22 §§ samt 53 § skall upphöra att gälla,
dels att 10 a, 15, 16 och 41 §§ skall ha följande lydelse.*

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

10 a §⁸

Staten har jakträtten på den mark som vid utgången av juni 1992 ingick i *kronoparken Fjällveden i Södermanlands län*, kronoparken Tullgarn och angränsande kronoegendomar ävensom kronoegendomarna på Eriksö i Södermanlands län, kronoparken Karlsby i Östergötlands län, kronoegendomen Ottenby kungsladugård i Kalmar län, kronoparken Halle- och Hunneberg i Älvsborgs och Skaraborgs län, kronoparken Haddebo i Örebro län, kronoparken Grönbo i Örebro och Västmanlands län samt kronoparken Kloten i Örebro, Västmanlands och Dalarnas län.

Staten har jakträtten på den mark som vid utgången av juni 1992 ingick i kronoparken Tullgarn och angränsande kronoegendomar även som kronoegendomarna på Eriksö i Stockholms och Södermanlands län, kronoparken Karlsby i Östergötlands län, kronoegendomen Ottenby kungsladugård i Kalmar län, kronoparken Halle- och Hunneberg i Älvsborgs och Skaraborgs län, kronoparken Haddebo i Örebro och Västmanlands län samt kronoparken Kloten i Örebro, Västmanlands och Dalarnas län.

15 §⁹

Har jakträtt upplåtits mot ersättning och gäller avtalet för viss tid som överstiger ett år, skall uppsägning alltid ske för att avtalet skall upphöra att gälla vid avtalstidens utgång. Sådan uppsägning skall ske på det sätt som gäller för uppsägning enligt 8 kap. 8 § jordabalken. Vill fastighetsägaren eller nyttjanderättshavaren att villkoren för avtalet ändras för en ny upplåtelseperiod, skall han meddela motparten detta i den ordning som gäller för uppsägning av avtalet. Uppsägning och begäran om villkorsändring skall ske senast två månader före avtalstidens utgång.

Om avtal som avses i första

Om jakträtt har upplåtits genom avtal mot ersättning, gäller, utöver vad som följer av 7 kap. jordabalken om nyttjanderätt i allmänhet, vad som sägs i 16 §.

Bestämmelserna i 16 § gäller dock inte upplåtelser med stöd av rennäringslagen (1971:437). För upplåtelser som ingår i arrende eller hyra gäller särskilda bestämmelser.

Förbehåll som strider mot 16 § är utan verkan.

⁸ Senaste lydelse 1997:226.

⁹ Senaste lydelse 1996:1554.

stycket inte sägs upp inom rätt tid, anses det förlängt på tid som motsvarar upplåtelse tiden, dock längst fem år, eller, om begäran om villkorsändring har gjorts, på den tid och de villkor i övrigt som bestäms enligt 19 §.

Första och andra stycket gäller inte upplåtelser med stöd av rennäringslagen (1971:437). För upplåtelser som ingår i arrende eller hyra gäller särskilda bestämmelser.

16 §

Förbehåll som strider mot 15 § första eller andra stycket eller mot 17–22 §§ är utan verkan mot nyttjanderättshavaren eller den som har rätt att träda i hans ställe.

Vid upplåtelse på viss tid som är minst ett år, skall avtalet alltid sägas upp för att det skall upphöra att gälla vid avtalstidens utgång. Avtalet skall, om inte längre uppsägningstid har avtalats, sägas upp senast sex månader före avtalstidens utgång.

Om ett avtal som avses i första stycket inte sägs upp inom rätt tid anses det förlängt på tid som motsvarar upplåtelse tiden, dock längst fem år.

Ett avtal som slutits på obestämd tid skall, om inte längre uppsägningstid har avtalats, sägas upp för att upphöra att gälla vid det månadsskifte som inträffar närmast sex månader efter uppsägningen.

Uppsägning skall ske på det sätt som gäller enligt 8 kap. 8 § jordabalken.

För att främja viltvården eller andra liknande ändamål som är förenliga med syftet med denna lag får regeringen meddela föreskrifter om skyldighet för den som jagar

1. att betala en årlig avgift (<i>jaktvårdsavgift</i>),	1. att betala en årlig avgift (<i>viltvårdsavgift</i>),
2. att betala en avgift för vissa slag av vilt som fälls,	
3. att betala en särskild avgift för vilt som fällts i strid mot vad som bestämts i en för jakt meddelad licens.	

Avgifter som avses i första stycket 1 skall bilda en fond (*jaktvårdsfonden*) som efter regeringens bestämmande får användas för angivna ändamål.

Avgifter som avses i första stycket 1 skall bilda en fond (*viltvårdsfonden*) som efter regeringens bestämmande får användas för angivna ändamål.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2000.
 2. I fråga om sådana upplåtelser som skett före ikraftträdandet tillämpas äldre bestämmelser. Om avtalet har förlängts efter ikraftträdandet tillämpas dock de nya bestämmelserna i stället för 16–21 §§ i sin äldre lydelse.
 3. Mål som är anhängiga vid arrendenämnden vid ikraftträdandet skall även därefter handläggas av arrendenämnden.
 4. I fråga om arrendenämndens beslut skall bestämmelserna i 53 § andra och tredje stycket fortfarande tillämpas.

¹⁰ Senaste lydelse 1994:1424.

Härigenom föreskrivs att 1, 8, 11 och 23 a §§ lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Arrendenämnd som avses i 8 kap. 29 § jordabalken har till uppgift att

1. medla i arrendetvist,
2. pröva tvist om förlängning av arrendeavtal vid jordbruksarrende, bostadsarrende eller fiskearrende *eller avtal om jakträttsupplåtelse* eller om villkor för sådan förlängning samt tvist i fråga som avses i 9 kap. 14 § jordabalken eller vars prövning enligt 9 kap. 12 b, 17 a, 18, 21, 21 a, 31 eller 31 b § 10 kap. 6 a § eller 11 kap. 6 b § samma balk ankommer på arrendenämnd,

2. pröva tvist om förlängning av arrendeavtal vid jordbruksarrende, bostadsarrende eller fiskearrende eller om villkor för sådan förlängning samt tvist i fråga som avses i 9 kap. 14 § jordabalken eller vars prövning enligt 9 kap. 12 b, 17 a, 18, 21, 21 a, 31 eller 31 b § 10 kap. 6 a § eller 11 kap. 6 b § samma balk ankommer på arrendenämnd.

3. pröva fråga om godkännande av förbehåll eller annat avtalsvillkor som avses i 9 kap. 2, 3, 7 eller 17 §, 10 kap. 2–4 eller 7 § eller 11 kap. 2 § jordabalken eller 3–6 §§ lagen (1957:390) om fiskearrenden,

4. vara skiljenämnd i arrendetvist,

5. pröva frågor enligt lagen (1985:658) om arrendatorers rätt att förvärva arrendestället.

Ärende upptages av den arrendenämnd inom vars område fastigheten är belägen.

8 §²

Tvist som avses i 1 § första stycket 1 eller 2 eller 4 § första stycket 1–3 hänskjutes av part till nämnd genom ansökan som skall vara skriftlig samt innehålla uppgift om parternas namn och hemvist, den berörda fastighetens belägenhet och tvistens beskaffenhet. Ansökan i tvist om förlängning av arrende- eller hyresavtal *eller av avtal om jakträttsupplåtelse* skall innehålla uppgift om de skäl som åberopas mot förlängning. Ansö-

Tvist som avses i 1 § första stycket 1 eller 2 eller 4 § första stycket 1–3 hänskjutes av part till nämnd genom ansökan som skall vara skriftlig samt innehålla uppgift om parternas namn och hemvist, den berörda fastighetens belägenhet och tvistens beskaffenhet. Ansökan i tvist om förlängning av arrende- eller hyresavtal skall innehålla uppgift om de skäl som åberopas mot förlängning. Ansökan i tvist om ändring av arrende-

¹ Senaste lydelse 1995:568.

² Senaste lydelse 1987:264.

kan i tvist om ändring av arrende- eller hyresvillkor *eller av villkor i avtal om jakträttsupplåtelse* skall innehålla uppgift om den ändring av villkoren som begärs.

eller hyresvillkor skall innehålla uppgift om den ändring av villkoren som begärs.

Uppfyller ansökan ej vad som föreskrives i första stycket, skall nämnden förelägga sökanden att avhjälpa bristen inom viss tid. Efterkommes ej föreläggandet, får ansökningen avvisas.

Parts första inlaga till nämnden skall innehålla uppgift om hans personnummer och postadress. Vidare bör anges partens yrke och telefonnummer samt de övriga omständigheter som är av betydelse för delgivning med honom. Har part vidtalat ombud att företräda honom, skall ombudets namn, postadress och telefonnummer anges. Sker ändring i förhållande, som part sålunda uppgivit, skall parten utan dröjsmål anmäla det till nämnden.

Ansökan varigenom tvisten hänskjuts till nämnden bör tillika innehålla uppgift om motpart i de hänseenden som sägs i tredje stycket.

Återkallas ansökan, avskrivs ärendet.

11 §³

Rör ärende som avskrivits enligt 10 § första stycket första punkten tvist som avses i 9 kap. 10 §, 10 kap. 6 a § eller 12 kap. 49 eller 54 § jordabalken, 22 eller 24 § hyresförhandlingslagen (1978: 304), 5 § lagen (1957:390) om fiskearrenden, 2 kap. 10 § och 4 kap. 6 § bostadsrättslagen (1991: 614) *eller 18 § jaktlagen (1987: 259)* skall nämnden återuppta ärendet på ansökan av sökanden. Ansökan görs skriftligen inom tre veckor från den dag beslutet om avskrivning meddelades.

Rör ärende som avskrivits enligt 10 § första stycket första punkten tvist som avses i 9 kap. 10 §, 10 kap. 6 a § eller 12 kap. 49 eller 54 § jordabalken, 22 eller 24 § hyresförhandlingslagen (1978: 304), 5 § lagen (1957:390) om fiskearrenden *eller* 2 kap. 10 § och 4 kap. 6 § bostadsrättslagen (1991:614) skall nämnden återuppta ärendet på ansökan av sökanden. Ansökan görs skriftligen inom tre veckor från den dag beslutet om avskrivning meddelades.

Uteblir sökanden ånyo, får ärendet icke återupptagas på nytt.

23 a §⁴

Om rätt för part att klandra beslut av arrendenämnd i arrendetvist finns bestämmelser i 8 kap. 31 § jordabalken, 16 § lagen (1957:390) om fiskearrenden och 53 § *jaktlagen (1987:259)*.

Om rätt för part att klandra beslut av arrendenämnd i arrendetvist finns bestämmelser i 8 kap. 31 § jordabalken *och* 16 § lagen (1957:390) om fiskearrenden.

Arrendenämndens yttrande enligt 12 a § andra stycket får inte överklagas. Nämndens beslut i sådana frågor som avses i 23 § tredje stycket får

³ Senaste lydelse 1991:620.

⁴ Senaste lydelse 1987:264.

överklagas genom besvär hos fastighetsdomstolen. Detsamma gäller nämndens beslut enligt lagen (1985:658) om arrendatorers rätt att förvärva arrendestället. Prop. 1999/2000:73
Bilaga 4

Besvärshandlingen skall ges in till arrendenämnden inom tre veckor från den dag beslutet meddelades. I fråga om handläggningen hos arrendenämnden och fastighetsdomstolen tillämpas bestämmelserna i 52 kap. 2–12 §§ rättegångsbalken på motsvarande sätt. Fastighetsdomstolens beslut med anledning av besvär i frågor som avses i andra stycket tredje meningen eller i 23 § tredje stycket 1–3 får inte överklagas.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2000.
 2. Äldre föreskrifter tillämpas fortfarande i ärenden som enligt övergångsbestämmelserna i lagen (1999:000) om ändring i jaktlagen (1987:259) skall prövas enligt äldre bestämmelser.

Härigenom föreskrivs att 32 § rennäringslagen (1971:437)¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

32 §

På sådan kronomark ovanför odlingsgränsen som står under statens omedelbara disposition och på renbetesfjällen får nyttjanderätt upplåtas endast om upplåtelsen kan ske utan avsevärd olägenhet för renskötseln.

Avser upplåtelsen rätt till jakt eller fiske, krävs dessutom att upplåtelsen är förenlig med god *jaktvård* eller fiskevård och kan ske utan besvärande intrång i rätten till jakt eller fiske enligt 25 §. Upplåtelse av hela fisket i visst vatten får ske endast om samebyn medger det.

Avser upplåtelsen rätt till jakt eller fiske, krävs dessutom att upplåtelsen är förenlig med god *viltvård* eller fiskevård och kan ske utan besvärande intrång i rätten till jakt eller fiske enligt 25 §. Upplåtelse av hela fisket i visst vatten får ske endast om samebyn medger det.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2000.

¹ Lagen omtryckt 1993:36.

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1999-05-12

Närvarande: f.d. justitierådet Per Jermsten, justitierådet Ingegerd Westlander, regeringsrådet Susanne Billum.

Enligt en lagrådsremiss den 22 april 1999 (Jordbruksdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om viltvårdsområden,
2. lag om ändring i jaktlagen (1987:259),
3. lag om ändring i lagen (1973:188) om arrendenämnder och hyresnämnder,
4. lag om ändring i rennärlagen (1971:437).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av kammarrättsassessorn Maria Wetterling.

Förslagen föranleder följande yttrande av *Lagrådet*:

Förslag till lag om viltvårdsområden

1 §

Första stycket innehåller bestämmelser om för vilket ändamål ett viltvårdsområde får bildas. Därvid anges att syftet är att "främja viltvården genom att samordna jakten och andra åtgärder till skydd och stöd för viltet."

Av 7 § i förslaget följer att ett viltvårdsområde får bildas endast om "samordningen enligt 1 § första stycket" avser någon eller några av viltarterna "älg, kronhjort, dovhjort, rådjur, vildsvin" (i remissen sammanfattningsvis betecknade klövdjur) "björn, lo, järv eller varg" (betecknade stora rovdjur).

Efter en jämförelse mellan nu berörda bestämmelser uppkommer till en början frågan om vad som avses med "jakten" respektive "viltet" i förevarande paragrafs första stycke. Den närmast till hands liggande tolkningen är väl då att "jakten" och "viltet" bara avser den eller de av de i 7 § uppräknade viltarterna för vilka det enskilda viltvårdsområdet har bildats. (Jfr uttrycket "berörda viltarter" i 8 § första stycket 1.) Av 26 § i förslaget framgår emellertid att en viltvårdsområdesförening även får besluta om områdesjakt efter småvilt. En förutsättning är därvid att stadgarna medger detta och även anger de förutsättningar som i så fall skall gälla för beslutet (17 § första stycket 2. och 3.).

Mot bakgrund av det anförda synes tolkningen av vad som avses med "jakten" och "viltet" kunna variera beroende i första hand på vad som anges i den enskilda föreningens stadgar. Vid sådant förhållande och eftersom det normalt torde vara svårt att hävda att jakt är en åtgärd som sker till "skydd och stöd" för det aktuella viltet, förordar Lagrådet att första stycket i förevarande paragraf ges följande lydelse:

"Enligt denna lag kan två eller flera fastigheter sammanföras till ett viltvårdsområde i syfte att viltvården skall främjas genom en samordning av jakt och åtgärder till skydd och stöd för vilt."

Som en förtydligande följdändring kan sedan den ändringen vidtas i *andra stycket* att orden "av viltvården" sätts in efter ordet "samordning".

3 och 4 §§

I 3 § finns bestämmelser om medlemskap i viltvårdsområdesförening. Den följande paragrafen klargör att det är länsstyrelsen som skall besluta om bildande av viltvårdsområde och i samband därmed "fastställa" stadgarna för viltvårdsområdesföreningen i vissa hänseenden.

Enligt Lagrådets mening framstår det som mest logiskt att byta ordning mellan nämnda paragrafer, så att reglerna om medlemskap kommer efter vad som gäller bildandet av en viltvårdsområdesförening.

Vad särskilt gäller ordet "fastställa" i föreslagna 4 § finns anledning notera, att det i författningskommentaren till 17 § sägs, att vid bildandet av ett viltvårdsområde, liksom vid ett beslut om stadgeändring, "skall innehållet i stadgarna prövas av länsstyrelsen". Det har vid föredragningen inför Lagrådet upplysts, att det förutsätts att länsstyrelsen därvid skall ha möjlighet att avvika från föreliggande förslag till stadgar (jfr bl.a. 16 § första stycket).

Det kan enligt Lagrådets mening ifrågasättas om nämnda avsikt angående länsstyrelsens hantering av stadgefrågor framgår av lagtexten. Lagrådet förordar därför att det i den aktuella paragrafen anges att länsstyrelsen skall "pröva och fastställa" stadgar för viltvårdsområdesföreningen i de hänseenden som anges i 17 §.

8 §

Lagrådet hänvisar här till vad som i anslutning till 1 § antytts om den inte helt säkra innebörden av begreppet "berörda viltarter" i denna paragrafs första stycke. Med hänsyn till innehållet i den närmast föregående paragrafen ligger det således nära till hands att uppfatta att det här är fråga endast om någon eller några av "klövvilten" eller de "stora rovdjuren".

Enligt Lagrådets mening finns här ett behov av att lagtexten ger ett klart besked.

15 §

I paragrafens *första stycke* anges att vid en förrättning (enligt 12 §) skall "förutsättningarna för bildande av viltvårdsområdet utredas".

Eftersom det redan i 12 § första stycket klargörs, att frågan om bildande av ett viltvårdsområde normalt "skall utredas vid en förrättning under ledning av en förrättningsman" kan det enligt Lagrådets mening starkt ifrågasättas, om första stycket i förevarande paragraf behövs.

Andra stycket föreskriver att fastighetsägarna skall få möjlighet att yttra sig och lägga fram utredning i frågor som är av betydelse för bildandet.

Av inledningen till paragrafen, liksom av dess placering i lagförslaget, framgår att föreskriften i andra stycket bara avses gälla fall då frågan om bildande av viltvårdsområde behandlas vid en förrättning.

Eftersom bestämmelserna i 12 § andra stycket i förslaget emellertid medger att beslut om att bilda viltvårdsområde ibland får fattas utan föregående förrättning, bl.a. om "förrättning annars inte anses nödvändig", kan ifrågasättas om det inte finns skäl att klargöra att vad som sägs i andra stycket i förevarande paragraf skall ha en mer generell giltighet.

En sådan ordning skulle kunna åstadkommas om första stycket, av nyss angivna skäl utgår, samt paragrafen sedan ges följande lydelse:

"Innan förrättningsmannen avger sitt utlåtande enligt 15 §, eller innan länsstyrelsen fattar beslut om bildande av viltvårdsområde i fall då det kan ifrågasättas om samtliga fastighetsägare samtycker därtill, skall alla berörda fastighetsägare ges möjlighet att yttra sig och lägga fram utredning i frågor av betydelse för bildandet av viltvårdsområdet."

17 §

Enligt paragrafen skall i en viltvårdsområdesförenings stadgar anges bl.a. i vilken utsträckning föreningen skall ha rätt att besluta i frågor som avses i 24–28 §§ (punkt 2), de förutsättningar som skall gälla för föreningens beslut i frågor som anges i 24–27 §§ (punkt 3) samt grunderna för beslut om tillfällig avstängning från områdesjakt (punkt 6). Av 23 § andra stycket framgår att en viltvårdsområdesförening får fatta beslut enligt 24–29 §§ endast om det anges i stadgarna. Av 4 § framgår vidare att länsstyrelsen skall fastställa stadgarna och ändringar däri i nu aktuella hänseenden.

Nu nämnda bestämmelser väcker frågor om den konstitutionella naturen hos såväl viltvårdsområdesförenings beslut om antagande av stadgar som länsstyrelsens beslut om fastställelse av dessa. En första fråga är om viltvårdsområdesförenings beslut kan anses som en förvaltningsuppgift som kan överlämnas till enskild med stöd av 11 kap. 6 § tredje stycket regeringsformen (RF). I andra hand uppkommer frågan om länsstyrelsens beslut utgör en förvaltningsuppgift eller om det bör ses som ett meddelande av föreskrifter, vilket i så fall måste ha stöd i 8 kap. RF.

De föreslagna lagreglernas förenlighet med RF:s normgivningsregler diskuteras i den allmänna motiveringen (avsnitt 4.5.1). Härvid hänvisas till tidigare lagstiftningsärenden, vari gjorts bedömningen att lokalt begränsade föreskrifter som riktar sig till ägare av vissa bestämda fastigheter eller till vissa därmed jämförliga rättshavare inte kan anses ha sådan generell giltighet som karakteriserar en norm eller en rättsregel. Enligt regeringens mening saknas skäl att göra en annan bedömning av frågan i dag. Regeringen anser alltså att de stadgar och beslut som tillkommer inom ett viltvårdsområde och som ju har rättsverkningar endast för en bestämd personkrets inte kan anses ha den generella karaktär som kännetecknar normgivning. Regeringen anser sammanfattningsvis att en viltvårdsområdesförenings beslutsbefogenheter inte omfattas av normgivningsreglerna i 8 kap. RF.

Vid lagrådsföredragningen har som exempel på tidigare lagstiftningsärenden där dessa frågor berörts angetts förarbetena till plan- och bygglagen, främst Lagrådets yttrande i BoU 1986/87:1, vilket i sin tur omnämner den i lagrådsremissen angivna proposition 1975/76:112 om kun-

görande av lagar och andra författningar. Några senare lagstiftningsärenden har inte kunnat anges.

I den nu aktuella lagrådsremissen har avgörande vikt fästs vid att föreskrifter i en viltvårdsområdesförenings stadgar är lokalt begränsade och riktar sig till ägare till vissa bestämda fastigheter eller därmed jämförliga rättshavare. Som framgår av Lagrådets ovannämnda yttrande över förslaget till plan- och bygglag är emellertid gränsen mellan föreskrifter i RF:s mening – normer – och andra bestämmelser inte helt klar. Lagrådet anförde vidare att när ställning skall tas i ett enskilt fall det uppenbarligen inte sällan blir nödvändigt att sammanväga olika omständigheter som kan inverka på bedömningen. Avgörandet av om en bestämmelse tillhör den ena eller andra kategorin kan stundom i sista hand bli beroende av omständigheter som tagna var och en för sig närmast är av detaljbetonad karaktär.

Den geografiska begränsningen, samtidigt innebärande en begränsning till vissa bestämda fastigheter, är alltså inte den enda faktor som kan inverka på bedömningen av om en bestämmelse är att anse som en föreskrift i RF:s mening, även om denna faktor självklart har stor betydelse. Av lagrådsremissen framgår dock inte hur stora viltvårdsområden som avses kunna bildas enligt den nya lagen. Enligt Lagrådets mening ligger det vidare nära till hands att också beakta sådana omständigheter som i vad mån bestämmelsen rör enskildas personliga rättsförhållanden inbördes och om överträdelse av bestämmelsen kan medföra någon form av sanktion.

I förevarande fall får stadgebestämmelserna, även om viltvården anses utgöra ett angeläget allmänt intresse, främst anses fylla funktionen att regera de deltagande fastighetsägarnas rättigheter och skyldigheter gentemot varandra när det gäller jakt och andra åtgärder rörande viltvården inom området. Det ligger nära till hands att se bestämmelser av detta slag som sådana föreskrifter som avses i 8 kap. 2 § RF.

Den medlem eller jakträttsinnehavare som bryter mot vissa regler som har beslutats av viltvårdsområdesföreningen kan vidare av föreningen för viss tid avstängas från områdesjakt (28 § i lagförslaget). Denna bestämmelse synes förutsätta att ifrågakvarande regler har karaktär av norm.

Sammantaget finner Lagrådet att det finns anledning till tvekan när det gäller grundlagsenligheten av att till viltvårdsområdesförening överlämna att utforma stadgebestämmelser som får karaktär av bindande rättsregler för de berörda fastighetsägarna. Detta gäller även om länsstyrelsens beslut om fastställelse av stadgarna skulle anses utgöra grunden för bestämmelserna. En komplettering av lagförslaget varigenom de tillåtna stadgebestämmelserna preciseras skulle kunna undanröja denna tvekan. Enligt Lagrådets mening bör dessa frågor bli föremål för ytterligare analys under den fortsatta beredningen av lagstiftningsärendet.

24 §

I denna paragraf finns bestämmelser angående viltvårdsområdesförenings möjlighet att besluta om områdesjakt och gemensamhetsjakt på älg, kronhjort och dovhjort. Gemensamhetsjakt beskrivs enligt första stycket 2. som jakt "bara tillsammans med andra jakträttshavare inom området".

Det har vid föredragningen inför Lagrådet upplysts att gemensamhetsjakt utgör en särskild form av områdesjakt. Eftersom detta inte framgår helt otvetydigt av den nyss citerade beskrivningen i 2. – "inom området" knyter ju bara an till "jakträttshavare" – förordar Lagrådet att orden "och därvid" förs in i texten framför ordet "bara".

25 §

Denna paragraf anger vilka beslut en viltvårdsområdesförening kan fatta beträffande jakt på bl.a. stora rovdjur.

Av remissen framgår inte hur stora viltvårdsområden det finns praktiska förutsättningar att bilda. Sannolikheten för att en förening skall få meddela beslut om områdesjakt eller gemensamhetsjakt på stora rovdjur framstår dock under alla förhållanden, i varje fall för närvarande, som rätt obetydlig. Det finns i sammanhanget kanske också skäl påpeka, att ett eventuellt beslut enligt ifrågavarande eller liknande bestämmelser i denna lag givetvis inte i sig ger någon rätt att jaga det aktuella viltet.

26–31 §§

Med anledning av vad Lagrådet anfört under 24 § om att gemensamhetsjakt skall betraktas som en särskild form av "områdesjakt" bör framhållas att när det ordet förekommer i rubricerade paragrafer har det litet varierande betydelser. I 26 och 31 §§ är det endast fråga om just områdesjakt. Sannolikt gäller detsamma 29 §. I 27 och 28 §§ avses, angående beslut enligt 24 och 25 §§ samt 27 §, även gemensamhetsjakt. Detsamma är fallet i 30 §.

Förtydliganden i nämnda hänseenden bör ske under det fortsatta lagstiftningsarbetet.

33–38 §§

I de angivna paragraferna anges under vilka förutsättningar flera viltvårdsområden får föras samman till ett viltvårdsområde, ett viltvårdsområde delas upp i flera sådana områden, ytterligare fastighet anslutas till ett redan bildat viltvårdsområde, en fastighet uteslutas ur ett viltvårdsområde samt en viltvårdsområdesförening upplösas. Mot bakgrund av det sålunda angivna innehållet i paragraferna är den föreslagna rubriken "Viltvårdsområdets bestånd" inte adekvat. Innehållet skulle bättre återspeglas med en rubrik lydande "Ändring och upplösning av viltvårdsområde". Lagrådet förordar därför att rubriken ändras i enlighet härmed.

I 33 § anges under vilka förutsättningar en viltvårdsområdesförening får upplösas och i 34–36 §§ hur ett viltvårdsområde får förändras. Överskådligheten skulle förbättras om bestämmelserna i 33 § flyttades ner under bestämmelserna i 34–36 §§. En sådan ordning skulle också stämma bättre överens med den av Lagrådet förordade rubriken. Lagrådet förslår därför att paragrafen 33 åsätts nummer 36 och att paragraferna 34–36 åsätts nummer 33–35.

Vad gäller den närmare lydelsen av den föreslagna 33 § framgår av författningskommentaren att länsstyrelsens beslut skall avse inte bara viltvårdsområdesföreningen utan även själva viltvårdsområdet. Lagrådet förslår därför att paragrafens inledande text får lydelsen "Länsstyrelsen kan besluta att viltvårdsområdet skall upphöra och viltvårdsområdesföre-

ningen upplösas om". 34 § första stycket inleds med orden "På ansökan av styrelsen för de viltvårdsområdesföreningar". Eftersom det kan vara fråga om mer än en förening bör före ordet "styrelsen" sättas in orden "styrelserna eller".

Enligt 35 § får länsstyrelsen på ansökan av viltvårdsområdesföreningens styrelse besluta att en fastighet skall anslutas till viltvårdsområdet. För att det klart skall framgå att det rör en fastighet som tidigare inte ingår i området bör uttrycket "en fastighet" bytas ut mot uttrycket "ytterligare fastighet".

I 37 § första stycket bör med hänsyn till den av Lagrådet föreslagna omnumreringen av 33–36 §§ 34 § bytas ut mot 35 §.

40 §

I fjärde stycket av paragrafen anges att länsstyrelsens beslut skall gälla även om det har överklagats, om inte domstol beslutar annat. Domstols befogenhet att besluta om inhibition framgår emellertid redan av 28 § förvaltningsprocesslagen. Det är vidare vanligt att den beslutande myndigheten har möjlighet att, om beslutet annars gäller omedelbart, förordna att det skall gälla först då det vunnit laga kraft (se t.ex. 45 § andra stycket körkortslagen, 10 kap. 2 § vapenlagen, 9 kap. 1 § alkohollagen m.fl.). Enligt Lagrådets mening saknas anledning att inte ge länsstyrelsen motsvarande befogenhet enligt lagen om viltvårdsområden. Lagrådet förordar därför att fjärde stycket ges följande lydelse:

"Länsstyrelsens beslut gäller omedelbart om inte något annat anges i beslutet."

Övergångsbestämmelserna

Enligt punkt 2 första meningen skall ett jaktvårdsområde som bildats enligt den gamla lagen eller enligt lagen (1938:274) om rätt till jakt anses som ett viltvårdsområde bildat enligt den nya lagen. Enligt Lagrådets mening bör den angivna meningen hellre formuleras enligt följande:

"Ett jaktvårdsområde som finns vid lagens ikraftträdande skall anses som ett viltvårdsområde bildat enligt denna lag."

Punkt 3 anger att bestämmelsen i 7 § den nya lagen inte hindrar att ett viltvårdsområde som bildats enligt den gamla lagen och vars verksamhet endast omfattar vården av småvilt består efter ikraftträdandet. Lagrådet förordar att punkten formuleras enligt följande:

"Ett jaktvårdsområde vars verksamhet endast omfattar vården av småvilt får trots bestämmelsen i 7 § fortsätta med samma verksamhet."

I punkt 6 sista meningen, vilken handlar om rätten till uppsägning av upplåten jakträtt, bör orden "på denna grund" tillfogas.

Med de ändringar som Lagrådet föreslagit i punkt 2 och 3 framstår det som onödigt att använda sig av uttrycken "den nya lagen" respektive "den gamla lagen". Att paragrafhänvisningarna avser den lag som övergångsbestämmelserna ingår i får anses självklart. Lagrådet förordar därför att man endast använder uttrycket "denna lag" i den mån det är fråga om mer än enstaka paragrafer.

Övriga lagförslag

Förslagen lämnas utan erinran

Prop. 1999/2000:73

Bilaga 5

Förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100)

Härigenom föreskrivs att 5 kap. 5 § sekretesslagen (1980:100)¹¹ skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5 kap.

5 §¹²

Sekretess gäller hos polismyndighet i verksamhet, som avser förande av eller uttag ur vapenregister, för uppgift som har tillförts registret, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att vapen eller ammunition kommer till brottslig användning. Under samma förutsättning gäller sekretess hos Rikspolisstyrelsen för uppgift som hänför sig till vapenregister.

Sekretess gäller hos polismyndighet i verksamhet, som avser förande av eller uttag ur vapenregister, för uppgift som har tillförts registret, om det inte står klart att uppgiften kan röjas utan fara för att vapen eller ammunition kommer till brottslig användning.

Under samma förutsättning gäller sekretess hos

1. Rikspolisstyrelsen för uppgift som hänför sig till vapenregister,

2. Kammarkollegiet och Naturvårdsverket för uppgift som hänför sig till jaktkortsregistret, och

3. Naturvårdsverket för uppgift som hänför sig till jägarexamensregistret.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2001.

¹¹ Lagen omtryckt 1992:1474.

¹² Senaste lydelse 1998:624.

Lagrådets yttrande

Prop. 1999/2000:73
Bilaga 7

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2000-02-08

Närvarande: f.d. justitierådet Lars Å. Beckman, regeringsrådet Susanne Billum, justitierådet Göran Regner.

Enligt en lagrådsremiss den 3 februari 2000 (Jordbruksdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i sekretesslagen (1980:100).

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Bjarne Örnstedt.

Lagrådet, som påpekar att 5 kap. 5 § första stycket sekretesslagen föreslås få ändrad lydelse i prop. 1999/2000:27, lämnar förslaget utan erinran i övrigt.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 16 mars 2000

Närvarande: statsministern Persson, ordförande, och statsråden Freivalds, Thalén, Winberg, Ulvskog, Lindh, Sahlin, Klingvall, Östros, Messing, Engqvist, Rosengren, Larsson, Wärnersson, Lejon, Lövdén, Ringholm

Föredragande: statsrådet Winberg

Regeringen beslutar proposition 1999/2000:73 Jaktens villkor.

Författningsrubrik	Bestämmelser som inför, ändrar, upphäver eller upprepar ett normgivningsbemyndigande	Celexnummer för bakomliggande EG-regler
Jaktlagen (1987:259)	39 och 41 §§	
